

KOSAM
KALKINMA ODAKLI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Ocak
2025

Otomotiv Krizi

Çin, ABD ve Tayvan

Modi ve Trump

Salgın Hastalıklar

Faiz İndirimi

2024

DÜNYA NE KONUŞTU?

Dijital Para

Biyçeşitlilik

Rusya-Ukrayna Savaşı

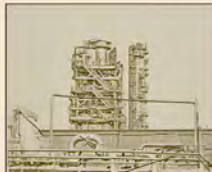
Çin, Bir Kuşak Bir Yol

Yapay Zekâ

COP29 İklim Değişikliği

İstihdam, İşgücü,
Sanayi, Hammade

Kızıldeniz Husilerin
Ticari Gemilere Saldırıları

IHA, Dron, Balistik Füzeler

Filistin'e Yönelik
Saldırıları

2024

DÜNYA NE KONUŞTU?

2024 DÜNYA NE KONUŞTU?

İmtiyaz Sahibi

Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi adına
Lütfi Can BAŞARAN

Yayın Kurulu

Serkan SEÇKİNLİ
İsmail Hakkı KARACA
Veysel YAMAN
Mustafa HELVACIOĞLU
Doç. Dr. M. Levent YILMAZ

Hazırlayanlar

Dr. Ahmet ÇELİK
Koray GÜÇLÜ
Zülfıye KAYNAR
Şükran Özge ÖZER

Kapak Tasarım

Nevzat PEKKARPUZ

Dizgi & Mizanpaj

Mustafa KÜÇÜKER

Baskı Yeri

Adabalı Ofset
Fevzi Çakmak Mah. Sila Cad.
No: 73/O Karatay/Konya
Sertifika No: 63244

ISBN

978-625-94211-9-3

KOSAM

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cad.
No:130 42020 Karatay / Konya

KTO Karatay Üniversitesi Yayınları
KONYA | ŞUBAT 2025

Bu yayının elektronik kopyasına
www.kosam.org adresinden ulaşabilirsiniz.

“2024 Dünya Ne Konuştu?” Raporu, KOSAM’ın düşüncelerinden tamamen bağımsızdır ve KOSAM’ın kurumsal fikirlerini yansıtmamaktadır. Özeti hazırlanan her makalenin fikir ve yönlendirmeleri yayımlayan kurum ve yazarlara aittir, herhangi bir yatırım danışmanlığı anlamına gelmemektedir. Okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla hazırlanmış olan bu raporların içeriği, hiçbir şekil ve surette “2024 Dünya Ne Konuştu?” Raporunun herhangi bir taahhüdünü tazammum etmediğinden, bu bilgilere istinaden her türlü özel ve/veya tüzel kişiler tarafından alınacak kararlar, varılacak sonuçlar ve oluşabilecek her türlü riskler bizzat bu kişilere ait olacaktır. Rapor, genel anlamda bilgi vermeyi amaçlamakta olup şahıs ve şirketlere karşı herhangi bir sorumluluk doğurmaz.

Bu yayının tüm hakları KOSAM’a aittir. KOSAM’ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir.

COPYRIGHT © 2025

ÖNSÖZ

Farklı başlıklarda araştırma raporları hazırlayan, özel bilgi notları yayımlayan, şehrin ve ülkenin sorunlarına yönelik çözüm amaçlı projeler yürüten **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**; ülkemizin yerel odaklı ilk düşünce kuruluşu olarak faaliyetlerine devam ediyor.

KOSAM; ekonomiden politikaya, ticaret ve sanayiden tarıma, yerel yönetimlerden enerjiye kadar farklı alanlarda bölgesel, ulusal ve küresel perspektiflerle projeler yürüterek 2024 yılında da önemli raporlar hazırladı. Şehir, bölge ve ülke için politika önerileri de içeren çalışmalardan bazıları şunlar idi;

- Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma hedefleri için yol haritası oluşturacak **Bir Ekonomi Güvenliği Meselesi: Marmara Orta Anadolu Sanayi Dönüşümü Raporu**
- İş dünyasının en büyük sorunlarından olan kalifiye işçi eksikliğine dair çözüm önerileri içeren **Türkiye İçin Yeni Akredite Göçmen Çalışma Vizesi: Bir Model Önerisi Raporu**
- "Ne eğitimde ne istihdamda bulunan gençler" konusunu ele aldığı "**Testi Kırılmadan NEET'lere Ne Yapılmalı? Saatlik Çalışma Çözüm mü?**" Raporu
- Uluslararası arenada giderek artan Üçüncü Dünya Savaşı riskine dikkat çeken ve bu durumu ele alan **Küresel Güç Mücadelesi: Üçüncü Dünya Savaşı'nın Ayak Sesleri Raporu**.

KOSAM, dünya ve ülke gündemi hakkında ilgilileri bilgilendirmek, küresel fırsat ve riskleri ortaya koymak amacıyla uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini içeren "Dünya Ne Konuşuyor?" (DNK) Raporlarını **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere beş ana başlık altında ayda iki kez okuyucularıyla paylaşmaya devam ediyor.

2024 yılında **24** DNK raporu yayımlayan KOSAM, bu süreçte dünyanın farklı bölgelerinde yer alan **42** ülkede faaliyet gösteren **207** düşünce kuruluşunu takip edip, **578** rapor, makale, bilgi notu vb. çalışma hazırlarken **200'ün üzerinde etkinliği** okuyucuların ilgisine sundu.

Elinizdeki "**2024 Dünya Ne Konuştu?**" Almanağı ise yukarıda amacı, içeriği ve rakamları detaylı bir şekilde açıklanan yayınlardan bir derleme olarak hazırlanmış olup, dünyaya yön veren düşünce kuruluşlarının 2024 yılına dair gündemlerinin bir özeti niteliğindedir.

KOSAM'ın yürüttüğü bütün faaliyetlerde desteklerini gördüğümüz **Konya Ticaret Odası Başkanı Sn. Selçuk Öztürk'e**, **Konya Ticaret Borsası Başkanı Sn. Hüseyin Çevik'e** ve **Konya Sanayi Odası Başkanı Sn. Mustafa Büyükeğen'e** özellikle teşekkür ederiz.

KOSAM Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ..... 09

EKONOMİ 15

Dünya Genelindeki Son Gelişmeler	17
Ulusal Politikalardaki Değişim ve Yönelimler	20
Almanya Ekonomisine Kapsamlı Bakış	23
Çin'in Yükselişi Devam Ediyor	25
Yarı İletken Savaşında Küresel Rekabet Mi Var?	28
Dijital Dünyada Para Birimleri ve Geleceğin Yönelimleri	31
Sanayi Stratejileri ve Ekonomik Güvenlik Yaklaşımları	33
Uluslararası Ticaret ve Yeni Coğrafi Dinamikler	34
Gıda Güvenliğinde Krizler	37
Jeopolitik Durum Değerlendirmesi	39
Enerjinin Geleceği: Çevresel Krizle Mücadele	41
İstihdamın Dönüşümü	41

POLİTİKA 49

2024 Yılına Yönelik Öngörüler	51
Orta Doğu'da Başlayan Çatışmalar	52
Trump 2.0 Dönemi ve Sonrası	54
Bölgesel Gerilimler	55
Küresel Güç Yarışı: Jeopolitik İttifaklar.....	59
Asya'daki Güç Dönüşümü	62
Avrupa'nın Güvenliği: Ekonomik İstikrar ve Savunma Politikaları.....	64
Yeni Nesil Savaş Teknolojileri	66
İç İsyanlar ve Demokrasi Krizleri: 21. Yüzyılın Siyasi Çalkantıları.....	68
Geleceğe Yön Vermek.....	69

SOSYAL 75

Küresel Krizlerin Gölgesinde Gıda Güvenliği ve İnsani Yardım.....	77
Epidemiyoloji ve Kamu Sağlığı: Dünya Sağlık Krizine Doğru Gidiyor!	79
Göç, Yerinden Edilme ve Sosyal Entegrasyon: İnsanlık Krizinin İç Yüzü.....	80
Sosyal Politika, Aile Yapısı ve Toplum: Değişen Dünyada Ailenin Rolü	81
Konut Politikaları ve Ekonomi: Piyasaları Geleceğini Belirleyen Faktörler	82

ÇEVRE..... 87

İklim Krizi ve Çevresel Dönüşümün Eşiği	89
Gıda Güvenliği ve Küresel Tarım	92
Kritik Maden Savaşlarında Neler Oluyor?.....	93
Enerji Güvenliği ve Jeopolitik Stratejiler	96
Sürdürülebilir Tarım ve Teknolojilerin Rolü.....	98
Doğal Afetler ve Etkileri	99

TEKNOLOJİ 105

Otonom Sistemler ve Uluslararası Güvenlik.....	107
Teknolojik Devrimler ve İş Dünyası.....	110
Yapay Zekâ, Seçim Güvenliği ve Medya: Manipülasyon mu Var?	112
Dijital İkizler ve Endüstriyel Devrimlerin Geleceği	113
Geleceğin Dönüşümünde Güvenlik.....	114

YÖNETİCİ ÖZETİ

2024, küresel çapta belirsizlikler ve zorluklar yaşandığı, dünya ekonomisinin **büyüme hızının yavaşladığı** bir yıl oldu. Gelişmekte olan bölgelerde bazı iyimser sinyaller olsa da küresel ekonomik ortam hâlâ kırılıyordu. **ABD**, yüksek faiz ödemeleriyle mücadele ederken, **Çin** iç ekonomik kriz ve dış yatırımcı kayıplarıyla karşı karşıya kaldı. **Almanya** ve diğer büyük ekonomiler büyüme hedeflerine ulaşmakta zorluk çekti, ancak **dijitalleşme** ve teknolojiye yapılan yatırımlar bazı ülkeleri küresel rekabette öne çıkardı.

Orta Doğu, bir önceki yıl başlayan İsrail saldırılarının devamıyla 2024'te de çatışmaların yoğunlaştığı bölge oldu. **İsrail-Filistin** savaşı, bölgedeki silah ticaretinin artmasına ve stratejik suikastlara yol açarken, çoğunluğunu çocuk ve kadınların oluşturduğu **yaklaşık 45 bin insan** hayatını kaybetti. İran'daki bombalı saldırılar ve ABD'nin Bağdat'taki İHA operasyonu gerilimi iyice tırmandırdı. **Suudi Arabistan, Katar** ve **Mısır** artan silah ithalatlarıyla bölgedeki dengeleri değiştirdi. İsrail'in Filistin'e yönelik saldırıları, uluslararası tepkiyi beraberinde getirirken, ABD Başkanlık seçimlerinde **Trump'ın tekrar zafer kazanması**, Orta Doğu'daki çatışmaların seyrini etkileyebilecek önemli bir faktör haline geldi. Suriye'deki gelişmeler, İran ve Rusya için stratejik kayıplar oluştururken, **Türkiye'ye** ise bölgede **yeni fırsatlar** sundu.

Sanayi politikaları ve **ulusal güvenlik** stratejileri yıl içerisinde ekonomik gündemin üst sıralarında yer aldı. Yerli üretimi teşvik etmek ve Çin'in artan etkisini dengelemek için stratejik adımlar atan ABD ve yaptığı hamlelerle Afrika'daki ekonomik gücünü pekiştiren Çin, yazılarda en fazla ele alınan ülkeler idi. Yüksek teknoloji yatırımları ve **dijital para** birimlerinin ön plana çıktığı bu yılda, finansal sistemlerin dönüşümü ile gizlilik endişeleri ve ekonomik manipülasyon riski küresel ölçekte önemli tartışmalara yol açtı. Bu **yeni ekonomik modeller**, ulusal güvenlikten daha fazla etkilenen ülkelerin stratejilerini yeniden şekillendirmelerinde yardımcı oldu.

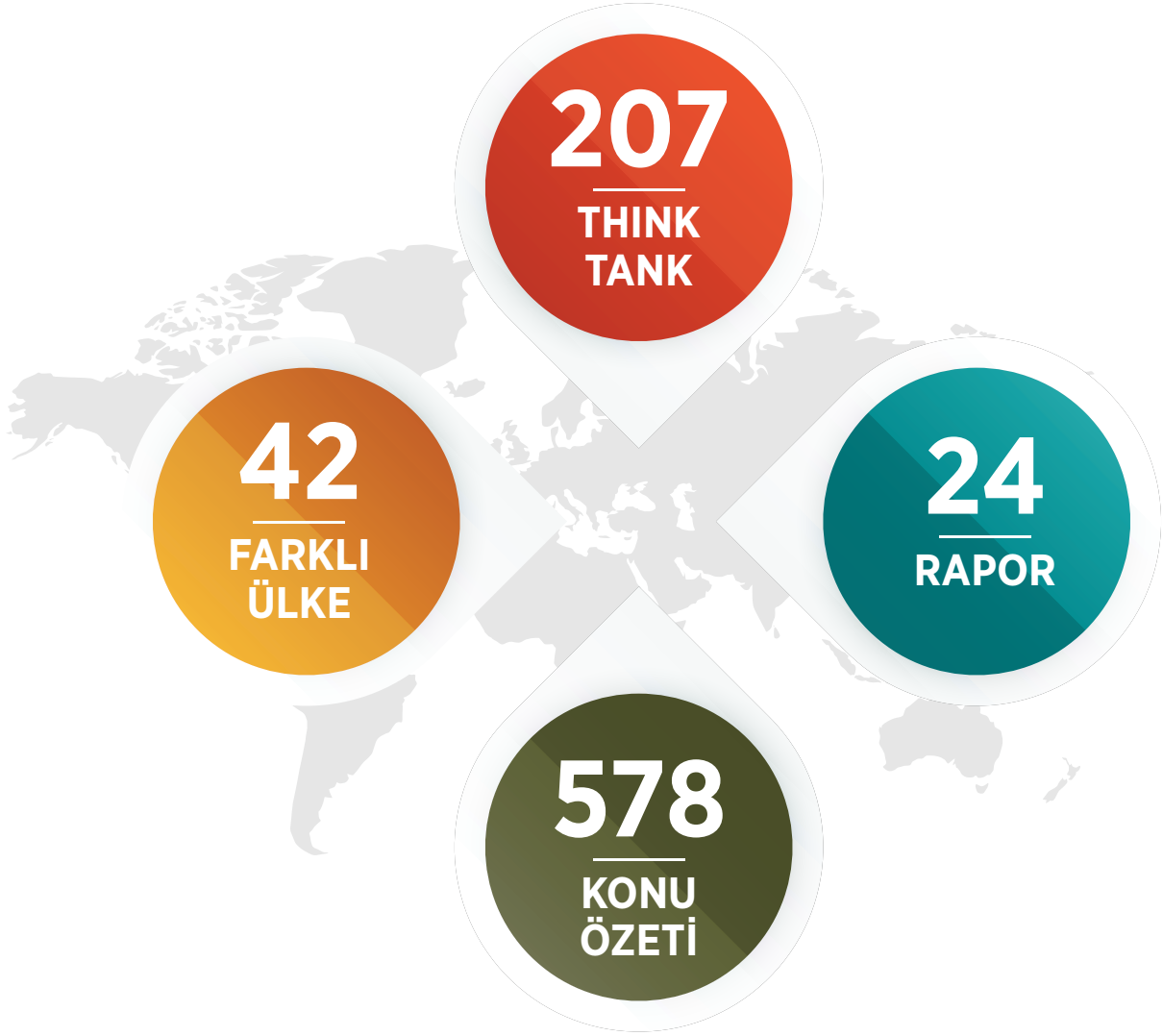
Dünyanın dört bir köşesinde yaşanan **jeopolitik** gelişmeler de 2024 yılına damgasını vurdu. Çin, Pakistan'ı ekonomik olarak bağlamak için büyük projelere imza atarken, **Güney Çin Denizi**'ndeki gerilim ABD-Filipinler ittifakını güçlendirdi. Hindistan'daki **Modi** zaferi, iç siyasette etkisini artırırken, Avrupa'da **Rusya-Ukrayna** savaşı güvenlik tehditlerini daha da pekiştirdi. AB, Ukrayna'ya büyük yardımlar gönderirken, **NATO'nun genişlemesi** ve AB'nin savunma sanayisindeki zayıflıklar eleştirildi. Özellikle **dronlar** ve **hibrit savaş** gibi yeni nesil savaş teknolojileri, savaşların doğasını değiştirmeye başladı. Rus muhalif lider **Navalni'nin ölümü**, Trump'a suikast girişimi ve İran'daki lider değişiklikleri gibi hadiseler, küresel çapta siyasi çalkantılara yol açtı. Bosna-Hersek ve Kosova'daki gerginlikler, bölgede yeni çatışma risklerini artırdı.

İnsani krizler, acil çözüm bekleyen küresel sorunlardan biri olmaya devam etti. **Gazze, Sudan** ve diğer çatışma bölgelerinde milyonlarca insan, gıda güvenliği ve açlıkla savaşıırken, dünya genelinde yaklaşık **733 milyon insan** gıda kriziyle karşı karşıya kaldı. Covid-19'un yeni varyantları ve **maymun çiçeği virüsü** tehditler, küresel sağlık sistemlerini zorladı ve sağlık krizi derinleşti. Çatışmalar ve iklim değişikliği gibi faktörlerle dünya genelinde görülen **kolera** vakaları arttı. Diğer yandan, göçmen krizleri de sosyal uyum ve iş gücü verimliliği gibi ekonomik eşitsizlikleri derinleştirdi, toplumsal yapıları sarstı.

Çevresel sorunların hızla derinleştiği dönemde **küresel ısınma** ve **iklim değişikliği** ile mücadele, büyük finansal yatırımlar ve temiz enerjiye geçişle hız kazandı. Türkiye, karbon salınımını azaltmayı hedefleyen projelerle bu sürece katkı sağlarken, Avrupa'daki hava kirliliği, ekonomik kayıplara yol açtı. Plastik atıkların çevreye verdiği zarar artarken, **döngüsel ekonomi çözümleri** ön plana çıkmaya başladı.

Teknoloji, 2024'te ekonomiyi ve güvenliği yeniden şekillendiren güçlü bir aktör haline geldi. **Otonom silah sistemleri**, yapay zekâ destekli askeri uygulamalar ve siber saldırılar, uluslararası güvenlik tehditlerini artırırken, bu teknolojilerin etik ve yasal sorunları da küresel çapta tartışma konusu oldu. **Yapay zekâ**, iş dünyasında verimlilik artışı sağlarken, iş gücü piyasasında eşitsizlikler ve istihdam kayıplarına yol açtı. **Elektrikli araçlar** ve dijital ürünler gibi yeni sektörler hızla büyürken, bu alandaki güvenlik tehditleri ve düzenlemeler konusunda yeni ihtiyaçlar doğdu.

RAKAMLARLA DÜNYA NE KONUŞUYOR 2024 RAPORLARI

DÜNYADA EN ÇOK KONUŞULANLAR

EKONOMİ

Dünya Genelindeki Son Gelişmeler

Ocak ayında Dünya Ekonomik Forumu'nun 2024 yılına dair yayımladığı "Baş Ekonomist Görünümü" raporunu ele alan Hindistan merkezli **Business Standard**, konuyu "**Ekonomistlerin %56'sı 2024 Yılında Küresel Ekonominin Zayıflamasını Bekliyor**"¹ başlığı ile aktardı. Baş ekonomistlerin %56'sının 2024'te dünya ekonomisinin zayıflayacağını öngördüğü ifade edilen raporda, küresel büyüme beklentilerinin düşük olmasına rağmen bazı bölgelerde ılımlı bir büyüme öngörüldüğüne yer verildi. Güney Asya, Doğu Asya ve Pasifik bölgelerinin olumlu bir görünüm sergilerken, Avrupa'da tahminlerin kötüleşmiş durumda olduğu belirtildi. Jeo-ekonomik parçalanmanın hızlanacağını ve yerelleşmenin güçleneceğinin beklendiği ifade edilen çalışmada, küresel blokların daha fazla önem kazanmasına yol açacağı da söylendi. Sıkı finansal koşullar ve jeopolitik anlaşmazlıkların da küresel ekonomiyi zorlarken, yapay zekâdaki hızlı gelişmelerin, gelir grupları üzerinde farklı etkiler oluşturacağı da yazıda yer aldı.

Yılın ilk çeyreğinde **Manhattan Institute**, önümüzdeki on yıl boyunca ABD hükümetinin faiz ödemeleri için 1 trilyon doların üzerinde harcama yapmayı planladığını "**Ekonomi Bülteni: Yükselen Faiz Ödemeleri**"² başlığıyla ilgililerin dikkatine sundu. İçerikte, bu harcamanın Hazine getirilerinin yükselmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkacağına yer verildi. 2024 yılında faiz ödemelerinin GSYH'nin yaklaşık %3'üne denk gelmesinin ve 870 milyar dolara ulaşmasının öngörüldüğü çalışmada pandemi sonrası faizlerin yüksek seviyelere çıkmasının, borçlanma maliyetlerini artırdığı belirtilirken 2023 yılında 23 trilyon dolarlık Hazine ihracının yapıldığı ve faiz oranlarının %5'i geçmesinin, maliyetleri daha da yükselttiğine yer verildi. Bu gelişmeler ile, ABD'nin daha fazla borçlanmasının gerekeceğine, cari açığın artacağına ve faizlerin daha da yükseleceğine işaret edildi. Ortaya çıkacak olan açığın azalması adına yapılacak vergi artışları veya harcama kesintileri gibi politikaların ise daha büyük ekonomik durgunluklar meydana getirebileceği makalede vurgulandı.

Mayıs ayında **The Economist**, küresel boyuttaki ekonomiyi **“Sermayenin Küresel Hareketi Düşüşe Geçti”**³ şeklinde yorumladı. Yazıda IMF araştırmacılarının, 2003-2022 yılları arasındaki sınır ötesi yatırımları incelediklerine, sonucunda da Çin’e yönelik doğrudan yabancı yatırımlarda önemli bir düşüş tespit ettiklerine yer verildi. Özellikle stratejik sektörlerdeki Çin bağlantılı yatırımların %50’den fazla azaldığı tespit edildi. Bu dönemde Asya ve Avrupa’da stratejik yatırımlar azalırken, ABD’de sabit kaldı. Çip sektöründe Asya ve ABD’de yatırımların artarken Çin’e yapılan yatırımlar ise dört kat düştü. 2015-2022 yılları arasında yatırımların %20 azaldığı ifade edilen çalışmada, ortaya çıkan bu düşüşün ABD ve Avrupa’nın lehine olduğu belirtildi. Yatırım akışlarının jeopolitik faktörlerden etkilendiği, yabancı sermayenin büyümeyi teşvik ettiği de belirtilen makalede, son 30 yıl içinde finansal küreselleşmenin arttığı ve büyük sermaye girişlerinin çoğunun krizle sonuçlandığına da yer verildi. IMF’nin 2023’te yaptığı çalışmada, ABD ve Çin merkezli doğrudan yabancı yatırımların küresel ekonomik etkileşimde belirleyici olacağı ve düşük gelirli ekonomilerin, yabancı sermayeye olan bağımlılıklarından dolayı bu gelişmelerden olumsuz etkilenebileceğinin öngörüldüğü de içerikte yer aldı.

National Institute of Economic and Social Research (NIESR), 2024 İlkbahar Küresel Ekonomik Görünüm Raporunu ele aldığı **“Küresel Ekonomi için Gelecek Beklentileri”**⁴ derlemesinde, Avrupa Merkez Bankası’nın (ECB) faiz oranlarını diğer merkez bankalarından önce düşürmesinin beklendiğini, ABD’de enflasyonun %3’ün üzerinde kalmaya devam ettiğini belirtti. Küresel GSYH büyümesinin 2024’te %3,2’den %3,1’e gerilemesinin öngörüldüğü çalışmada gelişmiş ekonomilerin; demografik değişim, iklim değişikliği, dijital dönüşüm ve ticaretin parçalanması gibi yapısal sorunlarla karşı karşıya kaldıklarına, gelişmekte olan ekonomilerde ise büyüme beklentilerinin düşük olduğuna yer verildi. Küresel ekonominin geleceğinin, jeopolitik gerilimler ve Orta Doğu’daki çatışmalar gibi risklerden etkilenebileceği ayrıca belirtildi. Özellikle Kızıldeniz’deki

Husi saldırılarının, nakliye maliyetlerini artırarak Avrupa gibi bölgelerde tüketici enflasyonunu etkileyebileceği, Gazze'deki durumun devam etmesinin ise petrol fiyatlarını yukarı çekerek küresel ekonomik dengesizliklere yol açabileceği yazıda ifade edildi. **NIESR**, ağustos ayında ele aldığı bir başka çalışmasında da salgın sonrası gelişmiş ekonomilerde merkez bankalarının, artan enflasyona karşı para politikalarını sıkılaştırdığını, özellikle ABD'de maliye politikalarının genişlediğini ifade ederek **“Küresel Ekonomi İçin Sırada Ne Var?”**⁵ sorusu ile karşımıza çıktı. Salgın döneminde düşen petrol ve doğalgaz fiyatları ile azalan tedarik zinciri baskılarının, manşet enflasyonun hedeflere yaklaşmasına yardımcı olduğu, temmuz ayında çekirdek enflasyonun ABD'de %2,9, Euro Bölgesi'nde ise %2,6 olarak gerçekleştiğine yer verildi. Küresel ekonomik büyümenin 2023 yılında 2008 mali krizinden sonraki en düşük seviyeye gerileyerek zayıfladığı ve 2024'te de benzer bir yavaşlama beklendiği içerikte aktarıldı. Makalede, bahse konu yavaşlamanın başlıca sebeplerinin yüksek enflasyon ve sıkı para politikaları olduğu, gelişmiş ekonomilerin diğer gelişmekte olan ekonomilere kıyasla bu durumlardan daha fazla etkilendiği belirtilirken, Euro bölgesindeki imalat büyüme oranının zayıf kaldığı, büyük ekonomilerde de yavaşlama gösterdiği ifade edildi. ABD ekonomisinin 2024 yılında dirençli kalacağı öngörülen yazıda büyüme oranlarındaki yavaşlamanın, sıkı para politikalarının yanı sıra nüfusun yaşlanması ve iklim değişikliği gibi yapısal faktörlerle de ilişkili olduğu belirtildi.

Çekirdek enflasyon, ekonomideki fiyat değişimlerini izlerken geçici veya dışsal faktörlerin etkilerini dışarıda bırakan bir ölçüm türüdür. Enerji ve gıda fiyatları gibi yüksek volatiliteye sahip kalemler, genellikle bu hesaplamaların dışında tutulur.

NIESR yıl ortalarına doğru, **“2024'ün İkinci Yarısında Enflasyon Artacak”**⁶ diyerek yılın geri kalanı için beklentilerini açıkladı. Birleşik Krallık'ın yıllık TÜFE oranının mayıs ayında %2'ye gerileyerek nisan ayındaki %2,3'lük seviyesinden düştüğü belirtilen yazıda, bu azalışın geçen yıl mayıs ayında %0,67 olan aylık enflasyon oranının, 2024 yılı mart ayında %0,34'e düşmesiyle açıklanabileceği ifade edildi. Gıda, mobilya ve rekreasyon gibi sektörlerde enflasyonun düştüğü ancak taşımacılık ve enerji gibi alanlarda artış görüldüğü de ayrıca belirtildi. Açıklamaya göre mayıs ayında enflasyon oranı en yüksek ürünler arasında akıllı hoparlör, uçak bileti ve mobil telefon uygulamaları yer aldı.

Forbes'in 2024 yılı Milyarderler Listesini değerlendiren **Institute for Policy Studies**, listedeki verileri yorumlayarak **“ABD'deki 801 Milyarderin Toplam Serveti 6 Trilyon Doların Üzerinde”**⁷ dedi. Listede ilk beş sırada yer alan isimler arasında Elon Musk 252,5 milyar dolarla birinci sırada yer alırken, onu 204,8 milyar dolarla Jeff Bezos, 197 milyar dolarla Larry Ellison, 182 milyar dolarla Mark Zuckerberg ve 141 milyar dolarla Warren Buffett takip etti. 2018 yılında Jeff Bezos, serveti 100 milyar doları aşan ilk kişi olurken, bugün artık bu seviyeye ulaşan 12 milyarder vardır. Forbes'in 1982'de başlattığı araştırmada listeye girebilmek için 75 milyon dolarlık servet gerektiği belirtilen yazıda, bugün bu rakamın 3,2 milyar dolara ulaştığına yer verildi. Özellikle Covid-19'un ardından Elon Musk ve Jeff Bezos gibi isimlerin servetlerinin

önemli bir artış gösterdiği, Elon Musk'un serveti 2020'de 25 milyar dolardan 185 milyar dolara çıkarak dünyanın en zengin insanı olduğu, Jeff Bezos'un servetinin ise 2020'de 113 milyar dolardan 2024 Eylül'ünde 204 milyar dolara yükseldiği içerikte yer aldı. **Institute for Policy Studies** de "On İki ABD Milyardlerinin Toplam Serveti 2 Trilyon Dolar"⁸ diyerek ABD'nin en büyük milyarderlerini gündemine aldı. Nvidia CEO'su Jensen Huang, servetini %2.504 artışla 4,7 milyar dolardan 122,4 milyar dolara yükseltirken, Elon Musk ve Jeff Bezos'ın, servetlerini siyasi etkilerini güçlendirmek için kullandıkları belirtildi. Çalışmada Trump'ın seçim çalışmalarına destek veren Musk'ın, bu kapsamda 200 milyon dolar harcadığı ifade edildi.

Ulusal Politikalardaki Değişim ve Yönelimler

ABD, İngiltere ve Kanada'nın, Batı'da dondurulan 300 milyar dolardan fazla Rus varlığının kullanılmasında için G7 liderlerine bir teklif sunmasını beklediğini ifade eden **Center for European Policy Analysis**, "Putin'in 300 Milyar Doları Ukrayna'ya Ait"⁹ başlığı ile yılın ilk aylarında bir yazı yayımladı. İçerikte bu teklife karşı mali ve siyasi eleştirilerin de bulunduğu yer verildi. Ukrayna'nın savaş sonrası yeniden yapılanabilmesi için büyük bir finansal kaynağa ihtiyaç duyacağı ifade edilirken, tazminat ödemelerinin geçmişte Irak örneğinde olduğu gibi sorunlara yol açtığı da dile getirildi. Endişeler arasında, Batı'nın Rus varlıklarına el koyması durumunda otoriter ülkelerin varlıklarını Batı'dan çekme ve Rusya'nın misilleme olarak Batılı varlıklara el koyma ihtimali de yer aldı. Kremlin'in Batılı varlıkları düşük fiyattan satma ve kötüye kullanma durumunun olabileceği de vurgulanan makalede egemenlik dokunulmazlığı argümanının ise geçmişte geçersiz kılındığına dikkat çekildi. Ukrayna'nın savaşı kaybetmesi durumunda, Rusya'nın NATO sınırlarına yaklaşacağına ve askeri gücünün Batı için bir tehdit oluşturacağına yer verildi. Dondurulan 300 milyarın akıbetinin incelendiği çalışmada; Ukrayna'nın yeniden yapılanma sürecindeki finansal zorlukların sosyal ve siyasi istikrarsızlığa yol açabileceği, devamında da Batı Avrupa'ya büyük göç dalgalarının ve NATO harcamalarında artışın yaşanmasının olası olduğu belirtildi.

Fotoğraf: CEPA

Observer Research Foundation, ocak ayında kaleme aldığı “**Hindistan’ın Sanayi Politikası Olgunlaşıyor**”¹⁰ yazısında, Hindistan’ın 2014 yılında “Hindistan’da Üret” projesini başlatarak rekabetçi bir üretim üssü kurmayı hedeflediği ve 2020 yılında ihracat odaklı üretime geçerek sanayileşme politikaları oluşturduğu vurgulandı. Stephan Haggard’ın “Gelişimsel Durumlar” kitabındaki gibi, Hindistan’ın sanayi politikasının da hatalardan ders alarak ilerlediği, ‘Üretimle Bağlantılı Teşvikler’ programları ile 14 sektöre 24 milyar ABD doları teşvik verilmesinin planlandığı belirtildi. Elektronik, akıllı telefon montajı ve tıbbi cihazlar gibi sektörlerde başarılı sonuçların elde edildiğini ifade eden çalışmada, endüstriyel politika oluşturulurken performansa dayalı destek ve periyodik incelemelerin önem kazandığına, hükümet yetkililerinin de sektör taleplerini değerlendirerek kararlar aldığına yer verildi. Hindistan’ın gelişmiş ülkelerle yaptığı ticaret tarifelerini düşürmeyi, ve elektrikli araç ithalat (EV) vergileri azaltmayı planladığı da makalede ayrıca vurgulandı.

Şubat ayında **The Economist**, “**Üniversiteler Ekonomik Büyümeyle Desteklemekte Başarısız Oluyor**”¹¹ başlığı ile üniversite sayısında önemli artışın yaşandığına vurgu yaparak, 1980’de 4 milyon araştırmacı istihdam edilirken günümüzde bu rakamın 15 milyonu bulduğuna dikkat çekti. Hükümetlerin eğitim sektörüne yönelik harcamalarının arttığına, üniversitelerin bilimsel ve entelektüel katkı sağlama beklentisinin de büyüdüğüne yer verildi. Bununla birlikte çalışmada, yüksek öğretimdeki genişleme ile üretkenlikteki yavaşlamanın paralel bir şekilde ilerlediği, 1950’lerde işçi üretkenliği yıllık %4 artarken, son yıllarda bu oranın %1’e düştüğü vurgulandı. Üniversitelerin tarihsel olarak inovasyonda önemli bir rol oynadığı söylene de 1960’lar ve 1970’lerde işletmelerin araştırma harcamalarını artırdığını ve üniversitelerden daha fazla makale ürettiklerini belirten The Economist, günümüzde yeni doktora mezunlarının şirketlere yenilik sağladıklarını ve patent üretiminde dengeleyici bir etki oluşturdukları dile getirdi.

Fotoğraf: Alvaro Bernis

Singapur'un, 1965 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra ekonomik büyüme ve yaşam standardını yükseltme amacıyla uyguladığı büyüme odaklı politikalarla dikkat çektiğini dile getiren Kanada merkezli **Fraser Institute**, "**Meritokrasi, Bireysel Sorumluluk ve Yatırımların Teşvik Edilmesi: Singapur'un Ekonomik Büyüme Mucizesi**"¹² isimli bir çalışma yayımladı. Ülkenin uluslararası ticaretin, yabancı yatırımın ve göçün kapılarını açık tutarak, kamu harcamalarını ve vergileri minimal seviyeye indirdiği ifade edildi. 2022 yılında Singapur'un kamu harcaması, Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının (GSYH) yalnızca %15,4'ü seviyesindeyken, gelişmiş ekonomilerde bu oran çok daha yüksekti. %22 olan kişisel gelir vergisi oranı ile Singapur, Kanada'daki %50'lik oranın çok altında kaldı. Makalede, Singapur'un kişi başı yıllık ekonomik büyüme oranının 1965-2020 yılları arasında %5 ile dikkat çektiği, gelişmiş ekonomilerde ve Kanada'da bu oranın %1,9 olduğu ayrıca 1965'te Singapur'daki kişi başı gelirin sadece 4.215 dolar iken, 2020 yılında bu rakamın 59.176 dolara yükseldiği ve ülkenin gelişmiş ekonomisi ile Kanada'yı geride bıraktığı da vurgulandı. Singapur'un kendine özgü bir tasarruf sistemi kurarak çalışan ve işveren gelirlerinin bir kısmını sağlık, konut ve emeklilik için tasarruf etmeye zorladığı da çalışmada ifade edildi.

Meritokrasi, yönetim gücünün, yetenek ve kişilerin bireysel üstünlüğüne yani liyakate dayandığı yönetim biçimidir. Bu yönetim şeklinde idare gücü, üstün özellikleri olduğu düşünülen kişiler arasında paylaştırılmaktadır, kayırma yoktur. Özellikle kamu yönetiminde daha bilgili ve yetenekli kişilerin seçilmesini ve yine hizmet içindeki ilerleme ve yükselmelerinin bilgi, başarı ve yetenek kıstaslarına göre yapılmasını amaçlar.

Fotoğraf: CATO

Donald Trump 2025'te göreve başladığında, ABD'nin büyük bir bütçe açığıyla karşılaşacağını ve bu açığın hızla büyümeye devam edeceğini dile getiren **Cato Institute** "**Başkan Trump'ın Planladığı Harcama Kesintileri**"¹³ başlıklı yazısında, enflasyonu artırma ve halkı memnun edememe riskleri nedeniyle Trump ve Kongre'nin federal harcamalarda ciddi kesintiler yapmasını beklediğini açıkladı. Bununla birlikte Trump'ın vergi indirimlerinin, bütçe açığını daha da artırabileceği de eleştirel bir dille belirtildi. Makalede; Musk'ın, federal yardım programlarının eyaletlere devredilmesini savunurken Kongre'de engellerle karşılaşabileceği, Trump yönetiminin harcama kesintileri için kararlı olduğu, Kongre'den onay almak için ise ayrıntılı gerekçeler sunması gerektiği de vurgulandı.

Eski İran Cumhurbaşkanı Reisi ve Dışişleri Bakanı Abdullahiyan'ın helikopter kazasından sonra ölmesi ve akabinde İran sınırları içerisinde kritik isimlere yönelik yapılan saldırılar İran'ın hem içerideki hem de dışarıdaki imajının değişmesine neden oldu. İran'da sosyoekonomik ortamın

kötüleştğini belirten **The Vienna Institute for International Economic Studies**, “**İran Ekonomisi Siyasi Baskılar Altında Kritik bir Dönemeçte**”¹⁴ tespitini yaptı. Uygulanan yaptırımlar ve jeopolitik gerilimler sonucunda ülkenin geleceğinin belirsiz olduğuna yer verilen yazıda; İran ekonomisinin artan nüfus ve işgücüne rağmen kötüleştğine, ülkede işgücüne katılım oranının %43 olduğuna, nüfusun yaklaşık %30’unun da yoksulluk sınırının altında yaşadığına yer verildi.

Almanya Ekonomisine Kapsamlı Bakış

Açıkladığı veriler ile Almanya hakkında kapsamlı raporlar sunan **IFO Institute**, Almanya’daki işgücü üzerine 2024 yılının belirli aylarında da çeşitli çalışmalar gerçekleştirdi. Mart ayında yayımladığı “**Almanya’da Nitelikli İşçi Açığı Biraz Hafifliyor**”¹⁵ başlıklı raporda, Ekim 2023’te %38,7 olan nitelikli işçi eksikliğinin aynı yıl sonunda %43,6’ya çıktığını, Mart’ta ise %36,3 seviyelerinde gerçekleştiğini belirtti. Hizmet sağlayıcılarının %42’sinin, hukuk ve muhasebe hizmetlerinin ise %69,2’sinin nitelikli işçi bulmakta zorluk çektiği belirtilen çalışmada otel işletmeciliği ve lojistik sektörlerinde her iki şirketten birinin personel arayışında olduğu ifade edildi. Ağustos ayında yayımlanan “**Almanya’nın Vasıflı İşçi Açığı Azalıyor**”¹⁶ raporunda **IFO**, Almanya’daki nitelikli eleman sıkıntısının azaldığını vurguladı. Nisan’da %34,9 olan işçi açığı oranı, ağustos ayında %33,8’e düşmüştü. Hizmet sağlayıcılarının %39,7’si, işe alım ve geçici istihdam bürolarının ise %70’i yeterli nitelikli personel bulamadıklarını belirtti. Hukuk, vergi danışmanlık ve denetim şirketlerinde de benzer sıkıntılar yaşanıyordu. Ayrıca, lojistik sektöründe üç şirketten ikisinin, imalat sektöründe her dört şirketten birinin ve otomotiv sektöründe ise %30’un biraz altında şirketin personel bulma sorunu yaşadığı vurgulanmakta idi.

Almanya’nın nitelikli işçi eksikliği konusunu gündeme alan **Friedrich Naumann Foundation** Nisan ayında “**Göçmen Politikası: Almanya’nın Nitelikli İşçileri Çekme Mücadelesi**”¹⁷ başlıklı bir çalışma yayımladı. İçerikte, Almanya’nın geçen yıl kabul edilen Nitelikli Göç Yasası ile nitelikli işgücü çekme konusunda adımlar attığı ancak bürokratik engeller, vergi yükü, altyapı eksiklikleri ve dil

bariyerleri gibi zorluklarla karşılaştığı vurgulandı. Vergi düzenlemeleri ve altyapı iyileştirmeleri gibi reformların, dil eğitimi ve konut teşvikleri gibi önlemlerin Almanya'yı daha çekici hale getirebileceği, rapordaki öneriler arasında yer aldı.

Almanya merkezli **IFO Institute**, başka bir çalışmasında **“Şirketler Yüksek Faiz Oranları Nedeniyle Yatırımlarını %8,4 Oranında Azalttı”**¹⁸ diyerek yüksek faiz ve sonuçlarına dikkat çekti. Şirketlerin %80'inin yatırım planlarını değiştirmedeği, inşaat sektöründe %10, ticaret sektöründe %9,3, imalat sektöründe %8,2 ve hizmet sektöründe ise %7,4 oranında yatırım düşüşü yaşandığı belirtildi. Çalışmada, küçük şirketlerin yatırımlarını %9,9, büyük şirketlerin ise %5 oranında azalttığı ifade edildi. Takip eden ayda ise **IFO, “Enflasyon Gerilemeye Devam Ediyor”**¹⁹ başlığıyla, fiyat beklentilerinin şubatta 15,0 puan iken martta 14,3 puana gerileyerek 2021 Mart ayından bu yana en düşük seviyeye ulaştığını aktardı. Tüketimle ilgili sektörlerde fiyat artışı beklentisinin azaldığı, 28,7'den 24,6 puana düştüğü belirtildi. Perakende ve yiyecek-ıçecek sektörlerinde fiyat beklentilerinin düştüğü, oteller ve tur operatörlerinde ise hafif artışlar görüldüğü ifade edildi. Aynı çalışmada, inşaat sektöründe fiyat beklentilerinin -6,2'den -10,6 puana gerilediği ve çoğu şirketin fiyatlarını düşürme eğiliminde olduğu vurgulandı. İmalat sektöründe ise fiyat beklentilerinin küçük bir artışla 5 puandan 6,4 puana yükseldiği belirtildi.

Almanya perakende sektörünü değerlendiren **IFO “Alman Perakende Sektöründe İş Ortamı İyileşme Gösteriyor”**²⁰ sonucuna vardığı ankette, sektör verilerinin mayıs ayında -14,5 puandan -13,3 puana yükseldiğini, bununla birlikte gelecekte sektördeki iş beklentilerinin kötüleşeceğini vurguladı. İlgili ayda mevcut iş durumu -2,1 puanda sabit kalırken, IFO uzmanlarına göre Avrupa Futbol Şampiyonası perakende sektörüne büyük katkı sağlamayacak, sadece süpermarketler, ıçecek perakendecileri ve spor mağazaları fayda görecek. Bazı perakendecilerde iyileşmeler olurken, elektronik ve mobilya perakendecilerinde ise olumsuz bir durum söz konusu olduğu da yazıda aktarıldı.

IFO Ağustos'ta **“Almanya'nın İhracat Beklentileri Düşüyor”**²¹ başlığıyla, ülkede ihracatın kötüleştiğine, temmuzda -2,2 puan olan ihracat beklentisinin -4,8 puana düştüğüne dikkat çekti. İhracatın Alman ekonomisindeki büyümeyi desteklemediği gösterilirken, gıda endüstrisi ve deri üreticileri ihracatlarında büyüme beklendiği, bilgisayar ve kimya endüstrisi ihracatının ise sabit kalmasının öngörüldüğü ifade edildi.

Yılsonuna yaklaşırken otomotiv sektöründe de sıkıntılar yaşanmaya başladı. **IFO** Kasım ayında yayımladığı **“Alman Otomotiv Sektörü Kötüleşmeye Devam Ediyor”**²² isimli çalışmasında iş iklimi endeksinin eylül ayında -23,4 puandan ekim ayında -27,7 puana gerilediğini belirtti. Avrupa dışında artan yoğun rekabet ortamının Alman otomotiv endüstrisine giderek daha fazla zarar verdiği düşünülürken, uzmanların sektördeki krizin devam ettiğine dair açıklamalarına yer verildi. Yazıda otomotiv sektöründeki şirketlerin hâlâ Almanya'dan ve yurtdışından sipariş almakta zorlandığı, şirketlerin %44,3'ünün sipariş eksikliği sorunu yaşarken, geçmişte en yüksek oranın en son 2020 yılı temmuz ayında olduğu ifade edildi. Almanya otomotiv sektöründeki sıkıntılara değinen bir başka makale de **Rosa Luxemburg Stiftung** tarafından

kaleme alındı. **“Volkswagen’in Krizi Almanya’nın Krizidir”**²³ gibi iddialı bir başlıkla dikkat çeken yazıda, Alman otomotiv devi Volkswagen’in bir süredir kriz yaşadığı, Çinli markaların otomotiv endüstrisinde yükselmesi ile BMW, Volkswagen ve MercedesBenz gibi Alman otomobil markalarının satışlarının düştüğü belirtildi. Ford ve Volkswagen’in bazı bölgelerdeki fabrikaları kapattığı, Alman otomotiv endüstrisinde yaklaşık 60.000 kişinin işten çıkarıldığı da makalede sunulan bilgiler arasında idi.

Çin’in Yükselişi Devam Ediyor

Çin hisse senetlerinde süregelen düşüşün, trilyonlarca doları silip süpürdüğünü ve yabancı yatırımcıların güvenini sarstığını ifade eden **Atlantic Council**’e göre **“Çin Borsasının Çöküşü Birçok Yabancı Yatırımcı İçin Yolun Sonu”**²⁴ demekti. Emlak krizi, yavaş büyüme ve deflasyonun Çin ekonomisini olumsuz etkilediği belirtilen makalede, Pekin’in müdahaleleriyle kısmi toparlanma olsa da yabancı yatırımların 2023’te büyük düşüş gösterdiği söylendi. Kuruluşa göre; ABD-Çin gerilimi ve ekonomik belirsizlikler, yatırımcıların Çin’den uzaklaşmasına yol açarken, 2024 yılına ait analizlerde ABD emeklilik fonlarının büyük bir kısmının Çin hisselerinden çekildiği ve yabancı yatırımların hâlâ düşük seviyelerde seyrettiği vurgulanarak bu durum doğrulanmış oldu.

Çin merkezli **Xinhua Silk Road**, Çin’in sabit varlık yatırımlarının 5,08 trilyon yuan (yaklaşık 717 milyar ABD doları) seviyesine ulaştığını, bu artışın 2023 yılına göre %1,2 daha yüksek bir büyüme gösterdiğini **“Çin’in Sabit Varlık Yatırımları, Ocak-Şubat Döneminde %4,2 Arttı”**²⁵ yazısı ile ele aldı. Çalışmada; imalat yatırımlarının %9,4, altyapı yatırımlarının %6,3, güneş enerjisi yatırımlarının %46,4, rüzgâr enerjisi yatırımlarının %17,7, elektrik ve ısıtma üretimi sektörüne yapılan yatırımların %32,7, su yönetimi sektörüne yapılan yatırımların %13,7, yüksek teknoloji sektörlerine yapılan yatırımların da %9,4 oranında yükseldiği söylendi. Özel yatırımların %0,4 artarak 2023 yılındaki düşüşü telafi ettiği aktarılan içeriğe göre imalat, otelcilik, catering ve ulaştırma sektörlerinde çift haneli büyüme gözlemlendi.

Fotoğraf: Imsilkroad

Çin'in güneyindeki teknoloji merkezi Shenzhen, 2024'ün ilk iki ayında büyük bir ticaret artışı yaşadı. **South China Morning Post**; elektrikli araç talebi ve Bir Kuşak Bir Yol Girişimi kapsamındaki ülkelerle yapılan anlaşmaların etkisiyle, şehrin dış ticaret değerinin bir önceki yıla göre %45 artarak 675 milyar yuanı geçtiğini, ihracatın %53,1 artarak 441,4 milyar yuan, ithalatın ise %31,9 artarak 233,74 milyar yuan olduğunu belirtti. Kuruluş, **“Çin'in Shenzhen Kenti, Teknoloji Savaşının Ortasında ABD'ye Yönelik 'Etkileyici' Hacimlerle Ticaretin Arttığını Görüyor”**²⁶ tespitiyle; ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği - Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur, Tayland, Brunei, Laos, Myanmar, Kamboçya ve Vietnam) ülkelerine yapılan ihracatın %58,1, ABD'ye yapılan satışların ise %62,4 arttığını, Shenzhen'in Bir Kuşak Bir Yol ülkeleriyle olan ticaretinin %57,8 artarak 249,1 milyar yuana yükseldiğini ifade etti. Yazıya göre, şehirdeki özel şirketlerin ticaret değeri %72,4 arttı ve bu şirketler toplam ticaretin %71,6'sını oluşturdu.

The Economist Nisan ayında **“Çin Şebekeleri Kara Parayı Büyük Ölçekte Nasıl Akıyor?”**²⁷ sorusu ile karşımıza çıktı. Çalışmada, ABD ve Çin'in, kara para aklama ile mücadele etmek için iş birliği yapmaya karar verdiğine, bu durumun nadir görüldüğüne ve her iki ülke için de büyük bir sorun olduğuna dikkat çekildi. Çin'in, yeraltı ağları ve yeni teknolojileri sayesinde kara parayı hızla aklayan suç çetelerinin finansörleri haline geldiği belirtilirken, gölge bankacılığının, Meksikalı kartellere düşük maliyetle kara para aklamada yardımcı oldukları ifade edildi. Makaleye göre, 2022'de ABD Hazine Bakanlığı Çin'in yasadışı finansman faaliyetlerine dikkat çekerken Europol, Çinli suç gruplarının Avrupa için büyüyen bir tehdit oluşturduğunu belirtmişti.

Çin'in, son 20 yılda hızla büyüyerek büyük miktarda hammadde talep ettiğini, özellikle süt, tahıl ve et gibi gıda ürünlerine olan talebin arttığını ifade eden **The Economist**, okuyucunun karşısına **“Xi Jinping Neden Gizli Emtia Stokları Oluşturuyor?”**²⁸ sorusu ile çıktı. Son yıllarda ekonomik

zorluklarla karşılaşan Çin'in emtia ithalatını artırmaya devam ettiği ifade edilen yazıda 2023'te emtia ithalatı %16 artarken, 2024 başında bu artışın %6 olduğu belirtildi. Boksit ve kobalt gibi hammaddelerin büyük kısmını ithal ederken doğal gazın %40'ını ve petrolün %70'ini dışarıdan alan Çin'in, stratejik stoklama konusunda adımlar atarak petrol ve metal stoklarını artırdığı, ham petrol depolama kapasitesinin 2020'de 1,7 milyar varilden 2 milyar varile çıktığı, gaz kapasitesinin ise 15 milyar metreküpe ulaştığı ve 2030'a kadar 85 milyar metreküpe çıkmasının beklendiği makalede dile getirildi. Ayrıca çalışmada, soya fasulyesi stoklarının 39 milyon tona yükseldiği, Çin'in metal ve enerji stoklarının, olası bir kriz durumunda hayatta kalmak için yapıldığı söylendi.

Bazı Batılı medya kuruluşlarının "yabancı yatırımların Çin'den kaçtığı" şeklindeki söylemlerini değerlendiren **Global Times**, ilgili kuruluşların Çin'deki doğrudan yabancı yatırımların (DYY) yapısındaki olumlu değişiklikleri göz ardı ettiklerini belirterek "**Çin'in Yabancı Yatırımları Artıyor**"²⁹ makalesini yayımladı. İçerikte, Çin'deki yabancı sermayenin kullanımına ilişkin doğru bir değerlendirme yapabilmek için yalnızca toplam DYY miktarının değil, yatırımın niteliği ve yöntemlerinin de dikkate alınması gerektiği ifade edildi. Çalışmada, 2024'ün ilk yarısında Çin'e yaklaşık 500 milyar yuan (68,87 milyar \$) yabancı yatırım geldiği, yeni kurulan yabancı sermayeli işletme sayısının yıllık %14,2 arttığı, imalat sanayindeki yabancı yatırımların oranının %28,4, yüksek teknoloji imalat sektöründeki yatırımların ise %2,4 olduğu belirtildi. 2023 yılı verilerine göre Çin'in yabancı yatırım payı azalmış olsa da salgın öncesi ortalamasının üzerinde kaldığı vurgulanan yazıda, küresel DYY miktarı ekonomik yavaşlama ve jeopolitik gerilimlerle azalsa da Çin'in, hâlâ cazip bir yatırım merkezi olmaya devam ettiği söylendi. Çin Hükümeti'nin, yabancı yatırımların istikrarını sağlamak amacıyla çeşitli önlemler aldığı, özellikle imalat sektöründe yabancı yatırım kısıtlamalarını kaldırarak yatırımcılarını ülkeye çekmeye çalıştığı da makalede ayrıca vurgulandı.

Fotoğraf: Mussi Katz

Yılın son çeyreğine girerken Kanada merkezli **Asia Pacific Foundation of Canada**, **“Pekin, Ekonomiyi Canlandırmak İçin Büyük Teşvikler Başlatırken Yapısal Sorunlar Devam Ediyor”**³⁰ diyerek ülkedeki farklı sorunları gündeme aldı. Çin Merkez Bankası’nın, 24 Eylül’de faiz oranlarını düşürüp, zorunlu karşılık oranını (RRR) 0,5 puan indirerek ekonomiye 1 trilyon yuan (136 milyar dolar) likidite enjekte etmeyi hedeflediği belirtilen çalışmada, aynı tarihlerde Çin Komünist Partisi Politbürosu’nun, 2024 için %5 GSYH büyüme hedefi doğrultusunda mali harcamaları artırma, emlak sektöründeki çöküşü düzeltme, istihdam ve tüketimi artırma gibi önlemler aldığı açıklandı. Yine aynı makalede, Çin Devlet Konseyi’nin yeni istihdam ve endüstriler oluşturmaya yönelik kılavuzlar yayımladığı, yoksullara tek seferlik nakit ödeneği sağlandığı belirtilirken, teşviklerin ardından yaşanan iyimserliğin ise kısa sürede azaldığına vurgu yapıldı.

Uzun zamandır beklenen BRICS Zirvesi 22-24 Ekim tarihleri arasında Rusya’nın Kazan şehrinde yapıldı. Zirvede, BRICS üyesi ülkelerin dünya ekonomisinin %35’ini temsil ettiği ve bu sebeple de kendilerine yönelik yaptırımların kaldırılması gerektiği belirtildi. **“Çin, Rusya’nın Önerdiği BRICS Ödeme Sistemini Destekliyor”**³¹ isimli çalışmada **Center for a New American Security**, üye ülkelerin “BRICS Clear” adlı bağımsız bir ödeme sisteminin kurulmasını değerlendirdiklerine ve doların küresel ticaret sistemindeki hegemonyasına karşı ülkelerin ticarete kendi para birimlerini kullanma isteğinin, dolara karşı bir meydan okuma olarak görüldüğüne yer verdi.

Çin’in, zayıf iç ekonomisi ve artan üretim kapasitesiyle devlet bankası kredilerini üretime yönlendirerek ihracatını artırdığını ifade eden **Council on Foreign Relations**, yılın sonuna doğru **“2024 Yılında Çin’in İhracat Artışı”**³² na değindi. 2023 verilerine göre, Çin’in ihracat hacminin %13 artarken, ithalatının yalnızca %2 arttığına dikkat çekildi. Elektrikli araçlar, bataryalar ve kritik maden sektörlerinde tedarik zincirlerini kontrol ederek ithalatı azalttığı vurgulandı. Ayrıca, küresel ticaretin ABD tarafından yönlendirildiği ve mal fazlasının ABD ile İngiltere’nin ticaret açıklarıyla dengelendiği belirtildi. Yuan’ın değer kaybının, Çin’in küresel üretim pazarındaki rekabet gücünü artırdığı, güçlü endüstriyel altyapısının ve genişleyen sektörlerin istikrarlı bir büyüme sağladığı ifade edildi.

Yarı İletken Savaşında Küresel Rekabet Mi Var?

“Çin’in yarı iletken endüstrisinin, ABD’nin ihracat kontrollerine rağmen ilerlemeye”³³ devam ettiğini, 2022 ve 2023’teki ihracat kısıtlamalarının sektörde önemli bir dönüm noktası oluşturduğunu ve Çin’in bu zorluklarla başa çıkmak için yerel üretim kapasitelerini artırmaya yönelik adımlar attığını **Center for Strategic & International Studies** yazıya döktü. Makalede; Çinli firmaların Batılı girdilere olan bağımlılığı azaltmak için tasarım araçları, malzemeler, paketleme teknikleri ve üretim hatları gibi yerli alternatifleri geliştirmeye çaba sarf ettikleri, ABD kontrollerine karşı direnç gösterirken küresel endüstri ile bağlarını sürdürmeyi hedefledikleri aktarıldı. Huawei’nin Mate 60 akıllı telefonunun piyasaya sürülmesi gibi gelişmelerin sektördeki ilerlemeyi gösterdiği, ancak gelecekteki teknolojik ilerlemelerin hâlâ belirsizliğini koruduğu ifade edilen çalışmada bu durumun ABD ve Çin arasında süregelen yoğun rekabeti ortaya koyduğu da ayrıca belirtildi.

Fotoğraf: Scott Kennedy

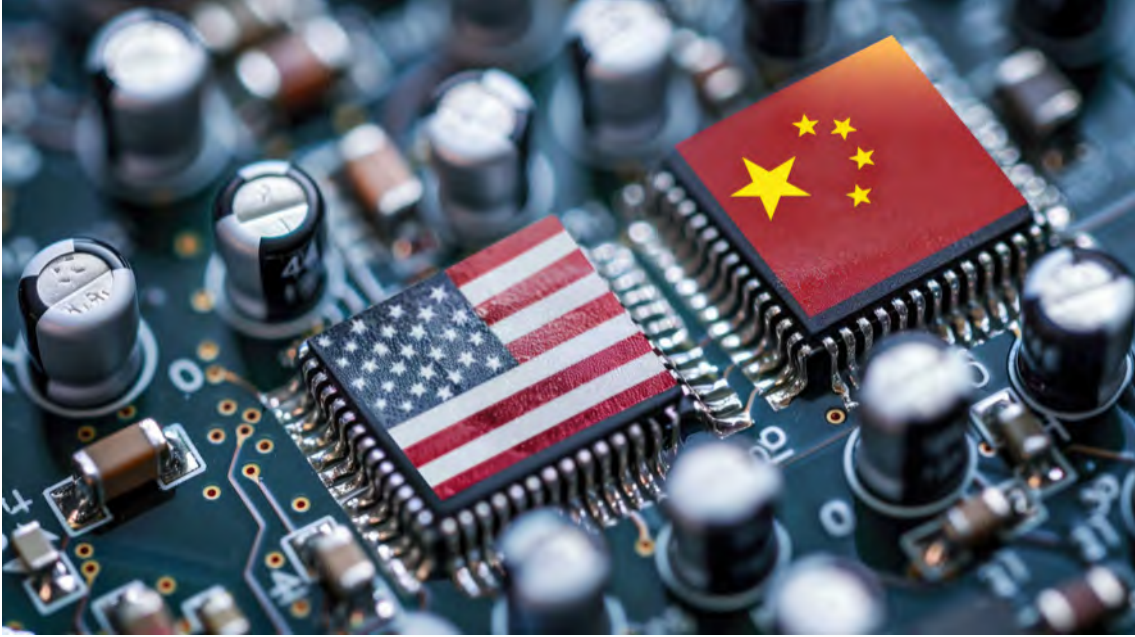
Yılın ortalarında **Brookings** tarafından yayımlanan “**Japon Yarı İletken Endüstrisinin Rönesansı**”³⁴ isimli rapor, Japonya’nın, yarı iletken sektörünü güçlendirmek amacıyla büyük bir stratejik yatırım yaptığını belirtti. 2022-2025 yılları arasında bu alana 25,7 milyar ABD doları ayırarak, ABD ve Çin arasındaki teknolojik rekabetin ortasında bağımsızlığını korumayı hedefleyen Japonya’nın küresel pazar payı, 1980’lerdeki %50’lik seviyesinden %10’a düşse de ülkenin güçlü bir sanayi altyapısına sahip olduğu raporda vurgulandı. Çalışmada ayrıca, Rapidus adlı start-up’ın 2 nanometre daha küçük çipler üretmeyi hedeflediği ve gelişmiş paketleme teknolojilerinin Japonya’nın sektördeki liderliğini güçlendirmeyi amaçladığı ifade edildi. Sonuç olarak, yapılan çeşitli adımlar ile Japonya’nın yarı iletken endüstrisinde ulusal güvenlik ve ticari fırsatları artırma çabası içerisinde olduğu aktarıldı.

Yarı iletkenlerin satışını ele alan bir başka çalışma da **Global Times** tarafından “**Çin’in Yarı İletken Satışları Mayıs Ayında %24,2 Arttı**”³⁵ başlığı ile ele alındı. ABD merkezli Semiconductor Industry Association (SIA) verilerine göre, Çin’in yarı iletken satışları mayıs ayında yıllık bazda %24,2 artış gösterdi. Çinli uzmanlar, bu artışın ülkenin olgunlaşmış çip işleme endüstrisine dayandığını belirtti. Analistler, ABD’nin Çin’in çip sektörüne yönelik baskılarının, Çin’in kendine kendi kendine yetebilme ve küresel çip pazarında güçlenme çabalarını engelleyemeyeceğini vurguladı. Küresel yarı iletken satışları mayıs ayında %19,3 artarak 49,1 milyar dolara ulaştı. Çin, bu satış artışıyla ikinci sırada yer alırken diğer taraftan Avrupa Komisyonu, Çin’in eski nesil çip üretimini incelemeye başladı. Çalışmada ayrıca Avrupa çip satışlarının, bir önceki yıla göre %9,6 oranında bir düşüş yaşadığı belirtildi.

Japonya’nın, 2022’de Ekonomik Güvenliği Teşvik Yasası kapsamında yarı iletkenler, bataryalar ve kritik mineraller gibi 11 malzemeyi “kritik” olarak belirleyip yerel üretimi artırmayı hedeflediğini dile getiren **Korea Institute for International Economic Policy**, “**Japon Hükümeti’nin Tedarik Zinciri Risk Yönetimi**”³⁶ makalesinde, malzemeler için 2.183 trilyon yen bütçenin ayrıldığını, özellikle piller ve yarı iletkenlerin ön plana çıkarıldığını ifade etti. Çalışmada Japonya’nın, Tayvan’ın TSMC (Tayvan Yarı İletken Üretim Şirketi) dökümhanesini çekmek ve yerli üreticileri

desteklemek amacıyla stratejik yatırımlar yaparken, ABD iş birliği ile yarı iletken üretimi ve tedarik zinciri risklerini yönetmeye çalıştığına yer verildi. İki ülkenin 2022'deki anlaşma ile yarı iletken ve kritik malzemeler alanlarındaki iş birliğini güçlendirmeyi hedeflediği aktarılan yazıda, 2024 yılı itibarıyla Çin'e olan bağımlılığı azaltmak amacıyla ülkelerin tedarik zincirinde ortaklık yapma kararı aldıkları da belirtildi.

“Çin'in 'Hassas Teknoloji' Sektörlerine Yönelik Yeni Kısıtlamalar”³⁷ gelirken bu durumu ele alan **Asia Pacific Foundation of Canada**, ABD'nin, 2 Ocak 2025'te yürürlüğe girecek yeni düzenlemelerle, ABD'li kişi ve şirketlerin Çin'in ileri teknoloji sektörlerine yatırım yapmalarını sınırlandıracaklarını belirtti. Bu kısıtlamaların yapay zekâ, yarı iletkenler, mikroelektronik ve kuantum hesaplama gibi kritik teknolojileri kapsayacağına, ve asıl amacın Çin'in ABD teknolojilerini askeri alanda kullanma yeteneğini sınırlamak olduğuna yer verilen içerikte Tesla'nın Çin'de yapay zekâ için veri merkezi kurma planları yaptığına ve bu kısıtlamalardan etkileneceğine dikkat çekildi.

Yarı iletkenlerin modern yaşamın temel unsurlarından biri haline geldiği dönemde **Council on Foreign Relations**, gelişen teknolojilerle birlikte önemi giderek artan konuyu **“Yarı İletken Üretiminde Yerli Taşımacılık: Ulusal Güvenlik ve Ekonomik Verimlilik”³⁸** raporunda farklı bir açıdan inceledi. Çalışmada, araçlarda 3.000'den fazla yarı iletkenin bulunduğuna ve savunma sanayinde de karmaşık sistemlerde yüzlerce çip kullanıldığına yer verildi. Ancak, mevcut durumda en gelişmiş yarı iletkenlerin Tayvan'da üretildiği ve bu sebeple de ABD'nin dışa bağımlılığının arttığı belirtildi. Tayvan ile Çin arasındaki gerilimlerin ABD'de ulusal güvenlik endişelerine yol açtığını aktaran raporda, yerli üretimi teşvik etmek amacıyla sanayi politikalarının gözden geçirilmesi gerektiği söylendi. Yazıda; yerli üretim artışının, yüksek maliyetler ve inovasyonun

azalması gibi zorlukları da beraberinde getirdiği, ABD'nin bu zorlukları aşmak için CHIPS Yasası gibi önlemler aldığı, alternatif üretim merkezleri ve çözümler arayarak ekonomik etkinlik ile ulusal güvenlik arasında bir denge kurmaya çalıştığı da vurgulandı.

Dijital Dünyada Para Birimleri ve Geleceğin Yönelimleri

Aralık 2023'te ABD federal hükümetinin, bir önceki yıla göre %52 artışla 129 milyar dolar bütçe açığı verdiğini belirten **Mises Institute** konuyu **“Borç Artıkça Para Basımı Hızlanacak”**³⁹ şeklinde değerlendirdi. Vergi gelirlerinin azaldığı, harcamaların ise artmaya devam ettiği belirtilen çalışmada özel sektörün de durağan bir halde olduğu söylendi. Ekim-Aralık 2023 döneminde bütçe açığının 510 milyar dolara ulaştığı, Moody's baş ekonomisti Mark Zandi'nin dezenflasyon sürecinin dışsal faktörlerden kaynaklandığını belirttiği ve ABD'deki TÜFE'nin tahminlerin üzerinde gerçekleştiği yazıda yer aldı. Özellikle enerji fiyatlarındaki düşüşe rağmen hizmetler, barınma ve ulaştırma hizmetleri enflasyonunun sürdüğü belirtilirken, Kongre Bütçe Ofisi'nin 2027'ye kadar sürdürülemez bir bütçe açığı öngördüğü ve bu durumun ise vergi artışları, daha fazla enflasyon ve düşük büyüme anlamına geldiği ifade edildi. Biden yönetiminin, birikmiş açığın 2032'ye kadar 14 trilyon dolara ulaşacağını tahmin ettiğini aktaran makalede bunun daha fazla para basılmasına yol açacağı ve büyük mali dengesizlikler oluşturacağı vurgulandı.

2000'li yıllardaki emtia fiyatlarındaki yüksek artışların yeniden yaşanabileceğini gündeme getiren **The Economist**, elektrikli araç bataryaları için kritik öneme sahip olan lityum ve nikel fiyatlarının 2021-2022 yıllarında ciddi şekilde arttığını, 2023'te ise nikel fiyatlarının %50, lityum fiyatlarının ise %80 düştüğünü **“Emtialara Yatırım Yapmak Zorlaştı”**⁴⁰ başlıklı makalesinde ifade etti. Petrol talebine ilişkin tahminlerin hükümet politikalarına göre değiştiği, Uluslararası Enerji Ajansı ve Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün petrol talebinin artacağını öngördüğü çalışmada yer aldı. Elektrikli araç pazarındaki büyüme devam etmekle birlikte, batarya teknolojisi ve siyasi belirsizlikler, sektördeki geleceği belirsiz kıldı. Yeni sodyum-iyon pillerin nikel ve lityum talebini azaltabileceği endişesini aktaran makalede, Batı'daki enerji dönüşümü politikalarının ve Çin'deki ekonomik belirsizliklerin, emtialara olan talebi karmaşıklaştırdığı ifade edildi.

Avrupa Merkez Bankası dijital avro için 'elde tutma limiti' belirlemeyi tartışırken, Belçika merkezli **Bruegel**, bu limitin başlangıçta 3.000 ila 4.000 avro arasında olması gerektiğini belirten **“Dijital Avro Limitleri”**⁴¹ çalışmasını yayımladı. Dijital avro, kullanıcıların banka hesaplarına otomatik bağlanacak şekilde tasarlanacak ve bu sistem “şelale” yaklaşımı olarak adlandırılacaktı. Merkez bankaları, finansal sistemi bozmadan dijital para birimlerinin maksimum tutma limitlerini belirlemeye çalışıyordu. ECB'nin dijital avro için limitin bankalardaki toplam mevduatın %15'ine denk gelmesini planladığı, diğer ülkelerin de farklı limit önerilerinin bulunduğu aktarılan çalışmada, İngiltere'nin 10.000-20.000 sterlin, Kanada'nın 25.000 Kanada doları, Çin'in ise kimlik seviyesine göre değişen limitler sunduğu örnek verildi. Dijital avronun nakit yerine geçmesi amaçlandığından, taşıma limitinin ne olması gerektiği önemli bir konu

olarak vurgulandı. Makalede ayrıca, “şelale” ve “ters şelale” sistemlerinin dijital avro hesabında bakiye yönetimini kolaylaştırmak için tasarlandığına, dijital avronun finansal işlevinin de aslında sınırlanabileceği üzerine çeşitli sıkıntıların olduğuna yer verildi.

Merkez Bankaları Dijital Para Birimleri (CBDC) 2024 yılında sıklıkla gündeme gelen konular arasında yer alırken **Mises Institute** Mart ve temmuz ayında sırası ile **“Merkez Bankası Dijital Para Birimleri Tehlikeli ve Gereksizdir”**⁴² ve **“Merkez Bankası Dijital Para Birimleri”**⁴³ isimli çalışmaları ile bu para birimlerini inceledi. Makalelerde, CBDC’lerin yalnızca

elektronik para olma anlamı taşımakla kalmayıp, merkez bankalarına para hareketlerini ayrıntılı bir şekilde izleme imkânı tanıdığına belirten bir görüş öne sürüldü. İçeriklerde bu durumun aslında gizlilik kaybına ve merkez bankalarının parasal limitler üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasına yol açtığına da yer verildi. CBDC’lerin programlanabilir yapısının, merkez bankalarına harcama alışkanlıklarını ödüllendirme veya cezalandırma gücünü verebileceğini ifade eden kuruluş, CBDC’lerin merkezi yönetim ve blok zincir teknolojisi ile izlenebildiği, bu durumun mahremiyet kaygılarına neden olabileceği de ekledi. Yazılarda merkez bankalarının ekonomik müdahalelerinin, hesapları dondurma ve işlemleri kısıtlama yetkileri gibi güçlü araçlarla ekonomik dengesizliklere yol açabileceği de söylendi. Bu gelişmeler sonucunda, devletin kontrolünü artırarak yeni problemlere yol açacağı, CBDC’lerin merkez bankalarının bağımsızlıklarını sorgulamaya neden olduğu ve bazı kesimler tarafından gereksiz ve tehlikeli olarak değerlendirildiği belirtilen makalelerde, ilgili dijital paraların dikkatli bir şekilde yönetilmesi gerektiği de özellikle vurgulandı.

Merkez Bankası Dijital Para Birimi “CBDC”, bir ülkenin fiyat para biriminin (Merkez Bankası tarafından ihraç edilen para) dijital versiyonudur. CBDC’ler genellikle bir hükümet tarafından verilen ve düzenlenen, bir merkez bankası tarafından yönetilen merkezi bir otorite tarafından ihraç edilen dijital varlıklardır.

Foreign Affairs tarafından yayınlanan çalışmada **“Neden Doların Hakimiyetini Tersine Çevirmek Her Zamankinden Daha Zor?”**⁴⁴ sorusuna yanıt arandı. Çalışmada ABD dolarının, dünya çapında en yaygın kabul gören ve en çok arzulanan ancak aynı zamanda en çok nefret edilen para birimi olarak öne çıktığı ifade edildi. Doların küresel hakimiyetini kaybetmesinin beklendiği aktarılan yazıda ABD ekonomisinin büyüklüğü ve dinamizmi sayesinde doların

hâlâ güçlü kaldığı belirtildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana doların dünya ticaretinde ve uluslararası ödemelerde baskın para birimi olduğu, dünyadaki merkez bankalarının döviz rezervlerinin %59'unun dolar cinsinde olduğu da ayrıca vurgulandı. Ancak, alternatif para birimleri ve kripto paralar gibi yeni gelişmeler ile dolara rakip olma çabalarının arttığı, Çin'in yükselen ekonomik gücüyle birlikte IMF SDR sepetine renminbiyi dahil ettiği, bununla birlikte doların küresel rezerv statüsünün değişmediği de makalede yer buldu. Ekonomik ve jeopolitik faktörler doların hakimiyetini tehdit etse de dolar çalışmada hâlâ güçlü bir ödeme ve rezerv para birimi olarak tanımlandı.

Sanayi Stratejileri ve Ekonomik Güvenlik Yaklaşımları

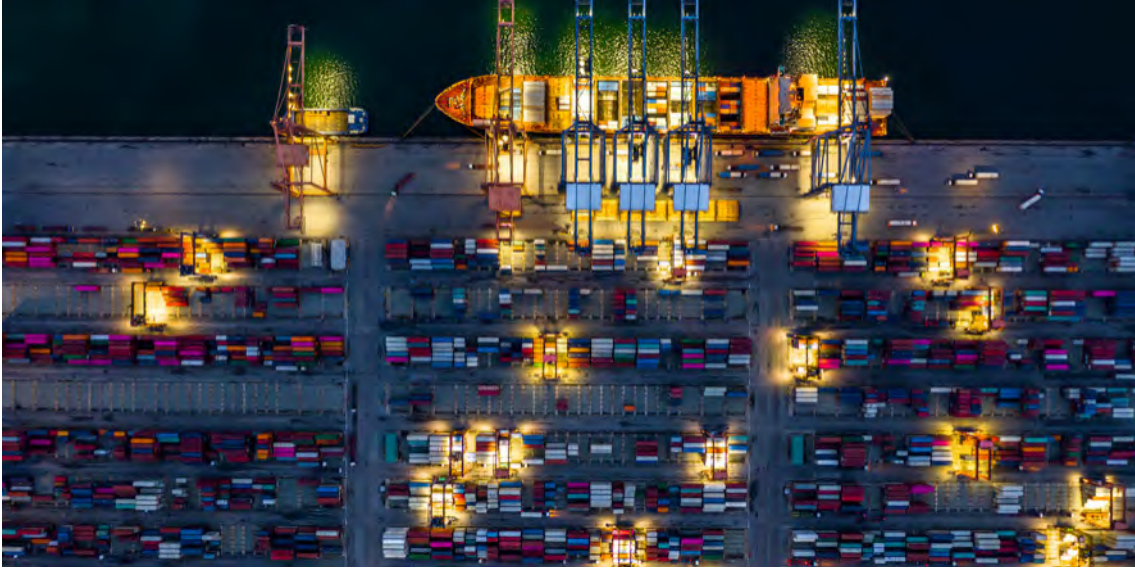
Avrupa Komisyonu'nun önümüzdeki beş yılda ekonomik güvenliği sağlama hedefinin, sanayi politikası gibi stratejik araçlarla mümkün olabileceğini belirten Belçika merkezli **Bruegel**, konuyu "**Ekonomik Güvenlik İçin Sanayi Politikası**"⁴⁵ makalesinde ele aldı. Uluslararası Para Fonu'nun devlet desteğinin verimlilik ve tüketici refahı açısından önemli olduğu vurgulanarak, bu amaca ulaşmak için üç temel ilkenin belirlenmiş olduğu yazıda ifade edildi. İlk olarak, hükümetin bu politikaları uygulayacak idari kapasiteye sahip olması gerektiği, ikinci olarak uygulanan politikaların yabancı firmalara karşı ayrımcılık yapmaması gerektiği, üçüncü olarak ise hedeflenen endüstrilerin somut sosyal faydalar oluşturması gerektiği belirtildi. Çalışmada sonuç olarak, sanayi politikalarının hâlâ risk taşıyor olmasına rağmen açık sosyal faydaların varlığının bu politikaların uygulanmasını gerekçelendirdiği söylendi. Ayrıca yeşil dönüşümün aciliyeti göz önüne alındığında bu politikaların sunduğu fırsatlar öne çıkarak, AB'nin bu fırsatları değerlendirmesi beklendiği de içerikte vurgulandı.

Robotlar, yapay zekâ, endüstriyel internet ve büyük veri gibi ileri teknolojiler, geleneksel fabrika ortamlarını dönüştürerek üretimi daha verimli hale getirirken, Şangay'ın, robot yoğunluğu açısından lider şehir olduğunu belirten Çin merkezli **Xinhua Silk Road**, "**Süper Fabrikalardan Süper Aletlere**"⁴⁶ çalışmasında, 2025'te her 10.000 çalışana 500 robot düşmesi beklendiğini açıkladı. Şangay'daki otomotiv fabrikalarında robotlar ile üretim hızlandığı, yeni araçların sadece 70 saniyede üretileceği belirtildi. Makalede, JAKA Robotics'in yapay zekâ ve büyük veriye dayanarak robotların algılama ve operasyonel doğruluğunu sürekli optimize etmeye çalıştığına, Çin'in ilk yerli proton tedavi sisteminin, Şangay'daki Ruijin Hastanesi'nde 100'den fazla hastayı tedavi ettiğine de yer verildi. Ayrıca çalışmada, Çin'in ilk yerli büyük yolcu gemisi Adora Magic City'nin üretiminin binlerce üreticinin katkısıyla gerçekleştirildiği ve geminin 34 sefer yaparak 150.000 yolcu taşıdığı söylendi. Çin'in ikinci yerli büyük yolcu gemisinin 2026'da denize indirilmesinin planlandığı da makalede dile getirildi.

ABD, Ağustos 2022'de yürürlüğe giren Enflasyon Azaltma Yasası (IRA) ile temiz enerji yatırımlarını artırırken, yasayla birlikte yatırımların %325 oranında artarak 17 milyar dolara ulaşacağını belirten **Foreign Affairs**, "**ABD Batarya Savaşını Nasıl Kazanabilir?**"⁴⁷ sorusu ile gündeme geldi. Yazıda, özellikle elektrikli araçların tedarik zincirine yönelik fırsatlar sunan IRA programı ile ABD'nin batarya üretiminin artırılacağı ve 2030'da 1.000 gigawatt-saat

üzerine çıkmasının hedeflendiği söylendi. Yatırımların çoğunlukla Cumhuriyetçi bölgelerde yoğunlaşmasının siyasi dengelerde değişikliklere yol açtığı da ifade edilen makalede, elektrikli araç üretimi için gerekli kritik minerallerin eksikliğinin, ABD'nin Çin'e olan bağımlılığını azaltması gerektiğini gösterdiği vurgulandı. Çin'in, son yıllarda madencilik altyapısına büyük yatırımlar yaparak bu sektörde büyük bir avantaj elde ettiği, ABD'nin bu durumu tersine çevirmesi için büyük yatırımlar yapması ve müttefikleriyle iş birliği yapması gerektiği, makalenin önerileri arasında yer aldı.

Avrupa Birliği'nin, 4 Temmuz 2024'ten itibaren Çin'den ithal edilen bataryalı elektrikli araçlara (BEV) ortalama %21 telafi edici vergi uygulayacağını belirten **Institute for The World Economy**, bu durumu **"AB için Çin Elektrikli Araç Vergisi: Yeni Bir Hareket Fırsatı"**⁴⁸ şeklinde yorumladı. Kararın Çin BEV'lerine karşı yeni ticaret engelleri getiren son büyük pazar olma özelliği taşıdığını ve AB'nin bu adımının Çin'den yapılan araç ithalatını %42 oranında azaltacağını öne süren kuruluş, elektrikli araç fiyatları üzerindeki uzun vadeli etkinin ise minimal olacağını öngördü. Avrupalı üreticiler iç satışlarını artırırken, üçüncü ülkelerden yapılan ithalatın artmasının beklendiği çalışmada, AB'nin ilgili politikasının ticaretin adil ve sürdürülebilir olmasını sağlama ve yeşil dönüşümü destekleme amacı taşıdığına yer verildi.

Uluslararası Ticaret ve Yeni Coğrafi Dinamikler

Man Wah Mobilya'nın Monterrey'deki fabrikasında üretilen ürünlerin ABD pazarına satıldığını söyleyen **BBC "Çinli Firmalar Meksika'yı ABD'ye Açılan Bir Arka Kapı Olarak Nasıl Kullanıyor?"**⁴⁹ sorusunu, ürünler "Made in Mexico" etiketi taşıyor diyerek cevapladı. Yazıda şirketin ABD perakendecilerine üretim yaparken, fabrikasını Çin sermayesiyle inşa ettiği, bu durumun Meksika'daki nearshoring (yakınsal üretim) uygulamasının önemini vurguladığı belirtilirken; Man Wah'ın Meksika'ya taşınarak nakliye maliyetlerinden tasarruf etmeyi ve

ABD gümrük vergilerinden kaçınmayı hedeflediği söylendi. Meksika'daki fabrikanın istihdamı artırdığı ve şirketin bölgedeki genişlemesinin devam ettiği aktarılan içeriğe göre Çin-Meksika ticaretinin ülkeler arasındaki jeopolitik dengeyi nasıl etkileyeceği konusunda tartışmalar devam etmekteydi. Taraflardan bir kısmı Meksika'nın dengeli bir politika izlemesi gerektiğini savunurken, diğerleri ise bunu bir fırsat olarak görüyordu.

Türkiye için 2024-2028 dönemini kapsayan yeni Ülke Ortaklık Çerçevesi (CPF), Dünya Bankası Grubu tarafından duyurulurken **The World Bank** konunun değerlendirmesini **“Yeni Dünya Bankası Grubu Ortaklık Çerçevesi, Türkiye için Üretkenlik Artışı, İş ve Doğal Afetlere Karşı Dayanıklılık Odaklı Olacak”**⁵⁰ şeklinde yaptı. Makalede üç temel kalkınma stratejisine odaklanılacağı; verimlilik artışı, istihdam, kamu hizmetleri ve doğal afetlere karşı dayanıklılık gibi stratejilerin yer aldığı belirtildi. Yazıda Türkiye'nin, yüksek gelir statüsüne geçişini desteklemeyi amaçlayan CPF sayesinde özel sektörün gelişmesini ve firmaların daha yüksek teknolojiye faaliyetlere geçmesini hedeflediği söylendi. Ayrıca dijitalleşme, afetlere karşı dayanıklılık ve kapsayıcı istihdam gibi alanlarda ilerleme sağlanmasının önü açılırken, Dünya Bankası, Türkiye'nin modern altyapısını geliştirme ve küresel ekonomiye entegrasyonunu destekleme yönünde ilerlemeye devam edeceklerini belirtti.

Çin'in Afrika'daki lityum madenlerine yaptığı yatırımların tedarik zincirlerini güçlendirerek önemli sonuçlar vermeye başladığı, özellikle Zimbabve'nin Kamativi lityum madenine yapılan yatırımın, lityum üretiminde büyük bir artışa yol açtığı belirtilen **“Çin'in Afrika'daki Lityum Madenlerine Yaptığı Yatırım”**⁵¹ çalışma **South China Morning Post** tarafından yılın ikinci çeyreğinde yayımlandı. Çalışmada bu yatırımın Çin'in lityum arzını artırma stratejisinin bir parçası olduğu ve Afrika'daki işleme tesislerinin geliştirilmesine katkı sağladığı ifade edildi. Çinli şirketlerin bölgede lityum işleme tesisleri kurarak Afrika lityum endüstrisini genişlettiklerini belirten makalede, bu hamlenin sadece lityum değil, diğer batarya metallerine yönelik de bir arayışı işaret ettiğine dikkat çekildi.

ABD Başkanı Biden'ın, 14 Mayıs'ta Çin ürünlerine uyguladığı ek gümrük vergilerini %25'ten %100'e yükseltmesi, 1930'daki Smoot-Hawley Yasası'nı anımsatan bir adım olarak değerlendirilirken bu durumun, korumacılığı artırarak küresel ticaretin zayıflamasına yol açabileceği belirtildi. **Bruegel**, Biden'ın kararının ekonomik sonuçları ve liberal ticaret sistemi üzerindeki etkilerinin endişe oluşturduğunu ifade ederek **"ABD'nin Çin İthalatına Uyguladığı Gümrük Vergileri"**⁵² raporunu kamuoyu ile paylaştı. Çalışmada ABD'nin Çin elektrikli araçlarına yönelik yeni tarifelerinin, Japon üreticilerin ABD ve AB'de fabrika kurmalarına yol açtığı, ancak Çinli üreticilerin ABD'de fabrika kurmasına ulusal güvenlik nedeniyle izin verilmeyeceğine yer verildi. AB'nin Çin'e bağımlılığı nedeniyle daha savunmasız olduğu ve Çinli üreticilere yatırım yapma konusunda daha açık oldukları da yazıda ayrıca belirtildi.

Katar, Covid-19 sonrasında yabancı yatırımlarını Avrupa dışındaki bölgelere yönlendirdi. Özellikle ABD ve Asya'da, iklim değişikliği, altyapı ve dijitalleşme gibi alanlara odaklandı. Katar Yatırım Otoritesi (QIA), Hindistan ve ABD'deki teknoloji şirketlerine yatırım yaparken, Asya'nın küresel tedarik zincirlerindeki etkisinden yararlandı. **Italian Institute for International Political Studies**, yayımladığı **"Katar'ın Asya'da Büyüyen Yatırımları: Ekonomik ve Jeopolitik"**⁵³ raporunda QIA'nın 526 milyar dolarlık varlık fonu ile teknoloji, sağlık, altyapı ve gayrimenkul gibi sektörlerde yatırım yaptığını, Katar'ın Asya'daki yatırımlarının dijitalleşme ve elektrikli araç projeleriyle sürdürülebilir büyümeyi hedeflediğini vurguladı. Orta Asya'daki yatırımlar sayesinde ekonomik ortaklıkların güçlendirildiği, Katar'ın ABD ve Çin arasındaki jeopolitik rekabeti dengelemeye çalıştığı ve stratejik yatırımları artırmaya devam ettiği de raporda ifade edildi.

2024'ün ikinci çeyreğinde Birleşik Krallık'ta ticaret açığı 13,3 milyar sterline ulaştı. Bu açığın büyük kısmı, ithal ürünlere artan talep nedeniyle oluştu. **National Institute of Economic and Social Research**, Brexit sonrası **"Avrupa Birliği'nden Ayrıldıktan Sonra Birleşik Krallık'ın Ticareti Nasıl Etkiledi?"**⁵⁴ makalesinde değerlendirdi. Ülkede ihracatın 1,3 milyar sterlinle sınırlı kaldığı ve bunun %42'sinin Avrupa Birliği'ne yapıldığı belirtilen çalışmada Brexit ve dünya ticaretindeki şokların mal ticaretini olumsuz etkilediğine ve tarife dışı engellerin özellikle imalat ve tarım sektörlerinde zorluklar oluşturduğuna dikkat çekildi. Kuruluş, bütün olanlara rağmen Birleşik Krallık'ın hizmet ticaretinde 39,1 milyar sterlin fazla vererek büyüme gösterdiğini, özellikle işletme ve yönetim danışmanlığı hizmetleri kaynaklı hizmet ticaretinin toplam ticaretin %56'sını oluşturduğunu belirtti.

Birleşik Krallık'ın son üç sanayi stratejisinin hükümet değişiklikleri nedeniyle başarısız olduğunu ifade eden **Institute For Government**, yeni bir sanayi stratejinin başarılı olabilmesi için belirttiği temel unsurları **"Bir Sanayi Stratejisini Başarılı Bir Şekilde Yeniden Başlatmak İçin 10 Ders"**⁵⁵ başlığı ile aşağıdaki şekilde maddelendi:

- Endüstriyel Stratejinin Ne Olduğu Konusunda Net Bir Anlayışa Sahip Olun
- Sanayi Stratejisi, Büyüme Stratejisinin Sadece Bir Parçasıdır
- Bakanların Katkısına Öncelik Verilmeli

- “Sıkışmayı Yaymaktan” Kaçının
- Belirli Müdahaleler Hakkında Netlik Sağlamaya Odaklanın
- Geçmiş Deneyimlerden Ders Çıkarın
- Değişim Uğruna Değişmekten Kaçının
- Beklenmedik Durumlara Karşı Hazırlıklı Olun
- Alt-Ulusal Hükümetleri Dahil Edin
- Güçlü Kurumlar Kilit Rol Oynayacaktır

“**Yabancı Şirketlerin Çin’den Hızla Çekilmesi**”⁵⁶ makalesi ile karşımıza çıkan **Research Institute of Economy, Trade and Industry**, bu çekilmelerin arkasında çeşitli faktörler olduğundan bahsetti ve bu faktörlerden bazılarını; ABD-Çin çatışması, ekonomik duraksama, giderek artan maliyetler, gümrük vergileri ve yerel rekabetin artması şeklinde sıraladı. Samsung, Nintendo ve Foxconn gibi teknoloji şirketlerinin üretimlerini Tayland ve Vietnam’a kaydırdukları belirtilen çalışmada, BYD ve NIO gibi Çinli büyük otomobil üreticileri yüzünden Suzuki markasının üretiminin de azaldığına ve Hyundai’nin fabrikalarını kapattığına yer verildi.

ABD’nin bir zamanlar otomobil üretiminde küresel hakimiyeti elinde bulundururken, bugün Çin’in bu alanda lider konumda olduğunu dile getiren ABD merkezli **Catalyst** yılın son ayında “**Dünya Neden Çin ve Diğer Yabancı Arabaları Satın Alıyor?**”⁵⁷ sorusu ile sektördeki gelişmeleri inceledi. Çin’in, küresel otomobil üretiminin %30’unu ve elektrikli araç üretiminin %50’sini kontrol ettiği belirtilen yazıda, El Salvador gibi ülkelerde, düşük fiyatlarıyla BYD, Chery, Great Wall gibi Çinli markaların talep gördüğü, ABD’de en ucuz yeni otomobil 20.000 dolardan başlarken, Çinli modellerin daha cazip fiyatla geldiği söylendi. Çalışmada ayrıca Çin’in ucuz elektrikli araçlarının, 2023’te Almanya’yı geride bırakıp dünyanın en büyük otomobil ihracatçısı olmasına katkı sağladığı da vurgulandı.

Gıda Güvenliğinde Krizler

Yılın ilk aylarında **International Food Policy Research Institute**, “**Kızıldeniz Deniz Taşımacılığındaki Aksaklıkların Küresel Gıda Güvenliğine Etkileri**”⁵⁸ üzerine bir rapor yayımladı. Çalışmada Yemen merkezli Husilerin Kızıldeniz gemilerine yönelik saldırılarının Süveyş kanalındaki ticareti %40 oranında azalttığı ve lojistik firmalarının daha maliyetli alternatif güzergahları kullanmalarına sebep olduğu söylendi. Büyük firmalardan bazıları sevkiyatlarını askıya alırken, bölgedeki kriz nedeniyle Avrupa, Rusya ve Ukrayna’dan gelen önemli tahıl, emtia sevkiyatları aksamıştı. Bu aksamalar sonucunda gıda fiyatlarının arttığı ve üreticilerin de gelir kaybı yaşadığının belirtildiği raporda; Süveyş Kanalı’nın dünya çapında tahıl ve soya fasulyesi ticaretinin önemli kısmını taşımaya yardımcı olduğu, alternatif yolların ise mesafe sebebi ile maliyetleri artırdığı ifade edildi. Yazıda, yaşanan bu krizin Doğu Afrika, Güney Asya ve Çin gibi bölgelerdeki ülkeleri olumsuz etkilediği, nakliye maliyetlerine ve tedarik zincirlerine olumsuz sonuçlar açtığı söylendi.

Ürün fiyatı sabit tutulurken gramaj ve/veya hacminde azalma olmasına **shrinkflasyon** denir. Bu durum yatırımcılar için önemli bir göstergedir, çünkü şirketlerin maliyet ve kârlılıklarını doğrudan etkileyebilir. Shrinkflasyonun birkaç farklı nedeni bulunur. Bunlardan biri maliyet artışlarıdır. Hammadde, işgücü ve diğer üretim maliyetlerindeki artışlar firmaları bu türlü bir stratejiye zorlayabilir.

BBC, yılın ilk çeyreğinde son dönemde yaygınlaşan shrinkflasyona dair **“Shrinkflasyon Bir Trend Değil - Cüzdana Vurulan Kalıcı Bir Darbedir”**⁵⁹ yorumunu yaptı. Çalışmada, tedarik zincirindeki yaşanan sorunlar, artan işçi ücretleri ve küresel ekonomilerdeki hammadde maliyetlerinden kaynaklı yaygınlaşan shrinkflasyondan, ürünlerin boyut veya miktarlarının azaltılmasına rağmen fiyatlarının sabit tutulmasının anlaşılması gerektiği ifade edildi. İçerikte, alım güçlerinin düştüğü bu dönemde tüketicilerin, boyut küçülmelerine kıyasla fiyat artışlarını daha fazla fark ettikleri değerlendirildi.

Küresel emtia piyasaları son aylarda sakin kalırken, Orta Doğu'daki İsrail saldırıları ve İran'ın füze saldırı hazırlıklarının piyasalarda yeni dalgalanmalara yol açtığını, Brent ham petrol fiyatlarının, 30 Eylül'de 71.77 USD/varilden 6 Ekim'de 77.72 USD/varile

yükseldiğini belirten **Centre for Aerospace & Security Studies**, bu gelişmeler için **“Orta Doğu'da Tırmanan Kriz: Yeni Bir Küresel Emtia Fiyat Şoku mu?”**⁶⁰ sorusunu dile getirdi. Yazıda, bu artışların İran'a yönelik olası saldırı korkuları ile ilişkilendirildiğine fakat ABD'nin artan ham petrol stoklarının ve OPEC+'nın yüksek fiyatlara müdahale etme isteğinin fiyatları dengeleyebileceğine yer verildi.

The Food and Agriculture Organization'ın gıda fiyat endeksi göre, bir önceki yıl ile 2022 mart ayına kıyasla düşüş gösterse de mayıs ayında yükselişe geçti. Küresel buğday ihracat fiyatlarındaki artış ise tahıl fiyat endeksinin yükselmesine sebep oldu. Bu durum, kuruluş tarafından **“FAO Gıda Fiyat Endeksi Mayıs Ayında Üst Üste Üçüncü Artışını Gösterdi”**⁶¹ başlıklı yazıda dile getirildi. Çalışmada, mısır fiyatlarının Arjantin'deki hastalıklar ve Brezilya'daki hava koşullarının etkisiyle arttığı, süt ürünleri fiyatlarının yaz tatili öncesi talep artışıyla %1,8 yükseldiği, şeker fiyatlarının Brezilya'daki iyi hasat nedeniyle %7,5 azaldığı, bitkisel yağ fiyatlarının ise palm yağı fiyatlarındaki düşüşle %2,4 gerilediği, ancak diğer yağların fiyatlarının arttığı belirtildi.

2023 yılının Ekim ayında başlayan İsrail-Filistin savaşı sonrası Husilerin Kızıldeniz'deki saldırıları, ticaret gemilerinin Babülmendep Boğazı'ndan kaçmasına ve Ümit Burnu'nu tercih etmelerine yol açtı. Hindistan merkezli **Indian Council of World Affairs**, "**Kızıldeniz'de Yaşanan Husi Saldırıları ve Mısır'da Derinleşen Ekonomik Sıkıntılar**"⁶² başlıklı çalışmayı yayımladı. Çalışmada, bu gelişmelerin sevkiyat maliyetlerini artırarak tedarikte sorunlara yol açtığı ve Mısır için önemli bir gelir kaynağı olan Süveyş Kanalı'nın trafiğinin azaldığı ifade edildi.

Jeopolitik Durum Değerlendirmesi

ABD'nin, Ukrayna'ya 74,3 milyar doları aşan askeri yardım sağlayarak en büyük destekçi konumda olduğunu ifade eden **Global Times**, yapılan bu yardımların NATO ülkeleri arasındaki silahlanma yarışını tetikleyip, ABD'nin müttefikleri Polonya, Japonya, Güney Kore ve Tayvan'ı Amerikan silahlarının başlıca müşterileri yaptığını söyledi. 2023'te ABD'nin silah satışlarının %56 artırılarak 81 milyar dolara çıktığı belirtilen "**Bölgesel Çatışmalar ABD'nin Silah Satışlarına ve İş İstihdamına Katkıda Bulunuyor**"⁶³ başlıklı değerlendirmede, satışların sadece finansal kazanç sağlamakla kalmayıp, ABD'nin savunma endüstrisini güçlendirerek istihdamı artırdığı ve teknolojik yeniliklerin yayılmasını kolaylaştırdığı söylendi.

Wall Street Journal, yılın ilk çeyreğinde Japonya Merkez Bankası'nın faiz oranlarını sıfıra çekmesi ile 12 yıllık dönemin sona erdiğini aktardı ve "**Japonya'nın Faizleri Sıfırlamasıyla Küresel Negatif Faiz Dönemi Sona Eriyor**"⁶⁴ dedi. Japonya'da negatif faizler, Yen'e değer kaybettirip ithalat fiyatlarını artırarak enflasyonun yükselmesine sebep olurken bankacılık sektörü beklenenden az olumsuz etkilendi. Çalışmada negatif faizlerin toplumda endişe oluşturduğu ve ilgili politikaların sona ermesiyle geleneksel olmayan önlemlerin terk edildiğine yer verildi.

Avrupa Birliği'nin, iklim ve dijital dönüşüm gibi alanlara her yıl en az 481 milyar avro yatırım yapması gerektiğini ifade eden Belçika merkezli **Bruegel**, "**AB'de Cari İşlemler Fazlası**"⁶⁵ raporunu ilgililerin dikkatine sundu. Çalışmada, savunma harcamalarının, Ukrayna'nın yeniden inşası ve sağlık krizlerine hazırlık gibi harcamaların bu miktarı etkileyeceği özellikle belirtildi. AB'nin yıllık GSYH'sinin yaklaşık 18 trilyon avro olup, son 15 yılda genellikle cari fazla verdiği aktarılan raporda, mali kriz sonrası Avrupa Komisyonu'nun, cari hesap fazlalarını tasarruf-yatırım dengesizliği olarak tanımlamaya başladığına ve sürecin de buna göre devam edeceğine dikkat çekildi.

Son iki yılda Ukrayna'ya yönelik yaptırımlar ve Rusya'nın askeri sanayi mallarına getirilen kısıtlamalar, ihracat kontrollerinde zorluklara yol açarken, Ukraynalı yetkililer de Rus silahlarında Batılı bileşenlerin olduğunu ifade etmektedir. Yabancı bileşenlerin %90'ının Batılı üreticilerden geldiğini ifade eden **Bruegel**, "**Rusya'ya Yönelik İhracat Kontrolü Uygulamasında Finansal Sistemden Faydalanılması**"⁶⁶ adlı çalışmasında, etkili ihracat kontrollerinin, büyük ülkelerin katılmadığı bir dünyada zor olsa da Batılı politika yapıcılarının daha odaklı bir yaklaşım sergilemesi gerektiğini vurguladı.

ABD merkezli **Middle East Forum**, Türkiye’de açılan yabancı şirketlerin durumuna dikkat çeken **“Türkiye’de Açılan Yabancı Sermaye Şirketlerindeki Artışa İranlılar Öncülük Ederken, Güvenlik Endişeleri Artıyor”**⁶⁷ başlıklı bir değerlendirme yazısı yayımladı. Çalışmada, İran’ın Türkiye’de yabancı sermayeli işletmeler kurarak Batı yaptırımlarını delmek için önemli bir strateji izlediği belirtildi. 2023 verilerine göre Türkiye’nin İran’la olan ticaret hacminin Almanya ve ABD’ye kıyasla daha düşük olduğunu belirten kuruluş, bununla birlikte İranlı yatırımcıların son on yılda artış gösterdiğini ve bu artışların da Türkiye için bazı sorunlara yol açabileceğini vurguladı.

“BRICS’in G7’nin Kurduğu Uluslararası Düzene Meydan Okuması”⁶⁸ gibi iddialı bir başlıkla **Foreign Policy** tarafından kaleme alınan çalışmada, Çin liderliğindeki BRICS’in, ABD öncülüğündeki G7’nin kurallara dayalı uluslararası düzenine meydan okuduğu ifade edildi. BRICS’in, bağımsız bir ekonomik sistem oluşturma, yapay zekâ yönetimine alternatif standartlar geliştirme ve askeri güvenlik dengesini değiştirme gibi üç stratejiyle hareket ettiği belirtilen yazıda G7’nin ise, BRICS’in yükselen etkisini zayıflatmak için ticaret anlaşmaları, yapay zekâ yönetimi ve askeri iş birliği önerileri geliştirdiği dile getirildi. Çalışmada, BRICS’in uluslararası düzene meydan okumasının, küresel güç dengesini değiştirme potansiyeline sahip olduğu ve ABD’nin bu etkiye karşı stratejik adımlar atmazsa küresel nüfuzunun azalması riskinin bulunduğu vurgulandı.

Çin ile Avrupa arasındaki yük treni ağlarının, 2011’de başlayan projeye, 227 Avrupa ve 100 Asya şehrinin arasında güçlü bir lojistik bağlantı kurduğu belirtiliyor. Bu projeye, iki kıta arasında önemli bir ulaşım altyapısı oluşturulmuş oldu. **Xinhua Silk Road Information Service**, **“Ticaret, Tren ve Teknoloji Çin-Avrupa Bağlantısını İlerletiyor”**⁶⁹ görüşüne yer verdi. 420 milyar doları aşan ticaret hacmiyle, küresel ticaretin dönüşümüne büyük katkı sağladığı vurgulandı.

Polonya'daki Malaszewicze kasabası Avrupa'nın lojistik merkezi haline gelirken, Almanya'daki Duisburg Limanı önemli bir dönüşüm geçirerek Çin-Avrupa yük trenlerinin merkezi oldu. Bu ağın, Avrupa şirketlerinin Çinli tedarikçilerle güçlü ticari ilişkiler kurmasına ve Çin'e büyük ihracat yapmasına olanak tanıdığı söylendi.

Enerjinin Geleceği: Çevresel Krizle Mücadele

Indian Council of World Affairs temmuz ayında “**Latin Amerika'nın 2024 Yılı Temel Ekonomik Trendleri**”⁷⁰ ni ele aldı. Çalışmada Latin Amerika'nın, 2024 yılında pandemi ve Ukrayna Krizi'nin neden olduğu dengesizlikleri düzeltme yolunda ilerlediğine ve GSYH büyüme oranının bölge genelinde %2,1 olarak tahmin edildiğine yer verildi. Ekonomik toparlanma, özellikle emtia, imalat ve hizmet ihracatına bağlı olarak Brezilya, Meksika, Şili, Peru ve Kolombiya'da belirginleşirken Karayipler ve Orta Amerika'nın turizm ve imalat sektörleri sayesinde büyüme kaydettiği, perakende sektörünün de düşük faiz oranları ve dijitalleşmeyle birlikte gelişmeye devam ettiği söylendi.

Çin merkezli **Xinhua Silk Road Information Service**, pandemi sonrası ihtiyacı ve önemi çok daha fazla hissedilen koridorlar konusunu işleyerek “**Yeni Uluslararası Kara-Deniz Ticaret Koridoru Dünya Çapında 523 Limanı Birbirine Bağlıyor**”⁷¹ tespitini paylaştı. Makalede, yeni koridorun son beş yılda 124 ülke ve 523 limana ulaşım sağlayarak küresel ticareti hızlandırdığına dikkat çekildi. Çin'in Chongqing Belediyesi'ndeki operasyon merkezi aracılığıyla demir yolu, deniz ve kara yolları ile bağlanan bu koridorun Çin ile Avrupa arasındaki yük taşımacılığını artırdığı belirtilen çalışmada ticaret hacminin yıllık %21 ile %54 arasında arttığına ve taşınan ürün çeşitliliğinin 80'den 1.150'ye yükseldiğine yer verildi.

Küresel sorunların ülkelerin enerji göstergeleri üzerindeki etkilerinin fazlasıyla hissedildiği anlatan **POLITICO**, konuyu Avrupa özelinde inceleyerek “**Avrupa'nın Yüksek Enerji Faturaları ve Yavaşlayan Ekonomik Faaliyetleri**”⁷² raporu hazırladı. Çalışmada Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde enerji fiyatlarının yükseldiği, bu durumun da sanayi üretimini olumsuz etkilediği belirtildi. Almanya'daki şirketlerin yüksek enerji maliyetleri nedeniyle kâr marjlarında düşüş olduğunu anlatan raporda, Avrupa genelinde ise özellikle enerji yoğun sektörlerde üretimin azaldığına ve sanayi tesislerinin kapandığına yer verildi.

İstihdamın Dönüşümü

Business Standard tarafından yapılan “**Japonya'nın Ticaret Açığı Düştü, Araç Sevkiyatlarındaki Artışla İhracat %12 Büyüdü**”⁷³ açıklamasında, Japonya'nın ihracatının ocak ayında arttığı ve bu artışın da ülkenin cari açığını 1,76 trilyon yen (12 milyar \$) düşürdüğü söylendi. Ülke ihracatı Kuzey Amerika, Asya ve Orta Doğu'ya artarken, ithalatın dünya genelinde azaldığı ve bu azalmanın da petrol, doğal gaz ve demir madeninde büyük düşüşler gösterdiği belirtildi. Japonya'nın, dünya ekonomisinde dördüncü sıraya gerilediği ve artan fiyatların tüketici harcamalarını zayıflatarak teknik ekonomik durgunluğa yol açtığı vurgulanan açıklamada

turizm sektörünün güçlü bir geri dönüş yapmasıyla bazı analistlerin 2024-2025 yılları için Japonya'da bir toparlanma bekledikleri ifade edildi.

ABD'nin temmuz ayı iş verilerine göre iş artışı rakamları beklentilerin oldukça altında kaldı. Bu durumun Nisan 2023'ten bu yana en düşük rakam olduğunu, son üç ayın ortalamasının 170.000'e gerilediğini ifade eden **Centre for Economic Policy Research**, verileri **"İstihdam Artışı Temmuz Ayında 114.000'e Gerilerken, İşsizlik ise %4,3'e Yükseldi"**⁷⁴ başlığıyla değerlendirdi. İşsizlik oranının %4,3'e yükseldiği, dezavantajlı grupların, özellikle lise diploması olmayan işçilerin ve Siyahi ile Hispanik işçilerin, bu gerilemelerden en fazla etkilenen kesimler olduğu yazıda aktarıldı. Çalışmada, işgücüne katılım oranının 25-54 yaş grubunda yüksek kaldığı, sağlık sektörünün iş büyümesinde lider olduğu ve kamu sektörünün büyümesinin yavaşladığına işaret edildi. Eylül ayı istihdam raporunu değerlendiren aynı kuruluş, işsizlik oranının güçlü bir performans ile %4,1'e düştüğünü ve 254.000 yeni iş oluştuğunu içeren **CEPR "İşsizlik Düşüşü Geçti"**⁷⁵ yazısını yayımladı. Makalede Hispanik çalışanların işsizlik oranının %5,1'e, 20-24 yaş arasındaki işsizlik oranının ise %7'ye gerilediği ifade edildi. İstihdam artışının restoranlar, sağlık hizmetleri ve inşaat sektörlerinde öne çıktığı aktarılan makale, ücret artışının yıllık %4,3 ile geçen yılın biraz üzerinde olduğunu, ancak verimlilik artışının %2,0 civarında kaldığını belirtti.

Fotoğraf: CEPR

Yılın sonlarına doğru yaklaşırken ABD'deki göçmenliğin başkanlık seçiminde önemli bir tartışma konusu olduğunu söyleyen **Brookings**, Başkan adayı Trump'ın her yıl milyonlarca kişiyi sınır dışı etmeyi planını değerlendirerek **"Sınır Dışı Etme Faaliyetlerinin İşgücü Piyasasına Etkisi"**⁷⁶ çalışmasını kamuoyu ile paylaştı. Raporda, ABD'de yaklaşık 11 milyon kaçak göçmenin

bulunduğu ve sınır dışı etmenin maliyetinin kişi başına 13.000 ABD doları olduğu söylendi. "Güvenli Topluluklar" programının, yerel kolluk kuvvetleri ile göçmenlerin tespitinin ve sınır dışı etme işlemlerinin hızlandırılmasını sağladığı belirtilen yazıda, bu işlemlerin yabancı işçi sayısının azalmasına olanak tanıdığı ve yerli işçilerin istihdamının düşmesine yol açtığı söylendi. Göçmenlerin özellikle inşaat ve bakım sektörlerinde önemli bir rol oynadıkları vurgulanan çalışma, göçmenlerin sınır dışı edilmelerinin, yerli işçileri de olumsuz etkilediğinin altını çizdi.

Yılın sonuna doğru gelirken **Rexecode, "Avrupa Birliği'nde İşgücü Maliyetleri"** ne değindi. 2024 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla saatlik işgücü maliyetinin de 44,1 euroya ulaştığına dikkat çekildi. Çalışmada Fransa'nın, 2000 yılında 24,4 euro, 2016 yılında ise 35,5 euro olan işgücü maliyetini 2024'te 44,1 euroya yükselttiği ifade edildi. Almanya'nın da saatlik işgücü maliyetini 44 euroya çıkardığı, buna karşın İspanya'nın işgücü maliyetinin 25,8 euro ile en düşük seviyede kaldığı vurgulandı. Euro Bölgesi'ndeki imalat sanayinde ortalama işgücü maliyeti 39,9 euro iken, Fransa'nın imalat sanayi işgücü maliyetinin 46,4 euro ile beşinci sırada yer aldığı belirtildi. Almanya ise 47,9 euro ile bu alanda en yüksek işgücü maliyetine sahip ülke olarak gösterildi.

**DÜNYA
EKONOMİ
GÜNDEMİNDE
İLK 20**

Kaynakça

1. https://www.business-standard.com/world-news/56-of-chief-economists-expect-global-economy-to-weaken-in-2024-wef-report-124011500120_1.html
2. <https://manhattan.institute/article/economics-newsletter-rising-interest-payments>
3. <https://www.economist.com/special-report/2024/05/03/the-movement-of-capital-globally-is-in-decline>
4. <https://www.niesr.ac.uk/blog/future-prospects-global-economy>
5. <https://www.niesr.ac.uk/blog/what-next-global-economy>
6. <https://www.niesr.ac.uk/blog/inflation-likely-rise-second-half-2024>
7. <https://ips-dc.org/801-u-s-billionaires-hold-a-combined-6-22-trillion-in-wealth/>
8. <https://ips-dc.org/twelve-u-s-billionaires-now-have-a-combined-2-trillion/>
9. <https://cepa.org/article/putins-300bn-belongs-to-ukraine/>
10. <https://www.orfonline.org/expert-speak/india-s-industrial-policy-is-maturing>
11. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2024/02/05/universities-are-failing-to-boost-economic-growth>
12. <https://www.fraserinstitute.org/studies/meritocracy-personal-responsibility-and-encouraging-investment-lessons-from-singapore-s-economic-growth-miracle>
13. <https://www.cato.org/blog/10-spending-cuts-president-trump>
14. <https://wiiw.ac.at/can-iran-s-economy-survive-as-trump-returns-war-threatens-and-its-population-seethes-n-656.html>
15. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-03-20/germanys-shortage-skilled-workers-eases-slightly>
16. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-08-21/germanys-shortage-skilled-workers-eases-slightly>
17. <https://www.freiheit.org/germany/immigration-policy-germanys-struggle-attract-skilled-workers>
18. <https://www.ifo.de/en/press-release/2024-03-07/higher-interest-rates-push-german-companies-cut-investments>
19. <https://www.ifo.de/fakten/2024-04-02/inflation-weiter-auf-dem-rueckzug>
20. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-06-03/business-climate-german-retail-improves-slightly>
21. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-08-27/german-export-expectations-fall-august-2024>
22. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-11-08/sentiment-german-automotive-industry-continues-worsen>
23. <https://www.rosalux.de/en/news/id/52713/volkswagens-crisis-is-germanys-crisis>
24. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/chinas-stock-market-collapse-is-the-end-of-the-road-for-many-foreign-investors/>
25. <https://en.imsilkroad.com/p/339237.html>
26. https://www.scmp.com/economy/global-economy/article/3256116/chinas-shenzhen-sees-trade-swell-impressive-volumes-us-amid-tech-war?module=top_story&pgtype=homepage
27. <https://www.economist.com/china/2024/04/22/how-chinese-networks-clean-dirty-money-on-a-vast-scale>
28. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2024/07/23/why-is-xi-jinping-building-secret-commodity-stockpiles>
29. <https://www.globaltimes.cn/page/202407/1316133.shtml>
30. <https://www.asiapacific.ca/publication/beijing-unleashes-major-stimulus-revive-economy-structural>
31. <https://www.cnas.org/press/in-the-news/china-backs-russia-proposed-brics-payment-system>
32. <https://www.cfr.org/blog/chinas-stunning-2024-export-growth>
33. <https://www.csis.org/analysis/chinas-semiconductor-industry-advances-despite-us-export-controls>
34. <https://www.brookings.edu/articles/the-renaissance-of-the-japanese-semiconductor-industry/>
35. <https://www.globaltimes.cn/page/202407/1315634.shtml>
36. https://www.kiep.go.kr/gallery.es?mid=a20308000000&bid=0008&list_no=11420&act=view
37. <https://www.asiapacific.ca/publication/us-outlines-scope-new-curbs-investment-chinas-sensitive>
38. <https://www.cfr.org/article/onshoring-semiconductor-production-national-security-versus-economic-efficiency>
39. <https://mises.org/wire/massive-money-printing-will-accelerate-debt-soars>
40. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2024/02/15/investing-in-commodities-has-become-nightmarishly-difficult>
41. <https://www.bruegel.org/analysis/digital-euro-holding-limits>
42. <https://mises.org/mises-wire/central-bank-digital-currencies-are-dangerous-and-unnecessary>
43. <https://mises.org/mises-wire/cbdc-currency-creating-shortages-full-shelves>
44. <https://www.foreignaffairs.com/united-states/top-dollar-currency-prasad>
45. <https://www.bruegel.org/opinion-piece/industrial-policy-economic-security>
46. <https://en.imsilkroad.com/p/340464.html>

47. <https://www.foreignaffairs.com/united-states/how-america-can-win-coming-battery-war>
48. <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/countervailing-duties-on-chinese-electric-vehicles/>
49. <https://www.bbc.com/news/business-68825118>
50. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/04/08/new-world-bank-group-partnership-framework-for-turkiye-to-focus-on-productivity-growth-jobs-and-resilience>
51. https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3261136/chinas-investment-africas-lithium-mines-begins-pay-new-mineral-supply-chains-created?module=top_story&pgtype=homepage
52. <https://www.bruegel.org/first-glance/us-tariffs-chinese-imports-managed-trade-back>
53. <https://www.ispionline.it/en/publication/qatars-growing-investments-in-asia-economics-vs-geopolitics-177964>
54. <https://www.niesr.ac.uk/blog/how-has-uk-trade-been-impacted-leaving-european-union>
55. <https://www.instituteforgovernment.org.uk/comment/lessons-successfully-restarting-industrial-strategy>
56. <https://www.rieti.go.jp/en/china/24101601.html>
57. <https://catalyst.independent.org/2024/12/02/why-the-world-buys-chinese-and-other-foreign-cars/>
58. <https://www.ifpri.org/blog/impacts-red-sea-shipping-disruptions-global-food-security>
59. <https://www.bbc.com/worklife/article/20230922-shrinkflation-isnt-a-trend-its-a-permanent-hit-to-your-wallet>
60. <https://casstt.com/escalating-crisis-in-the-middle-east-a-renewed-global-commodity-price-shock/>
61. <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-food-price-index-inched-up-in-may-for-third-consecutive-month/en>
62. https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=1&ls_id=11678&lid=7108
63. <https://www.globaltimes.cn/page/202402/1307839.shtml>
64. <https://www.wsj.com/economy/central-banking/global-era-of-negative-interest-rates-ends-as-japan-goes-to-zero-07e37818>
65. <https://www.bruegel.org/opinion-piece/spend-it-home-current-account-surpluses-eu>
66. <https://www.bruegel.org/first-glance/use-financial-system-enforce-export-controls-russia>
67. <https://www.meforum.org/65812/iranians-lead-surge-in-foreign-owned-businesses>
68. <https://www.fpri.org/article/2024/09/the-brics-challenge-to-the-g7-established-international-order/>
69. <https://en.imsilkroad.com/p/343796.html>
70. https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=3&ls_id=11068&lid=7025#_edn1
71. <https://en.imsilkroad.com/p/341455.html>
72. <https://www.politico.eu/article/europe-energy-bills-germany-brussels-pipeline-prices/>
73. https://www.business-standard.com/world-news/japan-s-trade-deficit-falls-exports-grow-12-as-shipments-jump-in-vehicles-124022100085_1.html
74. <https://cepr.net/job-growth-slows-to-114000-in-july-unemployment-rises-to-4-3-percent/>
75. <https://cepr.net/unemployment-edges-lower-economy-adds-254000-jobs/>
76. <https://www.brookings.edu/articles/the-labor-market-impact-of-deportations/>
77. <https://www.rexocode.fr/competitivite-croissance/indicateurs-du-cout-de-l-heure-de-travail-en-europe/les-couts-de-la-main-d-aeuvre-dans-l-union-europeenne-au-3eme-trimestre-2024>

POLITIKA

2024 Yılına Yönelik Öngörüler

Enstitüler, araştırma merkezleri, düşünce kuruluşları gibi kurumlar yeni yılda yaşanabilecek veya izlenebilecek olaylara yönelik öngörülerini zaman zaman ilgililerin dikkatine sundular. Bangladeş'te faaliyetlerini sürdüren **Centre for Policy Dialogue**, 2024 yılına yönelik beklenti ve tahminlerini **"2024'te Dünyamızın Karşı Karşıya Olduğu En Büyük Riskler"** şeklinde açıkladı. Yazıda; Dünya Ekonomik Forumu'nun yayınladığı "Küresel Riskler Raporu 2024" için anketler yapıldığı, iş dünyasından, akademiden, hükümet ve sivil kuruluşlardan toplam 1.490 kişinin bu anketlere katıldığı belirtildi. Katılımcıların %54'ü 2024 yılında istikrarsızlığın artacağını düşünürken, önümüzdeki 2 yıl içerisinde istikrar sağlanacağını düşünen katılımcıların oranı %16 oldu. Rapora göre önümüzdeki iki yıl içerisinde dünyanın karşılaşacağı hadiseler şu şekilde ifade edildi: dezenformasyon, aşırı hava olayları, toplumsal kutuplaşma, devletlerarası silahlı çatışmalar, enflasyon, ekonomik gerileme, siber olaylar, göç vb. İleriye dönük beklentilere bakıldığında özellikle on yıllık süreç içerisinde kaynak kıtlığı, biyoçeşitliliğin yok olması ve yapay zekânın kötüye kullanımı beklenmekte idi. Yıl sonu değerlendirmesine göre, bu öngörülerin neredeyse tamamının tutmuş görüldüğünü söylemek hiç de zor olmayacaktı.

Belçika merkezli düşünce kuruluşu olan ve dünyada meydana gelen savaş, çatışma ve iç karışıklık meselelerini araştıran **International Crisis Group**, 2024 yılında beklenen savaş ve çatışma ortamlarını **"2024 Yılında İzlenmesi Gereken 10 Çatışma"**² başlığı ile okuyucularına sundu. Dünya çapında savaşlar 2000'li yıllardan itibaren yavaş yavaş azalmış iken Arap Baharı ile bu savaşlarda tekrar artış yaşanmıştı. Yazıda; 2024 yılı boyunca Filistin'deki savaşın devam edeceği, Orta Doğu'da çatışmaların genişleyeceği, Sudan, Ukrayna, Myanma, Etiyopya, Sahel ve Haiti'de çatışmaların devam edeceği, Ermenistan ile Azerbaycan ve Çin ile ABD arasında olası bir çatışma yaşanabileceği öngörüldü.

Orta Doğu'da Başlayan Çatışmalar

2024 yılında dünyada politika başlığı altında konuşulan konuların temelinde İsrail ve Filistin Savaşı başta olmak üzere Orta Doğu'daki çatışmalar, Rusya-Ukrayna arasında süren savaş ve Güney Çin Denizi'nde Çin'in Tayvan'ı ele geçirmeye yönelik faaliyetleri yer aldı. Ocak ayının ilk günlerinde ABD merkezli **The Washington Institute**, İran'da gerçekleşen bombalı saldırıyı **"İran'daki Terörist Saldırıları: Potansiyel Tepkiler ve Etkiler"**³ başlıklı makalede değerlendirdi. Merkez, İranlı General Kasım Süleymani'nin ölüm yıl dönümü sebebiyle tertip edilen törene bombalı saldırı düzenlendiğini yazdı. IŞİD tarafından üstlenilen saldırıda birçok sivilin hayatını kaybettiği belirtildi. İsrail'de faaliyet gösteren **The Jerusalem Institute for Strategy and Security** İran'ın, ülkesinde gerçekleşen saldırılara karşı yapmış olduğu misillemeyi **"İran'ın, Irak ve Suriye'deki Sıra Dışı Saldırısı"**⁴ olarak niteledi. Makalede, İran'ın 15-16 Ocak tarihlerinde Erbil ve Halep bölgesinde bulunan terör hedeflerine yönelik gerçekleştirdiği saldırılara yer verildi. İran'ın yaptığı saldırılar ile askeri gücünü düşmanlarına karşı göstermek istediği ve Irak'ta kendisine yönelik artan düşman faaliyetlerine cevap verdiği vurgulandı.

"ABD, İHA Saldırısıyla Bağdat'ta İran Destekli Milis Lideri Öldürdü"⁵ haberine imza atan **BBC**, Irak'ta ABD'ye ait insansız hava aracı (İHA) saldırısında Kataib Hizbullah'ın lideri ve iki korumasının öldürüldüğünü yazdı. İçerikte, ABD'nin öldürdüğü kişileri kendi askeri güçlerine karşı yapılan saldırıları yönetmekle suçladığı ve Ürdün'de öldürülen askerine karşılık bu saldırıyı gerçekleştirdiği ifade edildi. 7 Ekim 2023 tarihinde İsrail ve Filistin arasında başlayan savaştan 2024 yılının ilk aylarına kadar, bölgedeki ABD güçlerine yönelik 165'ten fazla roket ve İHA saldırısının gerçekleştirildiği belirtildi. Bölgesel savaşların arttığı dönemde küresel silah ve mühimmat ticareti önemini korumaya devam etti.

ABD merkezli **Al-Monitor**, mart ayında Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) tarafından yayınlanan bir raporu “**Suudi Arabistan, Katar ve Mısır Dünyanın En Büyük Silah İthalatçıları Arasında**”⁶ analiziyle inceledi. Raporda, 2019-2023 dönemi küresel silah ithalatında en büyük payı %9,8 ile Hindistan’ın, ikinci sırayı %8,4 ile Suudi Arabistan’ın ve üçüncü sırayı %7,6 ile Katar’ın aldığı görüldü. Katar’ın silah ithalatını son dört yılda %396 oranında artırması nedeniyle ilk üçe girdiğinden bahsedilen çalışmanın devamında, ABD’nin, Suudi Arabistan silah ithalatının %75’ini, Katar ithalatının ise %45’ini karşıladığı, Fransa’nın ise her iki ülkenin en büyük ikinci silah ihracatçısı olduğu aktarıldı.

İsveç merkezli **Stockholm International Peace Research Institute** ise, “**Büyük Silah İhracatçılarının Gazze’deki Savaşa Tepkisi**”⁷ başlığı attığı yazısında, İsrail’e yapılan silah satışlarına dikkat çekti. Merkez, İsrail’in Filistin’e yönelik ağır saldırılarının ülkedeki hastaneleri, okulları ve altyapıyı tahrip ettiğini, birçok Filistinli sivilin de hayatını kaybetmesine sebep olduğunu vurguladı. Yazıda, İsrail’in son on yılda ciddi oranda silah ithalatını artırdığının, 2019-2023 yılları arasında %2,1 ile dünyanın en büyük on beşinci silah ithalatçısı olduğunun ve aynı dönemde ABD, Almanya ve İtalya’dan önemli silah tedariki sağladığının altı çizildi. İsrail ordusunda birçok silahın ve mühimmatın büyük oranda ABD menşeli olduğu ve silah ithalatının %69’unun tek başına ABD’den gerçekleştirildiği belirtildi. ABD’den yapılan ithalat içeriğinin uçak, zırhlı araç, füze ve gemi dahil olmak üzere birçok silah ve teçhizatı kapsadığı vurgulanan çalışmada Almanya’nın İsrail silah ithalatındaki payının %30 olduğu, firkateynler, torpidolar ve zırhlı araç motorlarının başlıca ithalat kalemleri arasında yer aldığı ifade edildi.

Orta Doğu’da barışın nasıl sağlanacağı veya mevcut statüde devam eden çatışma ve savaşların nasıl önlenebileceği üzerine tartışmalar devam ederken, bölgedeki kritik isimlere yapılan suikastlar, tansiyonun yükselmesine ve sorunların artmasına neden oldu. “**İsmail Haniye Suikastı Hakkında Bilinenler**”⁸ diyerek Hamas lideri İsmail Haniye’nin öldürülmesini

ve akabinde gelişebilecek olayları kaleme alan **The New York Times**, yapılan suikastla Orta Doğu'daki gerilimin artacağını, Filistin'de savaşın durdurulmasına yönelik tüm müzakere ve barış çabalarının tehlikeye gireceğini ileri sürdü. Yazıda İsmail Haniye'nin, üst düzey Hamas, Hizbullah ve Husi yetkilileri ile yeni seçilen İran Cumhurbaşkanı'nın yemin törenine katılmak için Tahran'a gittiği ve burada konakladığı binaya yapılan roketli saldırı ile hayatını kaybettiği belirtildi. Saldırının İran'ın başkentinde gerçekleşmiş olması, küresel çapta İran'ın mevcut imajını oldukça zedeledi.

Trump 2.0 Dönemi ve Sonrası

5 Kasım 2024 tarihinde gerçekleştirilen ABD seçimleri kuşkusuz tüm küresel odağı kendisine çekti. Başkan adayı Kamala Harris ve Trump arasında geçen seçim yarışını Trump kazanarak ABD'nin 47. Başkanı oldu. Trump'ın ABD seçimlerini kazanarak yönetime gelmesi ile Orta Doğu'da devam eden çatışmaların nasıl etkileneceği

Observer Research Foundation tarafından

"Trump 2.0 ve Orta Doğu"⁹ isimli makalede incelendi. Çalışmaya göre, Orta Doğu'da birçok ülke ABD seçimlerini Trump'ın kazanması ile bölgeye istikrar geleceğini düşünürken, Trump'ın

öngörülemeyen karakteri ile ileride neler olacağı da tam kestirilememekte. Bazı uzmanlar, Orta Doğu'da devam eden çatışmaların Trump tarafından durdurulacağını ve İran'a karşı ise daha sert bir duruş sergileneceğini öngörmekte. Trump'ın ilk ABD Başkanlığı döneminde Orta Doğu'da nispeten daha sakin ve huzurlu bir havanın hâkim olduğu belirtilen yazıda Trump'ın ipleri eline alıp Orta Doğu'da tarafları bir araya getirerek çatışmaları bitirmeye ikna etmesi gerektiği vurgulanmakta.

ABD Başkanlık seçimlerini Trump kazandıktan yaklaşık bir ay sonra, yıllardır iç savaş ortamının devam ettiği Suriye'de Esad Yönetimi devrildi. Bölgede Suriye rejimine karşı olan silahlı muhaliflerin saldırıya geçmesi ile yaklaşık bir hafta gibi kısa bir sürede Suriye Yönetimi düştü. Birleşik Krallık merkezli **Chatham House**, yaşanan olayları **"Devlet Başkanı Beşar Esad'ın Düşüşü İran ve Rusya İçin Problem, Türkiye İçin İse Bir Güçlenme Olacak"**¹⁰ şeklinde yorumladı. Yazıda, Heyet Tahrir el Şam lideri Ebu Muhammed El Cevlani ve güçlerinin Esad Yönetimi'ni bir haftadan kısa bir süre içerisinde devirdiği ve bu süreçte yıllardır Esad'ı destekleyen İran ve Rusya'nın herhangi askeri unsurunun muhaliflere karşı savaşmadığı vurgulandı. Esad'ın düşmesi ile İran'ın Akdeniz'deki stratejik köprüsünü kaybettiği, Rusya'nın ise birkaç kritik

nokta dışında diğer tüm güçlerini yavaş yavaş bölgeden çektiği görüldü. Yaşanan olaylardan en çok Türkiye'nin kazançlı çıktığından bahsedilen makalede, ileri süreçte bölgede nasıl bir yönetimin kurulacağı, silahlı gruplar arasında birleşme mi olacağı yoksa yeni bir çatışma mı çıkacağı soruları da gündeme geldi. Esad yönetiminin düşmesi şüphesiz İran ve Rusya açısından olumsuz bir gelişme oldu.

“Esad Hükümeti Düşükten Sonra İran'ın Pozisyonu” nu detaylı şekilde inceleyen **Emirates Policy Center**, İran'ın yaşananlar karşısında çok farklı davrandığına vurgu yaptı. Birleşik Arap Emirlikleri'nde faaliyet gösteren merkez, Suriye'de yaşanan olayların İran tarafından ABD ve İsrail'in ortak bir oyunu olarak görüldüğünü dile getirdi. Suriye'de yönetimin düşmesi ile İran'ın Lübnan Hizbullah'ı ile olan bağının koptuğu belirtildi. Ancak bazı yerel kaynaklardan edinilen bilgilere göre Suriye'de yönetimin değişmesi İran'a herhangi bir şey kaybettirmedi. Çalışmada İranlı dini liderin, Beşar Esad'ı daha önce halkı ile iletişime girmemesi, mevcut ekonomik zorlukları görmezden gelmemesi ve Batılı projelere, planlara ve vaatlere güvenmemesi konusunda uyardığı ifade edildi. Yazının sonunda, Suriye'de yaşanan gelişmelerin İran'ı şaşırtmadığı, bu durumun onlar tarafından önceden beklendiği ifade edildi.

Diğer yanda, Rusya'nın Suriye'de yaşanan olaylara karşı tepkisini analiz eden **Indian Council of World Affairs**'e göre **“Rusya, Suriye'deki Varlığını Henüz Kaybetmedi”**¹². Merkez, Rusya'nın İran'a nazaran sessiz kalmadığını, Esad yönetimini devirmek için harekete geçen muhalif güçlere karşı hava saldırısı düzenlediğini belirtti. Ancak Rusya, hava saldırısını devam ettirmedi ve ülkede bulunan tüm Rus vatandaşlarını bir an önce ülkeyi terk etmeleri konusunda uyardı. Makalede, Suriye'de Esad yönetiminin ülkeyi yaklaşık 50 yıldır demir yumrukla yönettiği ve özellikle Arap Baharının başlaması ile bölgede kalan tek kale olduğu belirtildi. Rusya için en kritik unsur, Esad yönetimi düşse de ülkede bulunan Tartus Deniz Üssü ve Hmeymim Hava Üssü kontrolünü güvence altına almak. Bu iki üs, Rusya'nın Orta Doğu ve Akdeniz'deki hakimiyetini sürdürmesi için oldukça kritik. Yazının devamında, Suriye'deki yeni yönetimin Rusya'ya karşı olumsuz tavır sergilemediği ve bu sayede Rusya'nın da yeni yönetimle çıkarlarını korumak adına temasa geçtiği ifade edildi.

Arap Baharı: 2010 yılının sonunda Tunus'ta yolsuzluk ve ekonomik durgunluğa yanıt olarak başlayan hükümet karşıtı protesto ve daha sonra Libya, Mısır, Yemen, Suriye ve Bahreyn ve diğer komşu ülkelere sıçrayan büyük ayaklanma.

Bölgesel Gerilimler

İsrail, Filistin'e yönelik saldırılarını her geçen gün artırırken, ülkedeki sivil kayıplar yükselmeye devam etti. Uluslararası kamuoyu bölgede yaşanan saldırılara karşı her ne kadar onlarca kınama mesajı yayınlasa da barışın tesisi konusunda yapılan çalışmalar sonuçsuz kaldı. 2024 yılının ilk haftasında **Chatham House**, Filistin'de yaşanan çatışmalara değinerek **“Arap Devletleri Şimdi Harekete Geçmeli ve Gazze'nin Yarını İçin Plan Yapmalı”**¹³ dedi. Düşünce kuruluşu, savaşın başladığı tarihten 2024 yılının ilk günlerine kadar küresel çapta savaşın durdurulamamasını,

barışın tesisi konusunda Arap devletleri tarafından herhangi bir aksiyon alınmamasını ve ölen binlerce masum sivilin korunamamasını sert bir dille eleştirdi. Açıklamada; İsrail'in Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn ile imzaladığı Abraham Anlaşmaları, Suriye'nin Arap Birliği'ne yeniden kabulü ve İran ile Suudi Arabistan arasında başlayan politik yumuşamanın Filistin'de yaşanan çatışmaları göz ardı ettiği ifade edildi. Çalışmada, Ürdün ve Türkiye'nin Tel Aviv'deki büyükelçilerini geri çağırarak İsrail'e ve uyguladığı yanlış politikalara karşı tepki gösterdikleri belirtildi.

Küresel çapta jeopolitik çatışmalar sadece Orta Doğu'da değil, aynı zamanda Güney Çin Denizi'nde de devam etti. **“Bölgede Artan Tansiyon Sonrası ABD, Japonya Tersanelerini Kullanarak Karşılıklı Yarar Sağlamak İstiyor”**¹⁴ açıklamasıyla **South China Morning Post**, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetlerini ve avantajlarını engellemeye çalışan ABD'nin bölgede uyguladığı politikaya ışık tuttu. Hong Kong merkezli South China Morning Post; ABD'nin, savaş gemilerinin özel Japon tersanelerinde bakım ve onarım görmesi için Japonya ile anlaşmak istediğini, Japonya'nın bu durumda iyi bir ekonomik gelir elde edeceğini ve ABD'ye de bölgedeki olası bir çatışmaya karşı teyakuzda olma imkânı tanıyacağını yazdı. ABD'nin bölgede bulunan Yedinci Filo'su; 70'ten fazla savaş gemisi, denizaltı, USS Ronald Reagan gemisi ve 150 adet savaş uçağından oluşurken, bu donanmayı ABD'ye geri göndermek yerine Japonya'daki tersanelerde bakımlarını ve tamiratını yapmak, tabii ki hem zaman hem de maliyet açısından önemli bir fırsat oluşturacaktı.

Bölgede bir diğer tansiyon artırıcı hamle ise Çin'den geldi. Hindistan merkezli **Centre for Air Power Studies**, Çin'in Batı Pasifik Okyanusu'nda yaptığı teste dikkat çeken **“Çin'in Kıtalararası Balistik Füze Testi”**¹⁵ yazısında; Çin Ordusunun mevcut ekipman ve cephane durumunu ölçme amacıyla testi gerçekleştirdiğini, başka herhangi bir amaç taşımadığını iddia etti. Çin'in Hainan Adası'ndan fırlatılan füze 12.000 km mesafe katederek Pasifik Okyanusu'nda bulunan Markiz

Adalarına yakın bir noktaya düşmüştü. Avustralya, Japonya ve Yeni Zelanda yapılan testin ardından endişelerini kamuoyu ile paylaşırken, ABD ve Fransa ise gerçekleşen testten haberdar olduklarını dile getirdiler.

Türkiye'nin Somali ile ilişkilerini geliştirerek Hint Okyanusu'ndaki jeopolitik dinamikleri etkilediğini ileri süren Avustralya merkezli **Australian Strategic Policy Institute "Türkiye'nin Etkisi Doğuya Doğru Artıyor"**¹⁶ açıklamasında bulundu. Yazıda, Türkiye ve Somali arasında imzalanan anlaşma ile Somali'nin, deniz güvenliği ve ekonomik kalkınma adına önemli kazanımlar elde edeceği, Türkiye'nin ise Hint Okyanusu ve Batı Afrika bölgelerindeki rolünü güçlendireceği ifade edildi. Çalışmanın devamında, Türkiye'nin bölgedeki rolünü geliştirme çabalarının, çıkarlarına zarar verdiği için özellikle Çin tarafından hoş karşılanmadığı görüşü paylaşıldı.

Rusya ve Ukrayna arasında devam eden savaşı ve Rusya'nın özellikle Kuzey Kore ile olan ilişkisini konu alan **Council on Foreign Relations**, gelişmeleri **"Rusya, Kuzey Kore ile Savunma Pakti İmzaladı"**¹⁷ haberi ile duyurdu. Makalede, Putin'in Kuzey Kore'ye gerçekleştirdiği ziyarette sürpriz ve kapsamlı bir ortaklık anlaşması imzaladığı ve bu anlaşma uyarınca iki ülkenin de herhangi bir taraf saldırıya uğradığı zaman askeri yardımda bulunacağı ifade edildi. Kuzey Kore, Ukrayna savaşında Rusya'ya önemli miktarda silah yardımı sağlarken, Rusya ise karşılığında Kuzey Kore'ye ekonomik ve askeri yardımda bulunmuştu. Nitekim bu anlaşmanın üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra Kuzey Kore'nin Rusya'ya asker gönderdiği ile alakalı bazı haberler basına sızdı. Konuyu **"Kuzey Kore Rusya'ya Asker Gönderiyor"**¹⁸ başlığı ile gündemine alan **Center for Strategic & International Studies**, ABD Hükümeti'nin Kuzey Kore'nin Rusya'ya asker gönderdiğine yönelik kanıtlara sahip olduğunu ve bu durumun Avrupa-Hint Pasifik ekseninde ciddi etkiler oluşturacağını yazdı. ABD Savunma Bakanı Austin, Putin'in Ukrayna Savaşı'nda zor durumda kaldığı için Kuzey Kore'den asker yardımı aldığını iddia etti. Kuruluşa göre Beyaz Saray, Kuzey Kore'nin 3.000 askerini Rusya'ya gönderdiğinden emindi.

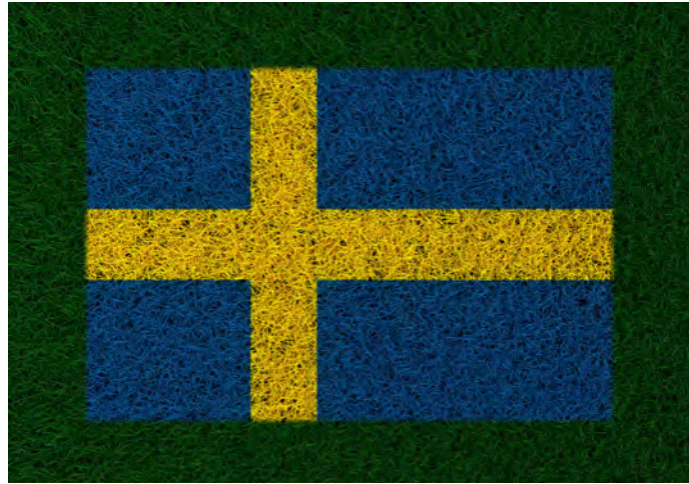

2024 yılı temmuz ayında Venezuela’da yapılan seçim birçok kesim tarafından tartışıldı ve **The Dispatch**’a göre mevcut durum **“Venezuela’nın En Karanlık Anı”**¹⁹ idi. Ülkede yapılan seçimde muhalefet ortak adayı Edmundo Gonzalez’in seçimi kazandığı iddia edilse de mevcut Devlet Başkanı Nicolas Maduro seçimleri kendisinin kazandığını ilan etti. Muhalif kesimin, Maduro’nun seçime hile karıştırdığının dile getirildiğini anlatan yazıda, seçim sonuçlarına itiraz edildiği ve muhalefet adayı Gonzalez’in seçimde %70 oy aldığı belirtildi. Ayrıca, Venezuela’nın dünya petrol rezervine sahip ülkeler arasında ilk sırada yer almasına rağmen ülkedeki ekonomik sorunların çözülemediği ve birçok insanın göç etmek zorunda kaldığı da içerikte vurgulananlar arasındaydı.

Ekim ayında **Atlantic Council**, İsrail’in Filistin’e yönelik saldırılarının başladığı ilk günden günümüze kadar bölgede neler yaşandığını **“7 Ekim’den Günümüze Bölgede Yaşanan Değişimler”**²⁰ analiziyle paylaştı. Çalışmada, çatışmanın başladığı ilk günden bu yana 40 binin üzerinde Filistinlinin öldürüldüğü, bölgede hastalıkların yayılmaya başladığı, açlık oranının giderek arttığı ve 1,9 milyon insanın evsiz kaldığı ifade edildi. Birleşmiş Milletlerin tüm çatışmayı yatıştırma çabaları sonuçsuz kalırken, ABD, Mısır ve Katar’ın girişimleriyle elde edilen ateşkes kısa sürdü ve İsrail saldırılarına devam etti. Yazının devamında Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin, İsrail Başbakan’ı Netanyahu ve dönemin Savunma Bakanı Gallant hakkında tutuklama kararı almasına da değinildi.

Uluslararası Ceza Mahkemesi, kuruluş belgesi Roma Statüsü olan, savaş suçları, insanlığa karşı işlenen suçlar, soykırım suçları ve saldırı suçlarına bakan uluslararası bir mahkemedir.

NATO 2024 yılında kuruluşunun 75. yılını kutlarken, Birleşik Arap Emirlikleri’nden **Trends Research & Advisory** konuya Türkiye penceresinden bakarak **“NATO ve Türkiye: İttifak, 75. Yılında Ankara İçin Ne İfade Ediyor?”**²¹ sorusuyla karşımıza çıktı. Çalışmada, Türkiye’nin NATO’ya 1952 yılında üye olduğu, bazı savunma stratejileri ve dış politika konularında grup ile farklı görüşler savundukları vurgulandı. NATO’nun hali hazırda Çin ve Rusya’nın neden olduğu birçok sorun ile mücadele ettiği, Avrupa güvenliğinde Türkiye’nin önemli bir konumda bulunduğu ve Türkiye’nin NATO ile güvenlik öncelikleri konusunda önemli farklılıklar taşıdığı ifade edilen makalede, Türkiye ile NATO arasındaki ilişkinin oldukça kritik olduğunun ve gelecekteki uluslararası güvenlik dengeleri açısından önem arz ettiğinin altı çizildi.

Küresel Güç Yarışı: Jeopolitik İttifaklar

Orta Doğu'da İsrail ve Filistin arasında başlayan çatışmalar sonucunda, Yemen'de bulunan Husi'lerin Kızıldeniz'i kullanan gemilere yönelik saldırıları patlak verdi. Konuyu **“Neden Çin ve Rusya Kızıldeniz’de Artan Güvenlik Sorununa Karşı Sessiz Kalıyor?”**²² diyerek sorgulayan Birleşik Krallık merkezli **Kings College London**, İngiltere ve ABD öncülüğünde kurulan ittifakın Kızıldeniz’de Husi'lere karşı saldırılar düzenlediğini açıkladı. İçerikte, bölgeden geçen gemilerin birçoğunun Çin mallarını Avrupa'ya taşıyan ticari gemiler olduğu, sadece 2022 yılında AB'nin 626 milyar dolar Çin malı ithal ettiği ve aynı yıl Çin'e 230 milyar dolar değerinde ihracat yaptığı belirtildi. Yazıda, Çin'in yaşanan saldırılar sonunda çıkarları zarar görmesine rağmen konu hakkında sessiz kalması tuhaf karşılanırken, Rusya'nın ise Eritre'de yeni bir üs kurma hazırlığında olduğu için hadiselerle ses çıkarmadığı yorumu yapıldı.

Çin, ülkelerle olan ilişkilerini güçlendirme adına önemli adımlar atarken bu faaliyetler kapsamında Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ı ülkede ağırladı. Hong Kong'da yer alan **South China Morning Post** üst düzey buluşmayı **“Çin Küresel Güç Siyasetini Üstlenmek İçin Türkiye ile Daha Yakın İlişkiler Kurmaya Çalışıyor”**²³ başlığı ile duyurdu. Yazıya göre; Hakan Fidan'ı ağırlayan Çinli mevkidaşı Wang Yi, ülkesinin küresel güç unsurlarına karşı koyabilme adına Türkiye ile iş birliği yapabileceğini ve ticaret, ekonomi, enerji, altyapı, yüksek teknoloji ve dijital alanlarda geniş çaplı iş birliği sağlamak istediklerini vurguladı. Fidan, toplantı esnasında BRICS grubunun ekonomi açısından Avrupa Birliği'ne iyi bir alternatif olduğunu dile getirdi.

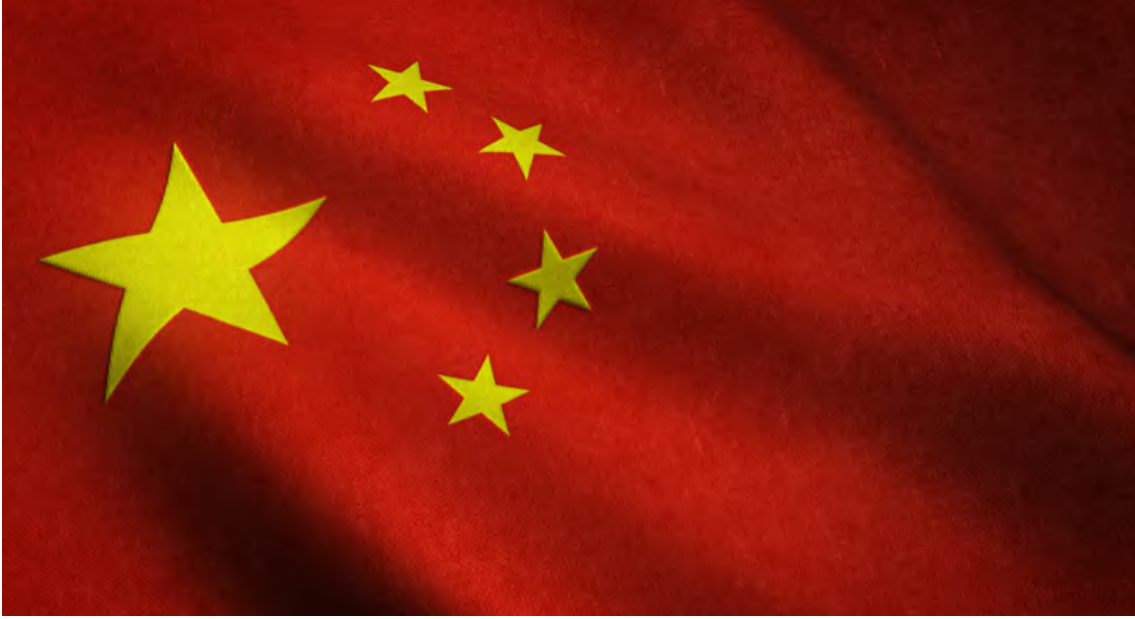
Afrika'da faaliyet gösteren **Institute for Security Studies**, küresel güç olma mücadelesinin yanı sıra birbirleri ile de rekabete devam eden iki ülkeyi kaleme alarak **“Hindistan ve Çin Küresel Güney'in Liderliği İçin Yarışıyor”**²⁴ değerlendirmesini yaptı. Her iki ülke de odak noktasına Afrika'yı alırken, liderlik yarışında Hindistan demokratik değerlere ve kalkınma modellerine vurgu yapmakta, Çin ise altyapı projeleri ve ekonomik yaptırımlar ile öne çıkma yolunda. Yazıda, Hindistan'ın kalkınma yaklaşımının özellikle sağlık, eğitim ve dijital erişim alanlarında olduğu, Çin'in ise altyapı ve dijital yatırımlar konusunda Afrika'ya büyük katkılarda bulunduğu ifade edildi.

Güney Çin Denizi'nde devam eden Çin-Tayvan sorunu, **Center for Strategic and International Studies** tarafından **“Çin Tayvan'ı Nasıl Abluka Altına Alabilir?”**²⁵ sorusu ile kaleme alındı. Tayvan'ın büyük oranda dışa bağımlı bir ülke olduğu vurgulanan çalışmada, özellikle gıda ve enerji ihtiyaçlarının önemli bir kısmının ithalatla karşılandığı ifade edildi. Çin'in Tayvan'ın dış dünya ile hem ekonomik hem de askerî açıdan bağlantısını kesmeyi amaçladığı saldırı harekâtı “abluka” olarak isimlendirilirken, Tayvan'a karşı üç farklı abluka senaryosu gerçekleştirilebileceği iddia edildi. Yazıya göre; ilk ablukada Tayvan'ın deniz ve hava yollarının kapatılması, ikinci ablukada senaryosunda ekonomik ve psikolojik baskı, üçüncü ablukada ise Tayvan Boğazı'nı hedef alan geniş çaplı tatbikatların yapılması yer almakta.

Yeni bir soğuk savaşın gündemde olup olmadığı sorusu, 2024 yılında kamuoyunda konuşulan önemli konulardan birisiydi. Mart ayının ilk günlerinde **“Yeni Soğuk Savaş: Çin Avrupa'ya**

Karşı²⁶ başlıklı bir inceleme yayımlandı. **The Heritage Foundation** tarafından kaleme alınan makalede, Çin'in elektrikli araç sektöründeki hızlı gelişimi ve bunun Avrupa pazarına olan etkileri tartışıldı. Çin'in 2021 yılından günümüze kadar Avrupa'ya elektrikli araç sevkiyatı %361 oranında artarken, sadece 2023 yılının ilk yedi ayında bu oran %112 oldu. Çin'in bu yükselişinin, elektrikli araç sektörüne sağladığı geniş sübvansiyonlar tarafından desteklendiği ve Avrupa'yı ciddi anlamda tehdit ettiği ifade edildi. Çinli teknoloji devlerinin yükselişinin de Avrupa'yı tehdit ettiği bildirilen makalede, Avrupa'nın bir an önce ulusal güvenliği ve sanayisini koruma adına tedbir alması gerektiği söylendi.

ABD ve AB üyesi ülkelerin yaptırımlarına maruz kalan ve stratejik olarak birbirleri için önemli olan Çin, Rusya ve İran arasındaki ilişkilerde nispeten güçlenme başladı. Rusya merkezli **Valdai Discussion Club** bu ilişkileri, "**Rusya, İran ve Çin Arasındaki Yakınlaşmanın Temel Dayanakları**"²⁷ makalesinde ele aldı. Yazıda, Rusya ve Çin arasındaki iş birliğinin özellikle karşılıklı düşmanlığın bırakıldığı 1980 yılı sonlarından itibaren görüldüğü, ortak çıkarların gözetildiği ve egemenlik pozisyonlarına saygı duyulduğu bir ilişki ortamı oluşturduğu aktarıldı. Kuruluş, Rusya-Çin arasındaki olumlu ilişkinin Rusya-İran arasında kurulamadığını ve İran'ın farklı kültür ve ekonomik yapıya sahip olması sebebiyle iki ülkenin de birbirini net olarak anlamadığını belirtti. İki ülke arasında karşılıklı çıkarlara ve kültürel farklılıklara saygı duyulmadığı sürece ileri seviyede bir iş birliğinin oluşturulamayacağı da makaledeki iddialardandı.

Orta Doğu'da çatışmaların artarak devam etmesi ve bu bölgeye yönelik ABD, Rusya, AB, İran gibi güç odaklarının tutumları, ilgililer tarafından yıl boyunca yakından incelenen konular arasındaydı. Şubat ayında Çinli **The Institute for National Security Studies**, "**Orta Doğu'da Çin Etkisinin Sınırları**"²⁸ raporunda Çin'in bölgedeki tutumunu irdeledi. Yazıda Çin'in dünyanın

en büyük ihracatçısı konumunda olduğu ve 2022 yılında toplam 3,6 trilyon dolar ihracat gerçekleştirdiği söylendi. Çin ihracatının yaklaşık üçte ikisi gemiler ile Kızıldeniz'i geçip Avrupa ve diğer ülkelere ulaşırken, Husi'lerin bu rotayı kullanan gemilere yönelik saldırıları en çok Çin'i etkiledi. Yaşanan saldırılar ile sadece Çin'in değil aynı zamanda Süveyş Kanalı'nı kontrol eden Mısır'ın gelirlerinde de %50 oranında azalma kaydedildi. Raporda, saldırıları durdurma konusunda İran ile anlaşma sağlayabilen Çin'in, Orta Doğu'da barış tesisinde ABD'ye alternatif olabileceği ifade edildi.

Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesi 2024 yılında da gündemden düşmedi. Mayıs ayının ilk haftası Hindistan merkezli **Observer Research Foundation**, projeyi "**Çin'in Avrupa'daki Bir Kuşak Bir Yol Proje Hedefi Kafkasya'ya Dayanıyor**"²⁹ başlığı ile kaleme aldı. Çalışmada, Çin'in Orta Koridor olarak adlandırdığı Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık Rotası (TITR) ile Bir Kuşak Bir Yol projesi (BRI) arasında stratejik uyumun olduğu ve Azerbaycan'ın, konumu itibarıyla bu iki projenin kesişim noktasında bulunarak odak noktada yer aldığı ifade edildi. TITR projesinin ilerlemesi ve Bir Kuşak Bir Yol projesinin güçlenmesi için Çin'in Azerbaycan ile ekonomik ilişkilerini geliştirmeyi amaçladığı içerikte belirtildi. Azerbaycan Hazar Denizi'nde kritik bir konumda olup, Orta Asya ile Avrupa arasındaki bağlantı yolları, petrol ve doğalgaz boru hatları için ülkenin önemi Rusya ve İran'a yönelik yaptırımlar nedeniyle giderek arttı. Çin'in, Moskova ile ilişkileri bozmama adına hem TITR'e hem de Azerbaycan'a düşük miktarda yatırımlar uyguladığına da makalede yer verildi.

Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık Rotası: Güneydoğu Asya ve Çin'den Kazakistan, Hazar Denizi, Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya uzanan bir ticaret rotasıdır.

BRI projesinin Afrika Kıtası'ndaki ilerlemesine yönelik **Xinhua Silk Road Information Service** tarafından yapılan değerlendirmeye göre "**Çin ve Afrika Ülkeleri Bir Kuşak Bir Yol İş Birliği Artırma Sözü Verdi**"³⁰. Pekin'de düzenlenen Çin-Afrika İş Birliği Forumu'nda (FOCAC) Çin Başbakan Yardımcısı Ding Xuexiang, Afrika'nın BRI için stratejik açıdan önemli bir ortak olduğunun altını çizdi. Başbakan Yardımcısı, Afrika ve Çin arasındaki uyumun çeşitli avantajlar ve geniş çaplı iş birliği fırsatları oluşturduğunu ifade etti. Taraflar; ekonomi-ticaret iş birliğinin geliştirilmesi, halk sağlığı, temiz enerjiye geçiş uygulamaları ve dijitalleşme üzerine daha fazla iş birliği yapılması gerektiği üzerine ortak fikir beyan etti.

2024 yılının ilk ayında Tayvan'da gerçekleştirilen seçim başta Çin olmak üzere birçok ülkeyi yakından ilgilendirdi. **Foreign Affairs**, "**Tayvan'ın Yeni Başkanı Çin'i Nasıl İdare Edecek?**"³¹ sorusuyla konuyu Çin özelinde değerlendirmeye aldı. Çalışmada, Çin'in Tayvan'ı sürekli kendi topraklarının bir parçası olarak gördüğü ve gerekirse askeri güç kullanarak bu ülkeyi kendisi ile birleştirme niyetinde olduğu belirtildi. Yazıda, Tayvan'daki seçimleri Lai Ching-te'nin kazandığı, parlamento da çoğunluğa sahip olmasına rağmen Çin yanlısı olan KMT partisinin de önemli bir güç olarak Lai'ye zorluk çıkartabileceği iddia edildi. Değerlendirmenin sonunda, Tayvan halkının eskiye nazaran artık Çin ile birleşme konusunda isteksiz olduğu, Lai'nin ise ülkedeki statükoyu sürdürülebilmek adına yoğun mesai harcayacağı aktarıldı.

Rusya'nın Orta Doğu'da devam eden çatışmalara yönelik tutumunun ne olduğu üzerine çeşitli tartışmalar yaşansa da, bazı kuruluşlara göre bölgedeki çatışmanın geniş coğrafyaya yayılması durumunda Rusya zarar görebilecekti. **“Rusya Neden İsrail ve İran Arasında Savaş İstemiyor?”**³² diyen **RAND Enstitüsü**, İsrail-Filistin arasındaki savaşın geniş çaplı bölgesel savaşa dönüşmesi durumunda Rusya'nın bölgedeki güvenlik gücü rolünü kaybedebileceğini ifade etti. Yazıda Rusya'nın Ukrayna ile savaşması sebebiyle Orta Doğu'daki barış gücü duruşunun giderek zayıfladığı vurgulandı.

2022 yılında başlayan ve hâlâ devam eden Rusya-Ukrayna savaşında Çin'in Rusya'ya yönelik desteği oldukça konuşulmuştu. **RAND Enstitüsü**, Çin'in Rusya'ya yönelik desteğinin iki ülke adına ilişkileri iyileştirmekle birlikte halihazırda bazı problemlerin de mevcut olduğunu **“Çin-Rus Askeri İşbirliğinin Gelecek Senaryoları: Olasılıklar, Sınırlamalar ve Sonuçlar”**³³ araştırmasında işlemiştir.

Asya'daki Güç Dönüşümü

Asya kıtasının önemi, jeopolitik gelişmelerin gidişatına göre sürekli artmakta. Asya'da öne çıkan ülkeler genelde Çin, Hindistan ve Japonya olurken aslında kıtada diğer bir önemli ve kritik ülke ise Pakistan. Çin ve Pakistan arasındaki ilişkinin kişisel menfaat ve çıkarlar üzerine inşa edildiğini vurgulayan **Middle East Institute**, konuyu **“Pakistan'ın Çin'e Olan Stratejik Bağımlılığı Derinleşiyor”**³⁴ başlığı ile yazıya döktü. Makalede, Çin'in Pakistan ekonomisi, altyapısı ve güvenlik sektörlerine nüfus ederek ülkenin bağımsızlığını kısıtladığı ve borç tuzağına düşürdüğü iddia edildi. Çin tarafından geliştirilen Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru

(CPEC) yatırımının toplam maliyetinin 65 milyar dolar olacağı düşünülürken, bunun Pakistan'ı derin bir borç batağına iteceği yazıda vurgulandı. Nitekim, CPEC projesinin ilk aşaması yaklaşık 25 milyar dolarlık kısmı yüksek faizli krediler tarafından finanse edildi ve Pakistan'ın Çin'e olan borcu 26,6 milyar dolara yükselirken, ülkenin dış borcunun %72'sini tek başına Çin oluşturdu. Değerlendirme sonunda, Pakistan'ın güvenlik ve ekonomik zorluklar nedeniyle Çin'e karşı zayıf duruma düştüğü ve içinde bulunduğu borç tuzağından kurtulmak için Çin'e boyun eğdiği yorumu yapıldı.

Asya kıtasında yer alan Güney Çin Denizi, Çin-Tayvan meselesinin yanı sıra sahip olduğu doğal kaynaklar ve önemli konumu sayesinde büyük önem kazandı. Güney Çin Denizi'nin, zengin balıkçılık faaliyetlerine ve geniş petrol rezervine ev sahipliği yaptığını belirten ABD merkezli **Council on Foreign Relations** bölgede yaşanan hadiseler için **“Güney Çin Denizi'ndeki Gerilim Neden ABD-Filipinler İttifakını Güçlendiriyor?”**³⁵ dedi. Sorusuna cevap arayan kuruluş, Çin'in bölgede sürekli askeri tatbikat yapmasının ve Filipin bayraklı gemilere yönelik saldırgan tutumunun Filipinler'i ABD ile ortaklık kurmaya ittiğini belirtti. Temmuz ayında ABD'nin 500 milyon dolarlık savunma yardımını kabul ederek Filipinler, Çin'e karşı askeri kapasitesini güçlendirmeyi hedeflemişti. Yazıda ABD'nin Güney Çin Denizi'nde Filipinler'i korumak için özel anlaşma yaptığı vurgulanarak, bölgedeki ülkelerin askeri güçlerini artırmasıyla olası bir çatışmanın oluşabileceği endişeleri dile getirildi.

Çin'i geçerek dünyanın en kalabalık ülkesi olan Hindistan'da, 19 Nisan'da başlayan ve yedi aşamada gerçekleşen seçimleri kazanan isim Narendra Modi oldu. **The Economist** bu gelişmeyi **“Hint Demokrasisinin Zaferi”**³⁶ başlığı ile okuyucularıyla paylaştı. Yazıda, Modi'nin seçimlerde ezici bir çoğunlukla galip gelip 543 koltuklu mecliste 370 koltuğu almayı hedeflediği ancak sadece 240 koltuk kazanabildiği vurgulandı. Modi'nin Bharatiya Janata Partisi, meclis koltuklarının çoğunluğunu bölgesel partilere kaptırırken, ülke yönetimini sürdürebilmek için koalisyona güvenmek zorunda kalmıştı.

Avrupa'nın Güvenliği: Ekonomik İstikrar ve Savunma Politikaları

2024 yılının ilk çeyreğinde Rusya-Ukrayna Savaşı ve bu savaşın Avrupa'ya yönelik oluşturabileceği güvenlik tehditleri üzerinde oldukça fazla tartışma gerçekleştirildi. Şubat ayının ilk haftasında, Avrupa Birliği Macaristan'ın olumsuz oyuna rağmen Ukrayna'ya yapılacak 54 milyar dolarlık yardım paketini onayladı. 2023 yılının son ayında AB tarafından Ukrayna'ya büyük bir finansal yardım paketi hazırlandığı ancak bu paketin Rusya'ya yakınlığı ile bilinen Macaristan Başkanı Viktor Orban tarafından engellendiği, **Atlantic Council** tarafından **"AB Liderleri Ukrayna İçin Uzun Vadeli Destek Paketi Üzerine Anlaştı"**³⁷ makalesinde dile getirildi. AB'nin 54 milyar dolarlık yardımı onaylandıktan sonra Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski, gelecek yardım ile dünya düzeninde karşılaştıkları problemleri ve savaş zorluklarını atlabileceklerini belirtmişti. 2022 yılının şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı süresince, başta ABD ve Batılı ülkeler olmak üzere Ukrayna'ya geniş çaplı yardımlarda bulunuldu. Makalede, ABD Kongresi'nde yaşanan iç sorunlar ve AB içerisindeki problemler nedeniyle 2023 yılında hiçbir yardımın yapılmadığı da ayrıca vurgulandı.

Ukrayna'ya, Rusya ile savaşı sürecinde askeri yardımda bulunan Avrupa ülkelerinden biri de Almanya oldu. **"Almanya, Ukrayna'nın Topçu Stoklarını Desteklemek İçin 500 Milyon Avruluk Bir Paket Açıkladı"**³⁸ haberini paylaşan İngiltere merkezli **Financial Times**, bu yardım paketi ile Avrupa'nın Ukrayna'yı desteklemeye devam ettiğini belirtti. Ukrayna'ya yapılacak yardım paketinin içeriğinde 10.000 adet topçu mühimmatı bulunurken, farklı anlaşmalarla beraber 155mm türünde 100.000 adet mermi teslim edilecekti.

Rusya-Ukrayna savaşının başladığı ilk günden bu yana AB, savaşın kendi birliğinin güvenliğini tehdit ettiğini sürekli vurguladı. Bu sebeple bazı Kuzey Avrupa ülkeleri kendi güvenliklerini sağlama adına NATO'ya üye olmayı talep etti ve ittifakın üyesi oldu. Çin'de faaliyetlerini sürdüren **Global Times**, yeni üyeliği değerlendirdiği **"İsveç'in NATO'ya Katılımı ve Avrupa'nın Güvenliği Üzerine Etkileri"**³⁹ makalesinde, ABD'nin Kuzey Avrupa ülkelerini NATO üyesi yaparak bir tuzak kurduğunu ve şimdi Avrupa'nın güvenliğini tehdit etmeye başladığını iddia etti. NATO'nun Rus tehdidini bahane ederek yavaş yavaş ittifakını genişlettiği ve potansiyel çatışma ihtimallerini giderek artırdığı belirtilen yazının devamında, bu genişlemenin birçok açıdan ittifakı zayıflattığı, savunma ihtiyaçlarını karşılamada Avrupa'nın yeterli güce sahip olmadığı vurgulandı.

Orta Doğu'da yaşanan çatışmaları gerekçe gösteren Yemen'deki Husiler, Kızıldeniz rotasını kullanan ticari gemileri bombaladı ve bu durum birçok ülke gibi AB'yi de önemli oranda etkiledi. Bölgedeki saldırıları **"Kızıldeniz Krizi AB'nin Deniz Gücü ile Mücadelesini Gündeme Getiriyor"**⁴⁰ başlığı ile inceleyen **Center for European Policy Analysis**, İran tarafından desteklenen Husilerin gemilere yönelik saldırılarına karşı AB'nin bir an önce harekete geçmesi gerektiğini ifade etti. ABD merkezli Enstitü, Husilerin gerçekleştirdiği saldırılarda AB'nin hızlı bir aksiyon almadığına ve AB ülkeleri arasında konuyla alakalı hızlı bir fikir birliği sağlanamadığına dikkat çekti. Olayların artması üzerine Fransa ve bazı Avrupa ülkelerinin bölgeye gemi

gönderdiği belirtilen yazıda, AB'nin acil bir şekilde deniz güvenliği stratejisini ve operasyonel kapasitesindeki eksiklerini gözden geçirip güçlendirmesi gerekliliğine vurgu yapıldı.

5 Mart tarihinde önerilen "**Avrupa Savunma Sanayi Stratejisi**"⁴¹ ile AB'nin olası bir savaşa karşı hazırlıklı olmasının ve AB savunma sanayisinde savunma pazarı değerinin %35'e yükseltilmesinin planlandığını Belçika merkezli **Bruegel** raporlaştırdı. Çalışmada, önerilen yeni AB savunma sanayi stratejisinin mevcut sorunları çözme konusunda yetersiz olduğu belirtilirken, özellikle son dönemde Ukrayna'ya yönelik yapılan askeri mühimmat yardımlarının AB savunma stoklarını erittiği ifade edildi. İçerikte, AB'nin silah ve mühimmat ithalatında dışa bağımlılığının giderek arttığı, ithalat yerine yerli savunma sanayisini geliştirerek ve iç talebe odaklanarak savunma gücünü genişletmesi gerektiğinin de altı çizildi.

Yıl içerisinde, İtalya'da sağ kesim, temmuz ayında Fransa'da yapılan seçimlerde ise sol kesim güç kazanmaya başladı. Almanya merkezli **Rosa Luxemburg Stiftung**, Fransa'daki seçimleri "**Fransa'da Umud Verici Bir Sürpriz**"⁴² şeklinde yorumladı. Fransa'da gerçekleşen seçimde yeni sol ittifak Yeni Halk Cephesi Fransız Ulusal Meclisi'nde 183 sandalye kazanırken, meclisteki en güçlü grup oldu. Bağımsız milletvekilleri dahil edildiğinde sol bloğun milletvekili sayısı 196 olurken, meclisteki diğer en güçlü grup ise 163 milletvekili ile Macron'un grubu oldu. Çalışmada, 2022 yılında yapılan seçimlerde Macron'un grubunun 8 milyon oy ile mecliste 245 koltuğa sahip olduğu, 2024 yılında yapılan seçimlerde ise oyların 6,5 milyona, meclisteki koltuk sayısının ise 163'e gerilediği ifade edildi. Ülkedeki sağ kesimin bir araya gelerek sol kesime karşı güçlenebileceği ve hükümet kurma konusunda sorunların ortaya çıkabileceği bildirildi.

Fotoğraf: AFP

2024 yılında çatışmalara yönelik tutumu ve desteği ile gündeme gelen Fransa, hükümet kurma ve Başbakan belirleme konusunda yaşadığı sorunlar ile kamuoyunda oldukça konuşuldu. ABD merkezli **Foreign Policy** eylül ayında “**Fransa’nın Yeni Başbakanı Kim?**”⁴³ sorusuyla Fransa’nın o dönem belirlenen Başbakanı Barnier’i inceleme altına aldı. Fransa Cumhurbaşkanı Macron tarafından atanan Michel Barnier’in modern Fransa tarihinin en yaşlı başbakanı olduğu belirtildi. Macron’un Rönnesans Partisi ile Barnier’in Cumhuriyetçiler Partisi’nin 213 milletvekili çıkartarak salt çoğunluk için gerekli 289 sandalyenin oldukça gerisinde kaldığı görüldü. Hükümet kurma konusunda oldukça sıkıntı yaşayan Barnier daha sonra Başbakanlık görevinden istifa etmiş, yerine Macron ile iyi bir ilişkiye sahip François Bayrou geçmişti.

Fransa’da hükümet kurma çabaları devam ederken aynı dönemde Avrupa Parlamento seçimlerinde ise sağ görüşe sahip kesim güçlenmişti. **Indian Council of World Affairs**, Avrupa Parlamentosu’ndaki seçimleri ve sağ kesimin yükselişini “**Avrupa Parlamentosu’ndaki Aşırı Sağ ve Avrupa Gündemi**”⁴⁴ makalesiyle değerlendirdi. Çalışmada, Avrupa Parlamentosu’nda sağ partilerin oy oranlarını ve parlamentodaki sandalye sayılarını artırdığı, benzer şekilde Almanya ve Fransa’da da aşırı sağ partilerin mevcut liberal, sosyalist ve merkez partileri sarstığı ifade edildi. Avrupa’da sağ partilerin yükselişe geçmesi ile uzun zamandır göz ardı edilen milliyetçilik, otoriterlik ve dışlama politikaları yeniden ortaya çıkmaya başladı. Yazının devamında, Avrupa’da sağ kesim siyasetin görüş olarak ECR (Avrupalı Muhafazakârlar ve Reformistler) ve ID (Kimlik ve Demokrasi) olmak üzere ikiye ayrıldığı; ECR, birliğin genişlemesiyle refahın artacağına inanırken, ID’nin ise birliğin genişlemesine ve merkezizyetçi politikalarına karşı çıktığı vurgulandı.

Yeni Nesil Savaş Teknolojileri

Günümüzde yeni nesil savaş teknolojilerinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi ve çatışma alanlarında kullanılmaya başlaması ile bu teknolojilere yönelik yatırımlar oldukça arttı. İnsansız hava araçları ve dron teknolojisinin özellikle Rusya-Ukrayna savaşında fiilen kullanılması ve elde edilen başarılar bu teknolojinin gelecek için ne kadar önemli ve kritik olduğunu ortaya koydu. **Council on Foreign Relations**, “**Ukrayna’daki Dron Savaşları Çatışmayı Nasıl Değiştiriyor**”⁴⁵ araştırmasında, Ukrayna ordusunun geniş bir dron filosuna sahip olduğuna ve bu sayede özellikle Rusya’ya karşı asker kullanmadan başarılı operasyonlar gerçekleştirdiğine dikkat çekti. Yazıda, Ukrayna ordusunun Batılı ülkeler tarafından sağlanan hava savunma sistemleri sayesinde Rus uçaklarını kendi ülke sınırından uzak tutabildiğine değinildi. Ukrayna’nın, savaşın ilk evrelerinde Türkiye üretimi Bayraktar TB2’yi Rusya’ya karşı kullandığını belirten araştırmaya göre savaşın gidişatı nedeniyle artık daha küçük dronlar ile operasyon yapılması gerekmişti. Bu amaçla dron teknolojisi geliştirmeye yönelik çalışmalara başlayan Ukrayna, ilk başta hobi amaçlı kullanılan dronları baz alıp üzerine küçük bombalar yerleştirerek sahada kullanmaya başladı. Ukrayna’da kamu-özel ortak girişimi ile kurulan dron üretim tesisi sayısı günümüzde seksene kadar yükseldi.

Benzer şekilde Ukrayna'daki dron teknolojisinin gelişimini konu alan **Atlantic Council** de **"Ukrayna'daki FPV Dronlar Modern Savaş Formatını Değiştiriyor"**⁴⁶ başlığı altında konuyu inceledi. ABD merkezli enstitü, Ukrayna savaşında en çok kullanılan dron türünün FPV (Birincil Şahıs Görüşlü) dronlar olduğunu ve bu dronların savaşın gidişatını dramatik şekilde etkileyebildiğini ifade etti. FPV dronlar, yetenekli pilotlar aracılığıyla her türlü operasyonda manevra kabiliyeti ve hassas hedefleme özellikleri sayesinde hem zırhlı araçlara karşı hem de korunaklı binalara karşı oldukça etkili olabilmekte. Dron pilotlarının operasyon yapılacak yerden kilometrelerce uzaktan aracı kontrol edebilmesi, operasyon sırasında herhangi bir askerin zarar görme ihtimalini oldukça azaltmakta. Çalışmaya göre, ortalama bir dron maliyetinin 500 dolar ve altında olması özellikle cephe hattındaki düşük maliyet ve kullanım rahatlığı açısından tercih edilmesinde önemli etken oldu.

Günümüzde artan savaş ve çatışma ortamının ülkelerin güvenliğini tehdit etmeye başlaması farklı savaş terimlerinin kullanılmasına sebep oldu. NATO'nun önümüzdeki yıllarda artık "hibrit savaş" kavramını benimseyerek bu kavramı mevcut caydırma ve savunma yöntemlerine entegre etmesi gerektiği **Center for Strategic & International Studies** tarafından dile getirildi. ABD merkezli enstitü **"Hibrit Savaşın Geleceği"**⁴⁷ makalesinde, hibrit savaşı geleneksel ve düzensiz savaş yöntemlerinin bir karması olarak tanımladı. Çalışmada, Rusya'nın hibrit savaş konseptinde sabotaj, kundaklama ve siber saldırıların yer aldığı ve bu taktikleri başta Ukrayna olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerinde kullandığı belirtildi. Ayrıca, Rusya'nın vekalet savaşı ile vekil tayin ettiği silahlı grupları kullanarak Suriye, Ukrayna ve Libya'da çeşitli saldırıları gerçekleştirdiği de makalede ifade edildi.

Hibrit Savaş: Konvansiyonel, gayrinizami, politik ve siber savaş yöntemlerinin, dezenformasyon kampanyası, hukuki savaş, diplomasi, kamu diplomasisi, propaganda, sivil itaatsizlik, provokasyon, suikast, seçim süreçlerine müdahale ve sahte haber gibi yöntemlerle harmanlanması sonucu ortaya çıkan bir savaş türüdür.

İç İsyanlar ve Demokrasi Krizleri: 21. Yüzyılın Siyasi Çalkantıları

2024 yılı savaş ve çatışmaların dışında, kritik isimlerin ölmesi, suikasta uğraması, seçim sorunları ve iç karışıklık gibi kritik olaylara sahne oldu. Rus siyasetinde önemli bir muhalif figür olarak tanınan Aleksey Navalni'nin, kaldığı hapisanede ölmesi büyük yankı uyandırdı. Konuyla alakalı bilgileri "**Aleksey Navalni'nin Ölümü**"⁴⁸ haberi ile paylaşan **Brookings**, Navalni'nin özellikle Putin'in yaptığı yolsuzlukları ortaya çıkarma adına gerçekleştirdiği çalışmalarla tanındığını, ölümünün Rus siyasetinde derin izler bırakan bir trajedi olduğunu yazdı. Navalni'nin ilk olarak 2020 yılında Rusya Federal Güvenlik Servisi tarafından Novichok adlı sinir gazı ile zehirlendiği ve Almanya'da gördüğü tedavi sayesinde hayata tutunduğu vurgulanan haberde Navalni'nin Rusya'ya geri döner dönmez tutuklandığı ve oldukça ağır hapisane şartları altında mahkûm edildiği belirtildi. Navalni'nin Rusya'da yapılacak seçimlerden önce ölmesi ülkedeki siyaseti de oldukça gerdi.

Yaşanan olaydan aylar sonra tüm dünya gözünü ABD'de gerçekleştirilecek seçimlere yöneltti. Biden'ın başkan adaylığından çekilerek yerini Kamala Harris'e devretmesi, Harris ve Trump'ın mücadele edeceği bir seçime doğru evrildi. Trump, çeşitli kanallarda seçime yönelik yayınlara çıkarken farklı bölgelerde de konuşmalar yapmaya devam etti. Ancak, bir seçim konuşması esnasında uzak mesafeden keskin nişancının ateşine maruz kaldı. **Council on Foreign Relations** bu gelişmeyi "**Trump'a Suikast Girişimi: ABD Demokrasisi İçin Yeni Bir Sınav**"⁴⁹ diyerek detaylandırdı. Yazıda; suikast saldırısında Trump'ın ufak bir yara aldığı, hemen arka tarafında bulunan seyircilerden bir kişinin öldüğü ve iki kişinin de ciddi şekilde yaralandığı ifade edildi. ABD'li birçok siyasetçi Trump'a yönelik gerçekleştirilen saldırıyı şiddetle kınarken, mevcut ABD Başkanı Biden ise olayı "çirkin" bir saldırı olarak niteledi.

İran Cumhurbaşkanı Reisi ve Dışişleri Bakanı Emirabdullahiyan'ın bir helikopter kazasında hayatını kaybetmesiyle, İran'da yeni cumhurbaşkanının kim olacağı ve ülkede karışıklık çıkıp çıkmayacağı soruları gündeme geldi. Kazanın ardından seçilen Cumhurbaşkanı, **The Center for European Policy Analysis** tarafından kaleme alınan "**İran İlimli Bir Cumhurbaşkanı Seçti**"⁵⁰ makalesinde ayrıntılı şekilde incelendi. Cumhurbaşkanlığı seçimini, reformistlerin temsilcisi kalp cerrahı Mesud Pezeşkiyan kazandı. İran'ın özellikle son on yıldır, halktaki huzursuzluk ve rejim baskısı nedeniyle sıkıntılı durumda olduğu biliniyordu. Yazıda, yeni Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan'ı birçok zorluğun beklediği, hedeflerini gerçekleştirebilmek için muhaliflerle dolu yasama meclisi ve dini lider Ayetullah Ali Hamaney ile başa çıkmasının gerekeceği ifade edildi.

2024 yılında İsrail-Filistin ve Rusya-Ukrayna arasında devam eden savaşların yanı sıra Balkanlarda baş gösteren istikrarsızlık dalgası giderek artarken, Bosna-Hersek ve Kosova arasında alevlenen gerginlikler bölgede bir çatışma çıkma olasılığını artırdı. **Mises Institute**, Bosna Hersek'in mevcut anlaşmalara karşı çıkararak Sırp Cumhuriyeti'nin haklarını kısıtladığına yer verdiği "**Bosna Hersek'i Yeni Bir Savaş Tehdit Ediyor**"⁵¹ analizini paylaştı. Çalışmada, 1995 yılında imzalanan Dayton Barış Anlaşması ile Sırp Cumhuriyeti'nin Bosna-Hersek içerisinde bağımsızlık elde ettiği, Boşnakların ise bu durumu kabul etmeyerek Sırp Cumhuriyeti'nin

lağvedilmesini ve Bosna-Hersek altında tek egemenlik kurulmasını istediği belirtildi. Bosna-Hersek, Sırlara karşı askeri hazırlıklarını artırırken, ülkenin ileri gelen dini ve siyasi liderleri de Sırlara yönelik tehditlerini sürdürmekteydi.

Sınır komşumuz Gürcistan'da da Avrupa Birliği'ne üye olma konusunda hükümet ve halk arasında bir dizi problemler yaşandı. ABD'de faaliyetlerini yürüten **Belfer Center**'ın "**Barış Olmadan Sulh, Savaş Olmadan Harp**"⁵² başlıklı makalesinde Gürcistanlı halkın Avrupa Birliği'ne üye olmayı istediği, ancak Hükümetin üyelik sürecini 2028 yılına kadar askıya alması nedeniyle ülke genelinde çeşitli protestoların başladığı aktarıldı. Rusya'nın uzun yıllar boyunca Gürcistan'a karşı saldırgan ve işgalci tutum sergilediği, Gürcistan'ın da egemenlik ve demokrasi arayışında olduğu içerikte ifade edildi. 1992-1993 Abhazya Savaşı'nda Rusya'nın 250.000'den fazla Gürcistan vatandaşını öldürdüğünü hatırlatan yazıda, günümüzde Gürcistan topraklarının %20'sinin hâlâ Rus işgali altında olduğu belirtildi.

Council on Foreign Relations, "**Güney Kore'de Sıkıyönetim**"⁵³ raporunda, Güney Kore Devlet Başkanı Yoon Suk-Yeol'un sıkıyönetim ilanına ve bu durumun Güney Kore demokratik düzenine verdiği zarara dikkat çekti. Suk-Yeol'un sıkıyönetim ilan etmeden önce hiçbir şekilde kendisine yakın isimlere haber vermemesi, halkın eve kapandığı gece geç saatte sıkıyönetim ilan etmesi çeşitli sorunlara neden oldu. Yazıda, Suk-Yeol'un özellikle ülkede asker bulunduran ABD'ye hiçbir şekilde sıkıyönetim ilan edeceğini bildirmemesine dikkat çekilirken, halkın gösterdiği direniş ile sıkıyönetim kararnamesinin Meclis tarafından feshedildiği bildirildi.

Geleceğ Yön Vermek

Küresel siyasette kritik rol oynayan ülkeleri inceleyen **Foreign Policy**'e göre "**6 Ülke Jeopolitiğın Geleceğ Yön Verecek**"⁵⁴ idi. Yazıda; Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'nin, önce Suudi Arabistan ve akabinde Japonya'yı ziyaret ederek, Rusya-Ukrayna savaşında tarafsız kalan Brezilya, Hindistan, Endonezya ve Suudi Arabistan'ın desteğini kazanmayı planladığı belirtildi. Merkez'e göre Küresel Güney'de yer alan ve dikkat çeken altı ülke; Brezilya, Türkiye Hindistan, Endonezya, Suudi Arabistan ve Güney Afrika'ydı. Altı ülkenin de G20 üyesi olduğu ve hem jeopolitik hem de jeoekonomide oldukça aktif durumda bulunduğu da çalışmada ifade edildi.

Nisan ayının ilk yarısında, Afrika Boynuzu bölgesinde yer alan iki ülke olan Etiyopya ve Somaliland arasındaki sorunlara değinen Katar merkezli **Al Jazeera Centre for Studies**, iki ülkenin çakışan çıkarlarını "**Afrika Boynuzu'nda Etiyopya-Somali Kızıldeniz Anlaşması**"⁵⁵ makalesinde değerlendirdi. Yazıda Etiyopya-Somaliland Anlaşmasının, Afrika Boynuzu bölgesindeki güç dengesini kökten değiştirebilecek etkiye sahip olduğu vurgulandı. Anlaşma uyarınca Etiyopya'nın, Aden Körfez'inde kıyı şeridinde inme hakkı kazanacağı ve karşılığında Somaliland'ı tanıyacağı iddia edildi. Ancak bu anlaşma, içeriği itibarıyla iki ülke arasında sorunların artmasına neden oldu. ABD ve Birleşik Krallık başta olmak üzere Batılı ülkeler Somaliland'ın ayrılıkçı taleplerini desteklememekte, Etiyopya'nın güvenlik ve ekonomik çıkarlarına saygı duymaktaydı. Aralık ayının ortasında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

Recep Tayyip Erdoğan, Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud ve Etiyopya Başbakanı Abiy Ahmed'i Ankara'da ağırladı. İki ülke arasında arabulucu rolü üstlenen Erdoğan, Somali'nin toprak bütünlüğünü koruma ve Etiyopya'nın denize erişim çabalarını gözeterek iki ülkenin ortak noktada anlaşmasına büyük katkı sağladı.

Haziran ayının sonlarına doğru Hindistan'ın nükleer gücünü ve kapasitesini giderek artırması başta komşu ülkeler Pakistan ve Çin'de endişelere neden oldu. Hindistan açısından olaya bakıldığında Çin'in nükleer gücünün giderek büyümesi ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Konuyu "**Küresel Nükleer Cephanelikler ve Stratejik İstikrar Çağrısı**"⁵⁶ çalışması ile detaylandıran **Observer Research Foundation**, Çin'in nükleer kapasitesinin Hindistan'ın neredeyse üç katı büyüklüğünde olduğunu ifade etti. 2023 yılında Hindistan'ın sahip olduğu nükleer savaş başlığı sayısının 164'ten 172'ye yükselmiş ve Pakistan'a kıyasla ufak bir avantaj sağladığı belirtilmişti. Hindistan'ın nükleer doktrini kendi sınırlarını olası nükleer, kimyasal ve biyolojik saldırılara karşı koruma üzerine odaklanmaktadır. Yazıda, sahip olduğu 440 nükleer savaş başlığı ve bölgedeki sürekli artan askeri gücü ile Çin'in, Hindistan'ı oldukça etkilediği yorumu da yer aldı.

**DÜNYA
POLİTİKA
GÜNDEMİNDE
İLK 20**

Kaynakça

1. <https://cpd.org.bd/the-biggest-risks-facing-our-world-in-2024/>
2. <https://www.crisisgroup.org/global/10-conflicts-watch-2024>
3. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/terrorist-bombings-iran-implications-and-potential-responses>
4. https://www.inss.org.il/social_media/the-unusual-iranian-attack-in-iraq-and-syria/
5. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68235311>
6. <https://www.al-monitor.com/originals/2024/03/saudi-arabia-qatar-egypt-among-worlds-top-arms-importers-sipri>
7. <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2024/how-top-arms-exporters-have-responded-war-gaza>
8. <https://www.nytimes.com/2024/07/30/world/middleeast/ismail-haniyeh-hamas-tehran.html>
9. <https://www.orfonline.org/expert-speak/trump-2-0-unpredictability-and-a-middle-east-on-edge>
10. <https://www.chathamhouse.org/2024/12/fall-president-bashar-al-assad-blowiran-and-russia-and-boost-turkey>
11. <https://epc.ae/en/details/brief/iranian-positions-on-the-fall-of-assad-s-regime-attempting-to-absorb-the-shock>
12. https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=1&ls_id=12175&lid=7420
13. <https://www.chathamhouse.org/2024/01/arab-states-must-act-now-and-plan-day-after-war-gaza>
14. https://www.scmp.com/week-asia/politics/article/3249411/us-nears-win-win-deal-use-japan-shipyards-keep-warships-battle-ready-amid-rising-tensions?module=top_story&pgtype=homepage
15. <https://capsindia.org/chinas-icbm-test-an-analysis/>
16. <https://www.aspistrategist.org.au/turkeys-influence-grows-eastwards-thats-welcome/>
17. <https://www.cfr.org/expert-brief/russia-struck-defense-pact-north-korea-what-does-it-mean>
18. <https://www.csis.org/analysis/crossing-rubicon-dprk-sends-troops-russia>
19. <https://thedispatch.com/article/venezuelas-darkest-hour/>
20. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/one-year-after-hamass-october-7-terrorist-attacks-heres-how-the-region-changed/>
21. <https://trendsresearch.org/insight/turkiye-in-nato-what-does-the-alliance-mean-for-ankara-on-its-75th-anniversary/>
22. <https://www.kcl.ac.uk/why-are-china-and-russia-silent-players-in-the-red-seas-escalating-security-situation>
23. https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3265328/turkey-sees-brics-economic-potential-it-waits-full-eu-membership?module=top_story&pgtype=homepage
24. <https://issafrica.org/iss-today/india-and-china-vie-for-leadership-of-the-globalsouth>
25. <https://features.csis.org/chinapower/china-blockade-taiwan/>
26. <https://www.heritage.org/europe/commentary/the-new-cold-war-china-takes-europe>
27. <https://valdaiclub.com/a/highlights/fundamental-basis-for-rapprochement-between-russia/>
28. <https://www.inss.org.il/publication/china-houthi-middle-east/>
29. <https://www.orfonline.org/expert-speak/chinese-bri-ambitions-in-europe-hinge-on-the-caucasus>
30. <https://en.imsilkroad.com/p/341987.html>
31. <https://www.foreignaffairs.com/taiwan/how-will-taiwans-new-president-handle-china>
32. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/04/why-russia-doesnt-want-war-between-israel-and-iran.html>
33. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2061-5.html
34. <https://www.mei.edu/publications/pakistans-deepening-strategic-reliance-china>
35. <https://www.cfr.org/expert-brief/why-tensions-south-china-sea-are-bolstering-us-philippines-alliance>
36. <https://www.economist.com/leaders/2024/06/05/a-triumph-for-indian-democracy>
37. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/europe-united-eu-leaders-agree-on-long-term-support-package-for-ukraine/>
38. <https://www.ft.com/content/cf47c5f8-1a62-427a-a673-ead1c214c687>
39. <https://www.globaltimes.cn/page/202402/1307783.shtml>
40. <https://cepa.org/article/red-sea-crisis-spotlights-the-eus-struggles-with-sea-power/>
41. <https://www.bruegel.org/analysis/european-defence-industrial-strategy-important-raising-many-questions>
42. <https://www.rosalux.de/en/news/id/52292/a-hopeful-surprise-in-france>
43. <https://foreignpolicy.com/2024/09/05/macron-barnier-france-prime-minister/>
44. https://www.icwa.in/show_content.php?lang=1&level=1&ls_id=11074&lid=7026
45. <https://www.cfr.org/article/how-drone-war-ukraine-transforming-conflict>
46. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/fpv-drones-in-ukraine-are-changing-modern-warfare/>
47. <https://www.csis.org/analysis/future-hybrid-warfare>

48. <https://www.brookings.edu/articles/the-death-of-alexei-navalny/>
49. <https://www.cfr.org/expert-brief/trump-assassination-attempt-poses-new-test-us-democracy>
50. <https://cepa.org/article/one-and-a-half-cheers-as-iran-elects-a-more-moderate-president/>
51. <https://mises.org/power-market/new-war-threatens-bosnia-and-herzegovina>
52. <https://www.belfercenter.org/research-analysis/peace-without-peace-war-without-war>
53. <https://www.cfr.org/blog/martial-law-south-korea>
54. <https://foreignpolicy.com/2023/06/06/geopolitics-global-south-middle-powers-swing-states-india-brazil-turkey-indonesia-saudi-arabia-south-africa/>
55. <https://studies.aljazeera.net/en/analyses/ethiopian-somali-red-sea-agreement-context-geopolitical-rivalry-horn-africa>
56. <https://www.orfonline.org/expert-speak/rising-global-nuclear-arsenals-and-the-call-for-strategic-stability>

SOSYAL

Küresel Krizlerin Gölgesinde Gıda Güvenliği ve İnsani Yardım

2024, insanlık açısından pek çok sorun, zorluk ve sıkıntının yaşandığı bir yıl oldu. Yılın ilk aylarında, İtalya merkezli **Food and Agriculture Organization of The United Nations** tarafından “**Gazze’de Her Geçen Gün Daha Fazla İnsan Kıtlıkla Karşı Karşıya Kalıyor**”¹ başlıklı bir çalışma yayımlandı. Yazıda, kriz bölgelerinde yaşam ve geçim kaynaklarını koruma noktasında BM Gıda ve Tarım Örgütü’nün (FAO) önemli bir rol üstlendiği vurgulandı. Filistin’de devam eden çatışmaların, 2,2 milyon Filistinliyi ciddi gıda güvensizliği, açlık ve kıtlık sorunuyla karşı karşıya bıraktığı belirtilirken, en az %25’inin ise çok kötü koşullar altında yaşamaya çalıştığı ifade edildi. Çatışmaların sona ermemesi durumunda, bu durumun daha da kötüleşeceğine dikkat çekildi. Sudan ise yaşanan iç çatışmalar nedeniyle gıda kıtlığı sorunuyla karşı karşıya kaldı. ABD merkezli **International Food Policy Research Institute** ülkede yaşanan olayları ele alarak “**Sudan’daki Gıda Krizi**”² değerlendirmesini yayımladı. 2023 yılına ait IPC (Entegre Gıda Güvenliği Aşama Sınıflandırması) raporunda, Sudan nüfusun yarısından fazlasının akut gıda güvensizliği yaşadığı ve ülkedeki kıtlık riskinin yüksek olduğu ortaya konuldu. Raporda; 2023 yılı Nisan ayında başlayan iç savaşın bu durumu daha da kötüleştirdiği vurgusu yapılarak, çatışmaların insanların yerinden edilmesine, ekonomik şoklara ve ticaret aksaklıklarına yol açarak gıda kıtlığını derinleştirdiğine dikkat çekildi.

Gazze’ye yapılacak yardımları ele alan **The Washington Institute**, gıda sorunu ve diğer tıbbi malzeme eksikliklerinin giderilmesi için “**Hava Yardımlarının Aksine, Deniz Yardım Koridorları Gazze’ye Daha Fazla Yardım Edebilir**”³ önerisini sundu. Dünya Sağlık Örgütü 18 Mart tarihinde, Gazze’ye insani erişimin yeniden sağlanabilmesi için uluslararası topluma gıda, ilaç ve yakıt tedarikinin sürekliliğini sağlama konusunda çağrıda bulundu. ABD ve diğer

ortaklar, hava yardımlarının yanı sıra deniz yardım koridorları oluşturma adımları attı. Öneride, deniz koridorunun, günde 300 kamyonu denge gelecek ölçüde yardım sağlayarak, hava yoluyla yapılan yardımlardan daha etkili olduğu belirtildi. İsrail'in, Gazze'de lojistik koordinasyonu sağlayan kurumu olan COGAT'a göre, Ekim ayından bu yana Gazze'ye 18.500'den fazla kamyon girdiği ve bunların %70'inin gıda taşıdığı ifade edildi.

Dünyada Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu (SOFI) raporunda dünya genelinde yaklaşık 733 milyon insanın açlıkla karşı karşıya kaldığı vurgulandı. **Food and Agriculture Organization of the United Nations**, rapora atıfta bulunarak "**Küresel Risk Derinleşirken Açlık Artıyor**"⁴ dedi. Çalışmada, açlık oranının Afrika'da %20,4, Asya'da %8,1 ve Latin Amerika'da %6,2 olduğuna dikkat çekildi. 2030 yılında yaklaşık 582 milyon insanın kronik yetersiz beslenme sorunu, 2,33 milyar insanın ise gıda güvensizliği sorunu yaşayacağı öngörülen değerlendirmede, benzer şekilde obezite sorununun da artacağı ve 1,2 milyardan fazla insanın obez olacağı ifade edildi.

Çatışma ve istikrarsızlık, dünya çapında milyonlarca çocuğun eğitimden ve gıda yardımından mahrum kalmasına yol açtı. Filistin'deki savaş, yüzbinlerce çocuğun eğitim hakkını elinden alırken, Sudan'daki çocuklar ise açlık ve öğrenme zorluklarıyla mücadeleye devam etti. Çatışmaların, eğitime ve çocuklara verdiği zararı başka bir ülke üzerinden değerlendiren **World Food Programme**, "**Çatışma ve Açlık Çocukların Geleceklerini Çalıyor**"⁵ tespitini kamuoyu ile paylaştı. Çalışmada, Haiti'de yaşanan şiddet ve istikrarsızlığın okul kapanmalarına ve açlık sorunlarına yol açtığını belirtildi. Çatışma ortamının çocukların güvenliğini, psikolojisini ve geleceklerini ciddi şekilde tehdit ettiği vurgulandı.

Epidemiyoloji ve Kamu Sağlığı: Dünya Sağlık Krizine Doğru Gidiyor!

Tüm dünya farklı türlerde ortaya çıkan salgın hastalıklara karşı mücadele ederken, hastalıkları önleme adına da çeşitli çalışmalar yapılmakta. **Center for Infectious Disease Research & Policy**, salgın hastalıkları önleme üzerine yapılan bazı çalışmalara atıfta bulunarak **“SARS-CoV-2 Varyantları Arasında Beta En Yüksek Ölüm Oranına Sahip”**⁶ isimli yazısını yayımladı. Çalışmada, SARS-CoV-2'nin en ölümcül varyantının Beta olduğu ve CFR (vaka ölüm) oranlarının %0,7 ile %4,2 arasında değiştiği aktarıldı. Ayrıca yazıda; mutasyonların bulaşıcılık, patojenite ve aşı etkinliği gibi klinik özellikleri etkilediği, ancak aşılama, tedavi yöntemleri ve halk sağlığı önlemlerinin salgınla mücadelede önemli rol oynadığı belirtildi.

Cato Institute sigara ile ilgili farklı bir gelişmeyi **“Yeni Zelanda Bugün Sigara Yasağını Kaldırmaya Hazırlanıyor”**⁷ başlığı ile duyurdu. Metinde, Yeni Zelanda'nın daha önce onayladığı ve temmuz ayında yürürlüğe koymayı planladığı “1 Ocak 2009'dan sonra doğan kişilere tütün satışının yasaklanması” düzenlemesinin Parlamento tarafından görüşülüp kaldırılacağı ifade edildi. Yeni hükümet, uygulanacak sigara yasağının ülkede karaborsa ve suç oranlarını yükselteceğini iddia ediyor ve bu nedenle düzenlemeyi kaldırmak istiyor.

Center for Infectious Disease Research & Policy tarafından yayımlanan başka bir yazıda ise **Dünya Sağlık Örgütü'nün Maymun Çiçeği Virüsü sebebiyle küresel halk sağlığı için acil durum ilan ettiği**⁸ belirtildi. Çalışmada, DSÖ'nün Afrika'daki Maymun çiçeği hastalığı vakalarında yaşanan artış ve yeni bir klonun tespit edilmesi nedeniyle böyle bir karar aldığı vurgulandı. Yeni klon 1b'nin Afrika'da yayılması, küresel sağlık otoritelerini endişelendirirken, salgına karşı 10 milyon doz aşıya ihtiyaç duyulduğu ifade edildi. Yazıda, mevcut 500 bin doz

aşının yıl sonuna kadar 2,4 milyon doza çıkarılacağı duyuruldu. Aynı enstitünün kolera hakkında yaptığı bir analize göre **“Kolera Nedeniyle Yaşanan Ölümler Küresel Çapta Arttı”**⁹. Dünya Sağlık Örgütü, 2023 yılı itibarıyla kolera kaynaklı ölümlerin ciddi şekilde arttığını ve 4.000'den fazla ölümün gerçekleştiğini açıkladı. Kolera vakalarındaki artışın; çatışmalar, iklim değişikliği, temiz su ve sanitasyon eksiklikleri gibi faktörlerden kaynaklandığını aktaran rapora göre, kolera vakalarının en fazla görüldüğü ülkeler arasında Afganistan, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Malavi ve Somali yer aldı.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sağlık alanında robotik uygulamalar da hayatımıza girmeye başladı. Kasım ayında **Xinhua Silk Road Information Service, "Çin Yapımı Robot ile Uzaktan Kanser Ameliyatı Yapıldı"**¹⁰ ğına dair bir yazı yayımlayarak Fransız cerrah Youness Ahallal'ın, Çin menşeli Toumai Robot sayesinde Fas'ta yaşayan prostat kanseri hastasının ameliyatını 12.000 kilometre mesafeden başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini duyurdu. Haber içeriğinde; ameliyatın, anlık olarak uzaktan bağlantı sağlayan, yüksek çözünürlüğe sahip ultra hassas Toumai Robot ile yapıldığı, ameliyat eden cerrah ile hasta arasındaki mesafenin 30.000 km olduğu ve bu konuda yeni bir rekorun kırıldığı aktarıldı.

Göç, Yerinden Edilme ve Sosyal Entegrasyon: İnsanlık Krizinin İç Yüzü

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaşın ardından birçok insani yardım kuruluşu, sosyal uyum konusuna daha fazla odaklanmaya başladı. Birleşik Krallık merkezli **Overseas Development Institute, "Yerinden Edilmiş İnsanların Sosyal İlişkileri Hakkında Bilinmesi Gerekenler"**¹¹ üzerine hazırladığı raporda yardım kuruluşlarının sosyal uyum faaliyetlerine yer verdi. Çalışmada, sosyal uyumun tek bir kavram değil, çok boyutlu ve değişken bir olgu olduğu vurgulandı. Raporda; yardım kuruluşlarının, mülteciler ve ev sahipleri arasındaki gerilimi artırmamak adına sosyal uyumu mühendislik yoluyla değil, insanların kendilerini en iyi bildiği şekilde inşa etmelerini desteklemeye yönelik bir yaklaşım benimsediği belirtildi.

Avustralya'daki göçmenlerin genellikle daha düşük maaşlarla ve sahip oldukları beceri düzeylerinin altındaki işlerde çalıştıkları bilinmekte. Bu durumun yerli ve göçmen işçiler arasındaki maaş farkını artırdığını ve işgücü verimliliğini olumsuz etkilediğini ifade eden **CEDA, "Avustralya Göçmenlerin Becerilerini Daha İyi Kullanmalı"**¹² önerisini sunarak, göçmenlerin becerilerinin daha uygun işlerle eşleştirilmesi halinde ekonomiye yıllık 4 milyar dolarlık katkı sağlanabileceğini öngördü. Öneride ayrıca, göçmenlerin İngilizce dil yeterliliklerinin artırılması ve mesleğe özel üst düzey dil eğitimlerinin sağlanması gerektiği belirtildi.

Dünyada uyuşturucu kullanımının gün geçtikçe arttığı ve çeşitli sorunları da beraberinde getirdiği artık herkes tarafından bilinen bir durum. **Afghanistan Analysts**

Network konuyu gündemine alan “**Afganistan’daki Uyuşturucu Sorunu**”¹³ makalesi ile karşımıza çıktı. Makalede, Afganistan’ın büyük bir uyuşturucu sorunu yaşadığına ve 2015 yılında yapılan araştırmaya göre ülkede 2,9 ila 3,6 milyon uyuşturucu kullanıcısının bulunduğu dikkat çekildi. Ülkede uyuşturucu kullanan erkeklerin oranı %16, kadınların oranı %9,5 olurken, kırsal kesimde uyuşturucu tüketiminin kentsel alanlara kıyasla oldukça yüksek olduğu belirtildi. Yazıda, 2022 yılında uyuşturucu üretiminin yasaklandığı ve tedavi merkezlerinin kurulmasının planlandığı ancak bu merkezlerin azaldığı hatta bazılarının kapanmış olduğu ifade edildi.

Sosyal Politika, Aile Yapısı ve Toplum: Değişen Dünyada Ailenin Rolü

Günümüz şartlarında bazı ülkelerde suç oranları ciddi şekilde artarken, bazı ülkelerde nispeten azalmakta. **Manhattan Institute “Güvenli Sokaklar İstiyorsak, Güçlü Ailelere İhtiyacımız Var”**¹⁴ yazısında, ABD’deki suç oranlarının aile yapısı ile doğrudan bağlantılı olduğuna dikkat çekti. ABD’de özellikle 2014 yılından sonra suç oranlarında önemli bir artış yaşandığı belirtilen analizde, bu artışın temel sebepleri olarak fakirlik, yetersiz eğitim ve iş fırsatları gösterildi. Aile yapısının da bu artışta önemli bir rol oynadığına yer verilen çalışmada, genç bireylerin babaları tarafından ilgi görmemelerinin veya onların disiplini altında olmamalarının suç işleme ihtimallerini artırdığı vurgulandı.

Yıllar geçtikçe insanlar arasında farklı kuşaklara yönelik eleştiriler ve şikayetler giderek arttı. Eski kuşak yeni kuşağı mevcut şartlar altında düzensiz ve başı buyruk olmasıyla eleştirirken, yeni kuşak da eski kuşağı kendilerini anlamama, hayat zorlukları vb. nedenlerle tenkit etmekte. **Bloomberg**, kuşaklar arası yaşanan çatışmalara değindiği ve “**Z Kuşağı ile Kimin Daha Kötü**

Olduğu Savaşına Son Verin¹⁵ önerisinde bulunduğu yazıda; Z ve Y kuşağının, yükselen kira, öğrenci kredileri ve borçlar nedeniyle haksızlığa uğradığına, aslında her iki kuşağın da ekonomik zorluklarla karşılaştıklarına yer verdi. Gençlerin, iş dünyasında başarılı olabilmesi için beceri geliştirmeleri, bağlantılar kurmaları ve gerçekçi beklentilerle empati yapmaları, yazıdaki önemli öneriler arasında yer aldı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonrasında özellikle Avrupa'da doğum oranı azalırken, ölüm oranları ise aksine artış gösterdi. Doğum rakamlarında görülen azalma trendi, sadece Avrupa ile sınırlı kalmayarak geniş bir coğrafyaya yayıldı. **The Population Research Institute**, doğum oranlarında yaşanan azalışa dikkat çekme amacıyla **"Küresel Doğum Oranları Düşerken Çocuk Sayısı Azalıyor"**¹⁶ başlıklı değerlendirmesini kamuoyu ile paylaştı. Çalışmada, doğum oranlarında yaşanan azalışın yanı sıra ölüm oranlarında görülen artışa da atıfta bulunuldu. Japonya'da geçtiğimiz yıl 1 milyondan fazla insan hayatını kaybederken, Polonya'da bu rakam 130.000'i aştı. Yazıda, düşük doğum oranlarının nüfusu azalttığı ve uluslararası kuruluşların bu durumu manipüle ettikleri vurgulandı. Ekim ayında **IFO Institute**, Almanya'nın doğum oranlarını analiz ettiği **"Almanya'da Doğum Oranı Önemli Ölçüde Azalıyor"**¹⁷ makalesinde; Covid-19 pandemisi, Rusya-Ukrayna savaşı ve yaşanan yüksek enflasyon nedeniyle birçok genç ailenin çocuk yapma planlarını ertelediklerini ifade etti. Almanya'da kadın başına düşen doğum oranı 2021 yılında 1,58 iken, 2024 yılında 1,35'e kadar geriledi. Değerlendirmede, ülkedeki en yüksek doğum oranına sahip yaş aralığının 27-36 olduğuna, ancak bu yaş aralığındaki kadın sayısında da önemli bir azalma yaşandığına dikkat çekildi.

Konut Politikaları ve Ekonomi: Piyasaların Geleceğini Belirleyen Faktörler

Konut piyasasında yaşanan sorunlar hem kiracıları hem de konut sahiplerini etkilemeye bu yılda da devam etti. Konut piyasasında uygulamaya konan "kira kontrolü" çoğu zaman olumsuz sonuçlara neden oldu. Berlin ve Stockholm gibi şehirlerde kira kontrolünün konut arzını azalttığına ve kiralari yükselttiğine değinen **Adam Smith Institute**, Nisan ayında **"Kira Kontrollerinin Konut Piyasası Üzerindeki Etkileri"**¹⁸ ne yer verdi. Makalede, kira fiyatlarını sınırlamanın, ev sahiplerini evlerini kiraya verme ve yeni konutlara

yatırım yapma arzularını azalttığı ifade edildi. Kısıtlama nedeniyle konut sıkıntısının yaşanmaya devam edeceği de yazıdaki öngörüler arasındaydı.

Mayıs ayında **Independent Institute**, “**Neden Hem Evsizlik Hem de Evsizlik Harcamaları Artıyor?**”¹⁹ sorusu ile karşımıza çıktı. Yazıda, Kaliforniya’da evsizlik rakamlarının 2014 yılındaki 114.000’den 2023 yılında 180.000’e çıktığı, devletin evsizlikle mücadele için 24 milyar dolar harcarsa da bu çabaların etkisiz kaldığı belirtildi. Çalışmanın devamında, daha önce uygulamaya konulan konut politikasının evsiz kişilere konut sağlarken aynı zamanda onları devlete daha bağımlı bir hale getirdiği vurgulandı. Sadece Kaliforniya bölgesinde evsizlik sorunu için 116 milyon dolar harcanırken, konut programından yararlanan birçok kişinin aşırı doz madde kullanımı nedeniyle hayatını kaybettiği de üzücü bir durum olarak ifade edildi.

İspanya’da yerel halk; turizm sezonunun başlaması ile küçük işletmelerin konaklama yerlerine dönüşmesini, turist yoğunluğunu ve mahallelerin turistik hale gelmesi nedeniyle yaşanan düzensizliği protesto etti. **Real Institute Elcano**, yaşanan olayları “**İspanya’nın Turizm Sektörü Kendi Başarısının Kurbanı mı?**”²⁰ başlığı altında değerlendirdi. Raporda, 2023 yılında 85,3 milyon turistin ziyaret ettiği İspanya’nın ekonomik büyümesini turizm sektörüyle sürdürdüğü ve yerel halkın yaşam kalitesini korumakta zorlandığı ifade edildi. İspanya’da turistik faaliyetlerin artması ülkedeki konut sıkıntısını da gündeme getirilirken, çalışmaya göre 2025 yılında en az 600.000 yeni konuta ihtiyaç duyulacak. Raporun sonunda, ülkedeki inşaat faaliyetlerinin yetersiz olmasının mevcut durumu giderek zorlaştırdığı ve gençler arasında konut sahibi olma oranının hızla azaldığı vurgulandı.

**DÜNYA
SOSYAL
GÜNDEMİNDE
İLK 20**

Kaynakça

1. <https://www.fao.org/newsroom/detail/gaza-every-day-more-and-more-people-are-on-the-brink-of-famine-like-conditions/en>
2. <https://www.ifpri.org/blog/sudans-food-crisis-deepens-as-conflict-intensifies/>
3. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/unlike-airdrops-maritime-aid-corridors-can-actually-help-gaza>
4. <https://www.fao.org/newsroom/detail/hunger-numbers-stubbornly-high-for-three-consecutive-years-as-global-crises-deepen-un-report/en>
5. <https://www.wfp.org/stories/losing-out-school-how-conflict-and-hunger-rob-children-their-futures>
6. <https://www.cidrap.umn.edu/covid-19/among-sars-cov-2-variants-beta-had-highest-death-rate-meta-analysis-suggests>
7. <https://www.cato.org/blog/new-zealand-set-repeal-smoking-ban-today>
8. <https://www.cidrap.umn.edu/mpox/who-declares-global-public-health-emergency-mpox-surge-africa>
9. <https://www.cidrap.umn.edu/cholera/global-cholera-deaths-rise-sharply>
10. <https://en.imsilkroad.com/p/343281.html>
11. <https://odi.org/en/insights/no-such-thing-as-social-cohesion-pakistan/>
12. <https://www.ceda.com.au/NewsAndResources/Opinion/Population/Australia-must-make-better-use-of-migrants-skills>
13. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/rights-freedom/treating-drug-users-in-afghanistan-how-to-respond-to-a-massive-problem/>
14. <https://manhattan.institute/article/if-we-want-safer-streets-we-need-stronger-families>
15. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2024-05-09/housing-affordability-build-more-luxury-homes>
16. <https://www.pop.org/the-world-is-running-out-of-children-as-global-birthrates-collapse/>
17. <https://www.ifo.de/en/press-release/2024-10-23/ifo-dresden-number-births-germany-decreasing-dramatically>
18. <https://www.adamsmith.org/blog/rrij0fn1xe4ds1tpnrzxd1pfjsnbb1>
19. <https://www.independent.org/news/article.asp?id=14931>
20. <https://www.realinstitutoelcano.org/en/commentaries/overtourism-is-spains-sector-a-victim-of-its-own-success/>

ÇEVRE

İklim Krizi ve Çevresel Dönüşümün Eşiği

İklim değişikliği ve neden olduğu küresel çaplı etkiler, özellikle son 10 yılda olduğu gibi 2024'te de neredeyse her hafta gündemde idi. Küresel ısınma, oluşan aşırı hava koşulları, doğal afetler, çevre sorunları vb. durumlar küçükten büyüğe birçok insanın hayatına etkilemeye devam etti. Yılın ilk haftalarında Almanya merkezli **Rosa Luxemburg Stiftung**, Almanya'nın iklim değişikliğine karşı aldığı önlemleri **"Almanya 2045 Yılına Kadar Karbon Nötr Olabilir mi?"**¹ sorusu ile gündeme getirdi. Makalede, Almanya'nın her sene 46 milyar euro harcama yaparak (bu miktar Almanya GSYH'sinin %1,3'üne, gayrisafi yurt içi yatırımının ise %6,3'üne tekabül etmekte) 2045 yılına kadar karbon nötr olabileceğinin altı çizildi. 2021-2030 yılları arasında ülkenin karbon-nötr olabilmesi için ihtiyaç duyulan tutarın 460 milyar euro olduğu belirtildi.

Temiz enerjiye geçiş ve iklim değişikliğinin etkileri ile mücadele etmek için ciddi bir finansmana ihtiyaç duyulmakta. Bu konuda Hindistan'ın mevcut durumunu inceleyen **Financial Express**, **"Karbon Fiyatlandırma Zorunluluğu"**² başlıklı çalışmasını yayımladı. Hindistan'da faaliyetlerini yürüten merkez, Hindistan'ın iklim hedeflerini gerçekleştirebilmesi için yüklü miktarda iklim finansmanına ihtiyaç duyduğunu ve 2023 yılında dış kaynaklardan yaklaşık 8 milyar dolar iklim finansmanı aldığını belirtti. Hindistan'ın 2030 yılına kadar iklim hedeflerini gerçekleştirebilmek için yıllık 160 ila 288 milyar dolar finansmana ihtiyaç duyduğu ifade edildi. Yazıya göre, 2018-2019 yılları arasında Hindistan'da borcun GSYH'ye oranı %70,4'ten, 2023-2024 yılları arasında %82'ye yükselmiş ve ülkenin ihtiyaç duyduğu iklim finansmanını kendi başına sağlayamayacağı anlaşılmıştı.

Küresel çapta temiz enerji kaynaklarının kullanımını artırma eylemi ve net-sıfır emisyonla erişim hedefleri 2024 yılında da önem kazanmaya devam etti. Emisyonları azaltmak için ülkelerin hızlı bir şekilde fosil kaynak kullanımını sonlandırarak temiz enerji kaynaklarına yönelmesi oldukça önemli bir hal aldı. Ancak, günümüzde birçok ülke net sıfır hedefleri için çaba gösterse de küresel çapta fosil yakıt tüketiminin arttığı **Fraser Institute** tarafından **"Dünya Geneline 'Net Sıfır' Planlarına Rağmen Fosil Yakıt Tüketimi Artıyor"**³ uyarısı ile duyuruldu. ABD Hazine Bakanı'nın "Dünyanın 2050 yılına kadar net sıfır karbon emisyonu hedefine ulaşabilmesi için

her yıl en az 3 trilyon dolara ihtiyaç var” sözlerine yer verilen duyuruda, 1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü’nden bu yana fosil yakıtların küresel enerji denklemindeki payının %85,7’den %81,5’e düştüğü ancak fosil yakıtların enerji tüketimindeki payının nispeten arttığı ifade edildi. Çalışmada, günümüzde ihtiyaç duyulan enerjinin tamamen temiz kaynaklar tarafından karşılanmasının mümkün olmadığı ve bu sebeple ileride de fosil yakıtlara olan bağımlılığın süreceği iddia edildi.

Ülkelerin emisyon yayılımını azaltabilmek için fosil yakıt kullanımının terk edilerek temiz kaynaklara yönelmesine ek olarak şehir planlamasında binaların karbon-nötr planlara uygun inşa edilmesi ve restore edilmesi gerekmektedir. Bu hususta arzu edilen karbon-nötr hedeflere ulaşılabilmesi için binaların temiz enerjiye yönelik kapsamlı planlamasının yapılması ve oluşturulması gerektiği **World Resources** Institute tarafından **“WRI Türkiye, Türkiye’nin İlk Bina Dekarbonizasyon Yol Haritasının Geliştirilmesine Öncülük Ediyor”**⁴ başlığı altında aktarıldı. ABD’de çalışmalarını yürüten merkez, Türkiye’nin dekarbonizasyon yol haritasını detaylı şekilde inceledi. Makalede, Türkiye’deki inşaat sektörünün, ülkedeki toplam enerji tüketiminin %32’sinden, sera gazı emisyonlarının ise %30’undan sorumlu olduğu belirtildi. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın girişimleri ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın destekleri ile Türkiye Bina Sektörü Karbonsuzlaştırma Yol Haritası ilan edildi. Yol haritası ile; Türkiye’de enerji verimliliğinin artırılması, enerji faturalarının düşürülmesi, hava kalitesinin artırılması, sağlıklı yaşam alanlarının oluşturulması ve iklim problemleriyle mücadelenin sağlanması hedeflendi.

Fosil yakıt kullanımının sürekli artması emisyon yayılımını tetiklerken, soluduğumuz havanın kirlenmesine de neden olmaktadır. **Bruegel**, Avrupa’daki hava kirliliğini değerlendirerek **“Avrupa Temiz Hava İçin Ne Kadar Ödüyor”**⁵ sorusunu sordu. Enstitü, Avrupa Birliği’nin hava kirliliğini önlemek adına uyguladığı çalışmalara rağmen her yıl yaklaşık 600 milyar euro zararla karşılaştığını ve bu miktarın yıllık GSYH’ye oranının %4 olduğunu ifade etti. Avrupa’da hava kirliliğinin artmasında fosil yakıt

kullanımının büyük etkisi olduğu belirtilen yazıda, sadece 2014-2020 yılları arasında bölgede fosil yakıtlara verilen sübvansiyonun, temiz hava fonlarına verilen sübvansiyonların neredeyse 14 katı olduğunun altı çizildi.

İklim değişikliği, emisyon ve hava kirliliği derken çevre kirliliği ve atık kirliliği de dünyamızı tehdit eden önemli sorunlar arasında yer aldı. **Research Triangle Institute**, plastik kirliliği ve iklim değişikliği konusunu değerlendirdiği **“Döngüsel Ekonomi Plastik ve İklim Krizlerine Çözüm Sunuyor”**⁶ makalesini yayımladı. Yazıda, petrol ve doğal gazın rafine edilme sürecinde elde edilen plastik hammaddesinin fosil yakıt kullanımını destekleyerek iklim değişikliği sorununa katkıda bulunduğu belirtildi. Artan plastik kirliliği ve diğer sorunlarla mücadele için döngüsel ekonominin elzem olduğu vurgulandı. Çalışmada, döngüsel ekonominin kirliliği önleme, azaltma, yeniden kullanma ve geri dönüşüm gibi prensiplere dayandığı da ayrıca ifade edildi.

Hindistan’da inşaat atıkları yönetiminin önemli bir konu olduğunu vurgulayan **Observer Research Foundation**, **“Şehirlerde İnşaat ve Yıkım Atıklarının Yönetimi”**⁷ raporunu paylaştı. Hindistan merkezli enstitü, ülkede artan inşaat ve yıkım faaliyetleri sebebiyle büyük miktarda asfalt, çimento, tuğla, cam, ahşap vb. atıkların oluştuğuna vurgu yaptı. Hindistan Çevre, Orman ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2016 yılında ülkedeki inşaat ve yıkım atıklarını düzenleyen bir dizi kurallar yayınladı ancak denetim eksikliği sebebiyle istenilen sonuçlar elde edilemedi. Hatta bu sebeple şehirlerde su kaynaklarının azaldığı ve kentlerde yaşanan sel felaketlerinin şiddetlendiği iddia edildi. Aynı Enstitü bir başka yazısında **“Atık Su Yönetimi Yoluyla Su Yeterliliğinin Sağlanması”**⁸ başlığı ile atık su ve su arıtma konusuna değindi. Hindistan, dünyanın en kalabalık ülkesi olarak birinci sıraya otururken, ülkedeki su sorunu giderek artmakta. Ülkede, belediyeler tarafından halka dağıtımı yapılan arıtılmış suların halk tarafından bahçe işleri, araç yıkama, garaj yıkama, inşaat vb. işlerde kullanılması büyük sorun teşkil etmekte. Uzmanlar, tüm atık suların içerdiği zararlı maddelerden arındırılıncaya kadar arıtılma sürecine tabi olması gerektiği, aksi halde atık suların çeşitli hastalıklara ve çevre kirliliğine sebep olabileceği konusunda bazı uyarılarda bulundu.

İnşaat, yıkım ve su atıklarının yanı sıra küresel çapta en büyük atık sorunlarından birisi de şüphesiz gıda atıkları oldu. Gıda atıklarının yararlı şekilde nasıl kullanılabileceğini örneklendirerek anlatan ABD merkezli **World Resources Institute**, **“Firmalar Gıda Atıklarını Nasıl Kara Dönüştürüyor?”**⁹ sorusu ile gündeme geldi. Yazıda, dünya çapında üretilen gıdanın en az üçte birinin daha tüketilmeden tedarik zinciri sürecinde kaybolduğu ya da bireyler tarafından çöpe atıldığı iddia edildi. Küresel ölçekte gıda israfının yılda 1 trilyon dolarlık ekonomik kayba ve çeşitli çevre sorunlarına neden olduğu belirtildi. Gıda atıklarını topladıktan sonra onları hayvan yemine ve gübreye dönüştüren Chanzi şirketi, şu ana kadar 10.000 tonun üzerinde organik atığı dönüştürerek 6.000 çiftçiye yardımcı olurken, 250 ton metan gazı salınımını da azalttı. EatCloud şirketi ise, market ve restoranlarda satılmayan yiyecekleri toplayıp gıda bankası aracılığıyla ihtiyaç sahiplerine dağıtarak açlık ve gıda atıkları ile mücadelede önemli bir rol oynadı.

Gıda Güvenliği ve Küresel Tarım

Gıda, insanlık için en kritik temel ihtiyaçlardan biri olurken yalnızca iklim değişikliği değil aynı zamanda jeopolitik gelişmelerden de ciddi şekilde etkilenmekte. 2024 yılının ilk çeyreğinde, **International Food Policy Research Institute (IFPRI), “Ukrayna ve Küresel Tarım Piyasaları: İki Yıl Sonrası”**¹⁰ nda neler olacağını öngördüğü araştırmasını paylaştı. ABD’nin gıda konusunda geniş çaplı araştırmalar yapan kuruluşları arasında önlere yer alan enstitü, Rusya-Ukrayna savaşının başlaması ile tarımsal üretim ve ticaretin sekteye uğradığını dile getirdi. Rusya tarafından işgal edilen Donetsk, Luhansk, Kherson ve Zaporizhzhia bölgelerinin; 2016-2020 yılları arasında Ukrayna’da üretilen buğdayın %21’ini, arpanın %17’sini, soya fasulyesinin %9’unu ve ayçiçeği tohumunun %19’unu oluşturduğu belirtildi. Enstitü, Ukrayna’nın tahıl ihracatı savaş nedeniyle kısıtlansa da hâlâ küresel tüketiciler için önemli bir tahıl ve tarımsal gıda kaynağı olmaya devam edeceğini ifade etti.

Aynı enstitü, küresel emtia ve tarım piyasalarını derinden etkileyen pirinç, mısır, gübre ve buğdayı da detaylı şekilde inceledi. **“Hindistan’ın Pirinç İhracatına Getirdiği Kısıtlamalar Küresel Piyasaları, Arzı ve Fiyatları Etkilemeye Devam Ediyor”** isimli çalışmasında IFPRI, Hindistan’ın yurt içi pirinç fiyatlarını düşürmek için ihracata getirdiği kısıtlamaların beyaz pirinç fiyatını %22 artırdığını belirtti. Diğer pirinç türlerinde de kısıtlama nedeniyle benzer artışlar görüldü. ABD, Pakistan ve Myanmar’ın pirinç ihracatı yaklaşık 2 milyon ton artarken Hindistan, Vietnam ve Tayland gibi ülkelerin ihracatları yaklaşık olarak 5 milyon ton azaldı. Sadece Hindistan’ın 2023-2024 döneminde pirinç ihracatı %21 azalırken, Batı Afrika’ya olan ihracatı %54, Doğu ve Orta Afrika’ya sırasıyla %58 ve %80 oranında azaldı.

“Güney Afrika Kuraklığı: Mısır Üretimine Etkiler”¹² makalesinde mısırı detaylı şekilde masaya yatıran IFPRI, Güney Afrika’da 2023 yılı sonunda yaşanan kuraklık etkisi ve El Nino sıcaklıklarının getirdiği olumsuz etkilerin bölgedeki mısır verimini ciddi şekilde azalttığını ve

milyonlarca hanenin gıda güvenliğini tehlikeye attığını vurguladı. Yaşanan sıcaklık artışı ile Güney Afrika'da mısır veriminin %17, sarı mısır üretiminin %9,4, beyaz mısır üretiminin ise %20 azalacağı öngörüldü.

Mısır'daki buğday kıtlığı ve ithalatında yaşanan bir dizi sıkıntıların incelendiği **“Yüksek Buğday Fiyatları, Mısır'ı 1989'dan Bu Yana İlk Kez Ekmek Fiyatlarını Artırmaya İtti”**¹³ başlıklı çalışmada, ekmek fiyatlarındaki artışa dikkat çekildi. **IFPRI** tarafından kaleme alınan yazıda, Mısır hükümetinin uzun yıllardır ekmek fiyatlarını sübvansede ettiği ancak mevcut koşullar altında Mısır'a özgü bir baladi ekmeğinin fiyatını 5 kuruştan 20 kuruşa çıkartarak 1989 yılından bu yana ilk kez ekmeğe zam yapıldığı ifade edildi. Mısır lirasının dolar karşısında değer kaybetmesi, ülkedeki enflasyon ve Rusya-Ukrayna savaşının emtia fiyatlarını artırması, ekmek fiyatlarının artmasına neden olan unsurlar arasında yer aldı. Ayrıca, Mısır'ın büyük oranda buğday ithalatına bağımlı olması ülkedeki şartların daha da ağırlaşmasına sebep oldu.

Tarım ve tarımsal üretimde gübrenin önemi oldukça büyük. Aynı enstitü bir diğer yazısında Rusya-Ukrayna savaşına bağlı olarak gübre fiyatlarının artması ve bunun küresel etkileri üzerine **“Küresel Gübre Ticareti 2021-2023: Savaşa Bağlı Fiyat Artışlarından Sonra Ne Oldu?”**¹⁴ sorusu ile gündeme geldi. Makalede, Rusya-Ukrayna savaşının küresel gübre piyasasında şok etkisine neden olduğu ve tarımsal ticareti sekteye uğrattığı belirtildi. 2021-2023 yılları arasında Rusya'nın susuz amonyak hariç tüm gübre türlerinde ihracatını artırdığı, küresel ihracatta önemli paya sahip Belarus'un ise küresel potas pazarındaki payının yarısını kaybettiği de yazıda vurgulandı. Nitekim Ukrayna'da savaşı başlatan Rusya'nın, yaşanan krizi fırsata çevirerek ihracatını önemli ölçüde artırması gözlerden kaçmadı.

Aynı dönemde Çin'in Sanya kentinde birim başına düşen hibrit pirinç veriminin artış göstermesi gıda piyasasından önemli bir haber oldu. Konuyu **“Güney Çin'in Sanya Kentinde İlk Kez Yıllık 2.000kg/Mu Hibrit Pirinç Verimi Elde Edildi”**¹⁵ açıklaması ile kaleme alan **Global Times**, 0,066 hektar başına 2 ton hibrit pirinç verimi elde edilerek yeni bir rekorun kırıldığını bildirdi. Çalışmada, hibrit pirinç üretiminde kaydedilen başarının Çin'in önemli teknoloji geliştirme ve gıda güvenliğini tesis etme konusunda kabiliyetini kanıtladığı ve uluslararası yazına da katkı sağladığı ifade edildi.

Hibrit pirinç, farklı genetik özelliklere sahip iki saf pirinç hattının çaprazlanmasıyla elde edilen bir pirinç çeşididir. Bu süreç, pirincin verimliliğini, hastalıklara ve zararlılara dayanıklılığını artırmayı, çevresel koşullara uyum sağlamasını hedefler.

Kritik Maden Savaşlarında Neler Oluyor?

Birçok ülkede fosil enerji kaynaklarının kullanımı yenilenebilir enerji kaynaklarına kıyasla daha yüksek. Temiz enerjiye geçiş süreci hızlansa da birçok ülkenin fosil yakıtlara olan bağımlılığı sürmekte. **Observer Research Foundation**, küresel enerji tüketimi ve fosil yakıt kullanımındaki eşitsizlikleri, bu durumların iklim değişikliği üzerindeki etkileriyle birlikte incelediği **“Fosil**

Yakıt Tüketimi: Küresel Güney ve Kuzey'in Perspektifi¹⁶ raporunu yayınladı. Raporda, 2023 yılında küresel kömür üretiminin rekor seviyelere ulaştığı ve bu artışın arkasında Çin, Hindistan, Avustralya ve Endonezya gibi ülkeler olduğu belirtildi. Ayrıca, Küresel Güney'de kömür tüketimi artarken, Küresel Kuzey'de kömür tüketiminin azaldığı da ifade edildi.

Bazı uzmanlar, iklim değişikliği etkilerini hafifletmek ve daha temiz bir dünya oluşturmak için hızla temiz enerji kaynaklarına geçilmesi gerektiğini belirtirken, diğerleri bunun için henüz erken olduğunu öne sürmekte. **The Heartland Institute** de **"Fosil Yakıt Kullanımını Bırakmak İçin Çok Erken"**¹⁷ makalesinde benzer görüşleri dile getirdi. Enerji politikası danışmanı ve mühendis olan Ronald Stein, günümüzde kıyafetlerden kullandığımız ürünlerin ambalajlarına kadar birçok ürünün hammaddesinde petrol bulunduğunu ve bu ürünlere olan bağımlılık nedeniyle kolay kolay bırakılamayacağını iddia etti. Makalede, her ne kadar temiz enerji kullanımı teşvik edilse de ham petrol üretimi ve petrokimya ürünlerinin kullanımı bırakılmadıkça fosil yakıt kullanımının azaltılamayacağı dile getirildi.

Günümüzde nükleer enerji yüksek maliyet ve mühendislik gerektiren bir enerji kaynağı olarak öne çıkmakta. Fosil enerji kaynaklarına nazaran daha temiz bir enerji olarak görülen nükleer enerji, 2024 yılında da gündemden hiç düşmedi. **The Economist**, daha önce kapatılmış olup şu anda yeniden faaliyete geçmesi planlanan bazı nükleer santralleri, **"Büyük Teknoloji Şirketleri Nükleer Enerjiyi Yeniden Canlandırıyor"**¹⁸ ifadesiyle inceledi. Çalışmada, Microsoft ve Constellation Energy'nin Three Mile Island Nükleer Santrali'ni yeniden hizmete sokmak için anlaşma imzaladığı açıklandı. Microsoft'un bu santralden önümüzdeki 20 yıl boyunca temiz enerji satın almayı, Constellation Energy'nin ise 2028 yılına kadar santrali faaliyete geçirmek için

1,6 milyar dolar harcamayı planladığı ifade edildi. ABD'de mevcut durumda 94 konvansiyonel nükleer reaktör bulunduğu, Çin ve Rusya'da ise 50'den fazla reaktörün inşa aşamasında olduğu belirtildi. Nükleer santral sayısındaki artışın ciddi miktarda enerji talebinden oluştuğu söylenen yazıda, özellikle Microsoft, Amazon ve Google gibi teknoloji devlerinin yapay zekâ teknolojisine duyduğu ihtiyacın, enerji talebini ciddi miktarda artırdığı vurgulandı.

Sürdürülebilir enerji teknolojilerine geçişin başlaması ile lityumun önemi giderek arttı. Çin'in elektrikli araç, batarya ve diğer enerji teknolojilerindeki hızlı gelişimi, lityum ihtiyacını artırdı. Küresel güçlerin lityum üzerindeki mücadelesini inceleyen **Institute for Security and Development Policy**, "**Lityum Savaşı: Çin ve ABD'nin Arjantin'deki Stratejileri**"¹⁹ adlı bir makale yayımladı. Makalede, Arjantin'in lityum üretiminde dünyanın en büyük dördüncü, küresel lityum rezervlerinin ise beşte birine sahip olduğu ve bu yüzden Çin ile ABD'nin dikkatini çektiği vurgulandı. Dünyanın önde gelen lityum iyon pil üreticisi olan Çin, Arjantin'in madencilik endüstrisine yatırım yaparak önem avantajlar elde ederken, ABD'nin ise Çin'e olan bağımlılığı azaltmak adına güvenli tedarik zinciri oluşturmak için Arjantin'e yatırım yaptığı ifade edildi. 2023 yılında Arjantin'in lityum ihracatının %43'ü Çin'e yapılırken, ABD'ye ise sadece %11'i yapılmıştı.

Çin açısından sadece lityum değil, bakır da önemli bir maden. Çin'in Afganistan ile bakır için anlaştığını belirten **Foreign Policy**, "**Çin ve Taliban Bakır Konusunda İş Birliği Yapıyor**"²⁰ şeklinde bir yazı yayımladı. Yazıda, 2010 yılı verilerine göre Afganistan'da 1 trilyon dolar

değerinde maden rezervi olduğu, Taliban yönetiminin ise bu madenleri çıkartıp işleyebilmek adına Çin ile ortaklık kurmayı düşündüğü ifade edildi. Çin, Taliban'ın yönetime gelmesiyle ülkeye büyükelçi atayan ilk ülke olurken, ülkedeki petrol ve lityum gibi önemli kaynaklar için çeşitli anlaşmalar imzaladı. Çalışmada ayrıca Taliban'ın, Bir Kuşak Bir Yol ve Çin Pakistan Ekonomik Koridoru girişimlerine katılmak istediği belirtildi.

Arjantin ve Afganistan'da kritik madenlere yönelik mücadelenin bir diğeri Afrika Bölgesi'nde yer alan kritik madenler üzerine yapıldı. Çin yine mücalede rol alırken bu seferki maden rekabeti Avrupa Birliği ile oldu. **European Council on Foreign Relations, "Afrika'nın Kritik Mineralleri İçin Rekabet"**²¹i inceledi. Makalede, Çin'in özellikle son yirmi yılda kritik hammadde ve yeşil teknolojide küresel tedarik zincirlerine hâkim olduğu, bu nedenle AB'nin ekonomik risklerinin arttığı ve bağımsız bir tedarik zinciri oluşturmak istediği belirtildi. AB'nin Çin'e olan bağımlılığını azaltmak adına Afrika'daki maden projelerine yatırım yapması gerektiği ve aynı zamanda Avrupalı şirketlere teşvikler vermesi gerektiği bildirildi. Çin'in, Afrika'daki madencilik faaliyetlerini geliştirdiği ve küresel kritik mineral madenciliğinin %60'ını kontrol eder hale geldiği vurgulanan makaleye göre; AB, güneş enerjisi modüllerinin %90'ını ve batarya üretiminin %80'ini Çin'den tedarik ederken, bu bağımlılığı azaltmak için ciddi bir aksiyon almalıydı.

Kritik Mineraller: Ekonominin olmazsa olmazı olan ve tedarikleri kesintiye uğrayabilen mineral kaynaklardır. Bir mineralin 'kritikliği', tedarik ve toplumun ihtiyaçları değiştikçe zamanla değişir.

2024 yılının son ayında Çin, ABD'yi hedef alarak bazı kritik minerallerin ihracatına yasak getirdi. Konuyu **"Çin'in Kritik Mineral İhracatına Yönelik Kısıtlamaları"**²² başlığı ile inceleyen **Center for Strategic & International Studies**, Çin'in 3 Aralık tarihinde ABD'yi hedef alarak antimon, galyum ve germanyum gibi kritik mineral ihracatını yasakladığını yazdı. Çalışmada, Çin'in ilk kez ABD'ye doğrudan ihracat kısıtlaması getirdiği ifade edilirken, olayların ABD'nin 140 Çinli şirkete yarı iletken teknolojisi ihraç etmeyi yasaklamasıyla başladığı iddia edildi. Yazıda, Çin'in hali hazırda küresel antimon üretiminin %48'ini elinde bulundurduğu ve ABD'nin yerli antimon üretimi olmadığı belirtilirken, bu kısıtlamaların ABD'nin savunma ve ileri teknolojisini etkileyerek 3,4 milyar dolarlık zarara neden olacağı belirtildi.

Enerji Güvenliği ve Jeopolitik Stratejiler

Enerji güvenliği ve buna yönelik geliştirilen enerji politikaları hem ülke hem de ülkelerin oluşturduğu grup bazında büyük önem arz etmekte. Rusya-Ukrayna arasında başlayan ve günümüzde devam eden savaşın, özellikle Avrupa Birliği'nin enerji güvenliğini ve politikalarını nasıl etkilediği **Elcano Royal Institute** tarafından **"Rus Doğalgazının Avrupa Birliği'ndeki Geleceği"**²³ konusu altında ele alındı. Çalışmada, savaş başladıktan sonra Rus devletine ait Gazprom'un AB'deki etkisinin azalmaya başlaması ile Rus özel şirketi Novatek'in AB'nin sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) sektöründeki payını artırdığı ve savaş süresince teslimatlarını gerçekleştirdiği belirtildi. AB ülkeleri, Rus gazına olan bağımlılıkları ve enerji güvenliğini

tehlikeye atan durumları göz önünde bulundurarak acil bir şekilde gaz tedarigi yapılan ülkeleri çeşitlendirme yoluna gitti. Ancak Macaristan'ın, diğer AB üyesi ülkelerin aksine Rusya ile uzun süreli gaz anlaşmaları imzalayarak mevcut gaz tedarikini sürdürdüğü ifade edildi. AB'nin boru hatları aracılığıyla doğal gaz ithalatını %80 azalttığı ve önümüzdeki yıllarda kendi LNG kapasitesini artırarak Rusya'ya olan bağımlılığını tamamen bitirme niyetinde olduğu da içerikteki vurgular arasında yer aldı.

ABD'nin sahip olduğu sıvılaştırılmış doğal gazı Avrupa Birliği'ne ihraç etmesinin enerji arz güvenliği açısından kritik olduğunu savunan **Center for European Policy Analysis**, “**ABD Nasıl Para Kazanabilir, İklim Yardım Edebilir ve Rusya'ya Zarar Verebilir?**”²⁴ sorusu ile gündeme geldi. Merkez, 2023 yılı itibariyle ABD'nin gerçekleştirdiği sıvılaştırılmış doğal gaz ihracatının yaklaşık %60'ının doğrudan Avrupa'ya gittiğini vurguladı. Avrupa Birliği'nin enerji güvenliğini sağlamak için doğal gazın sürekli tedarik edilmesi gerektiğinin altı çizildi. LNG'nin kömüre kıyasla daha az karbondioksit yaydığı ve nispeten gelişmekte olan ülkeler açısından kömüre alternatif olduğu belirtilen makaleye göre ABD, Avrupa'nın Rusya'dan tedarik ettiği LNG'yi aşamalı olarak sonlandırıp tamamen kendisinin tedarik edeceği LNG ile süreci devam ettirme niyetinde.

2022 yılının son ayında Macaristan, Romanya, Azerbaycan ve Gürcistan arasında imzalanan Mutabakat Zaptı ile Karadeniz Enerji Koridoru projesinin temelleri atılmıştı. **Belfer Center**, Karadeniz Bölgesi'nin stratejik bir geçiş merkezi olarak Avrupa'nın yeşil enerji geleceğinde önemli bir rol üstleneceğini vurguladığı “**Karadeniz Enerji Koridoru Avrupa'nın Yeşil Geleceğini Güçlendirebilir mi?**”²⁵ yazısını kaleme aldı. Proje kapsamında Azerbaycan'ın

geniş yenilenebilir enerji kaynaklarının Gürcistan ve Romanya üzerinden denizaltı kabloları aracılığıyla Avrupa'ya iletilmesi planlanmakta. Yaklaşık olarak 1.195 kilometre (1.100 kilometresi denizaltı) uzunluğunda olması beklenen iletim kablolarının, yaklaşık 1.000 megawatt (MW) iletim kapasitesi ile türünün tek örneği olacağı iddia edildi. Planlanan projenin tahmini maliyeti ise 2,3 milyar avro olarak hesaplandı.

Chatham House, Suriye'de Esad rejiminin sona ermesinin Türkiye'yi doğal gaz için önemli bir geçiş noktası haline getireceğini belirten bir yazı yayımladı. Çalışmada, "**Esad'ın Düşüşünden Sonra Türkiye'nin Enerji Merkezi Hedefleri Yeni Bir İvme Kazandı**"²⁶ ifadesine yer verilirken, Suriye'yi yeniden inşa edebilmenin tahmini maliyetinin 400 milyar dolar olacağı, bölgeye yakın Türk inşaat şirketlerinin ülkenin yeniden inşasında büyük bir pay sahibi olacağı öngörüldü. Türkiye'nin Akdeniz Bölgesi'nde özellikle Güney Kıbrıs ve Yunanistan ile yaşadığı Münhasır Ekonomik Bölge sorunu Suriye'nin desteği ile konumunu güçlendirebileceği iddia edildi. Ayrıca bu durumun Türkiye'nin bölgede önde gelen enerji merkezi olma hedefiyle uyumlu olduğu belirtildi. Makalede, Suriye'de istikrarın yeniden sağlanması durumunda Katar doğal gazının Suudi Arabistan, Ürdün ve Suriye üzerinden Türkiye'ye bağlanacağı ve uzun zamandır beklenen boru hattı projesinin canlanmasına vesile olabileceği vurgulandı.

Sürdürülebilir Tarım ve Teknolojilerin Rolü

Tarım ve tarımda sürdürülebilirlik konusu insanlığın geleceği açısından oldukça önemli bir konu. 2024 yılında da önceki yıllarda olduğu gibi tarım ve sürdürülebilirlik üzerine bazı çalışmalar yayımlandı. **The James Hutton Enstitüsü'nün** İskoçya'da yürüttüğü faaliyetler "**İskoç Saha Deneyleri Sürdürülebilir Tarıma Geçişin Maliyetini Gösteriyor**"²⁷ başlığı altında değerlendirildi. Raporda, mahsul deneme çalışması ile sürdürülebilir tarım yöntemlerinin maliyeti hesaplanmaya çalışıldı. Denemelerde, geleneksel ürün motifi ve üretimi yerine daha düşük maliyetli karma veya entegre motiflerin kullanıldığı taktirde girdi maliyetlerinin azaldığı ve toprak sağlığının iyileştiği ortaya çıktı. Daha düşük girdi maliyetleri sayesinde çiftçilerin ekonomik şoklara karşı daha dirençli olacağı belirtilirken, son on yılda çevre dostu tarım uygulamalarına olan ilginin oldukça arttığı ifade edildi.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü ile Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün ortaklaşa hazırladığı "**OECD-FAO Tarımsal Görünüm**"²⁸ raporunda, son 20 yılda gelişmekte olan ülkelerin küresel tarım piyasalarındaki etkisinin arttığı vurgulandı. Raporda, Hindistan ve Güney Doğu Asya ülkelerinin, 2033 yılına kadar artan nüfus ve yaşam standartları sayesinde küresel tüketimdeki artışın %31'ini, Sahra Altı Afrika'nın ise %18'ini oluşturacağı öngörüldü. Tarımsal tüketimin önümüzdeki on yıllık dönemde %1,1 oranında artacağı ve bu artışın çoğunlukla düşük ve orta gelirli ülkelerde gerçekleşeceği vurgulandı. Ayrıca içerikte, Asya ve Afrika bölgelerinde verimliliğin düşük olması sebebiyle gelecekte mevcut tarımsal üretimin yetmeyeceği, özellikle ithalata olan bağımlılığın hızla büyüyeceği ifade edildi. Aynı enstitü, "**Jeo-Uzamsal Veriler Ekili Alanlara Verilen Zararın Arttığını Gösteriyor**"²⁹ adlı yazısında, İsrail saldırıları nedeniyle Gazze bölgesindeki tarım arazilerinin ne kadar kritik bir öneme sahip olduğunu ve uğradığı zararın boyutlarını inceledi. Çalışmada, bölge halkı için hayati öneme sahip olan tarım alanlarının ciddi şekilde tahrip olduğu vurgulandı. 1 Eylül 2024 tarihi itibarıyla Gazze'de ekili tarım arazilerinin %67,6'sı (10.183 hektar) zarar gördü. Ayrıca, meyve bahçeleri ve diğer ağaç türlerinin %71,2'si, tarla ürünlerinin %67,1'i ve sebze ekili alanların %58,5'i İsrail saldırıları nedeniyle ciddi şekilde tahrip oldu. Yazıda, yapılan saldırılar ve zarar gören tarımsal alanlar nedeniyle bölgede yaklaşık 2 milyon insanın ciddi şekilde gıda kıtlığı yaşadığı ve yardıma ihtiyacı olduğu belirtildi.

Tarımsal faaliyetlerde teknoloji sayesinde mevcut verimliliğin daha da artırılabilirliğini Pakistan örneğiyle açıklayan **Center for Aerospace & Security Studies**, "**Tarım ve Uzay Teknolojileri**"³⁰ üzerine bir çalışma yayımladı. Pakistan'da işgücünün %40'ını, GSYH'nin dörtte birini ve ihracatın %70'ini tarım sektörünün oluşturduğu belirtildi. Ülkede gıda güvenliğinin sağlanması ve tarımın desteklenmesi adına uzay teknolojisinin uyarlanması büyük önem arz etmekte. Tarımda uzay teknolojisinin hassas tarım, su yönetimi, afet yönetimi, depolama, kaçakçılıkla mücadele ve mahsul haritalama gibi alanlarda kullanılabileceği belirtilirken, teknoloji sayesinde tarımsal faaliyetlerin maliyetinde azalma beklenmekte. Çalışmada, uzay teknolojisi ile tarımsal verimliliğin artırılmasının, olası zarar ve kayıpların minimize edilmesinde büyük rol oynayacağı ifade edildi.

Doğal Afetler ve Etkileri

İklim değişikliği ve etkilerinin her geçen gün artması 2024 yılında da çeşitli doğal afetlerin yaşanmasına, milyonlarca insanın yerinden olmasına ve onlarca insanın hayatını kaybetmesine sebep oldu. 2024 yılının ilk çeyreği bitmek üzereyken İzlanda'da bulunan aktif volkanların son üç ay içerisinde birçok kez patlaması da çevre konusuyla ilgilenen kurumların gündeminde yer buldu. "**İzlanda'daki Yanardağ Üç Ay İçerisinde Dördüncü Kez Patladı**"³¹ haberi ile konuyu aktaran **TIME**, İzlanda Meteoroloji Ofisi'nin volkanik patlama gerçekleşebileceği uyarılarında bulunduğunu ve hızlı bir şekilde bölgede bulunan tüm yerleşimlerini tahliye ettirdiğini vurguladı. Metinde İzlanda'nın, Kuzey Atlantik Bölgesi'nde aktif volkanların bulunduğu noktada yer alması nedeniyle volkanik patlama olaylarına karşı her zaman hazırlıklı olduğu

ve yaşanan patlamaları da ustalıkla yönettiği ifade edildi. Haberde, son volkanik patlamanın oldukça büyük olduğu ancak hızlı tahliye ve alınan kritik önlemler sayesinde herhangi bir sivil kaybın yaşanmadığı bildirildi.

Sel felaketi doğal afetler arasında en fazla görülen hadiselerden birisi. 2024'te birçok bölgede şiddetli sel felaketi meydana geldi ve binlerce insan hayatını kaybetti. Ülkelerde yaşanan maddi hasarlar milyarlarca doları aştı. 2022 ve 2024 yıllarında Pakistan'da yaşanan sel felaketlerine odaklanan **International Growth Centre, "2022 Yılında Pakistan'da Yaşanan Sel Felaketinde Kırsal Kesimdeki Yoksul Nüfusun Durumu"**³² nu inceledi. Çalışmada, 2022 yılında Pakistan'ın Sind Eyaleti'nde muson mevsiminin bitmesine rağmen başlayan yağışların beklenmedik şekilde şiddetlendiği ve ülkede son 70 yılda görülen en kötü sel felaketine neden olduğu belirtildi. Yaşanan sel felaketinde 1.700'ün üzerinde insan hayatını kaybederken yaklaşık 15 milyar dolar maddi hasar meydana gelmişti. Benzer şekilde 2024 yılında yaşanan sel felaketinde de yaklaşık 150.000 kişinin evinden olduğu vurgulandı.

Yıkıcı sel felaketinin bir diğeri ise İspanya'da yaşandı. Dehşet verici felakete ait anlık videoların sosyal medya platformlarında paylaşılması ile felaketin boyutu daha çok anlaşılmıştı. İspanya'da yılın son çeyreğinde meydana gelen sel felaketi **The European Space Agency** tarafından **"İspanya'daki Yıkıcı Sel Felaketi Uydular Tarafından Görüntüldü"**³³ ifadesi ile gündeme getirildi. Merkez, İspanya'da yaşanan sel felaketinde 200'den fazla kişinin hayatını kaybettiğini, caddelerin nehre döndüğünü, arabaların sürüklendiğini, birçok evin yıkıldığını ve binlerce kişinin de evsiz kaldığını raporladı. Bölgede, son sekiz saatte gerçekleşen yağışın aslında bir yıllık yağış miktarına eşit olduğu ifade edildi. Uydu görüntüleri ile felaketin boyutunu ortaya

koyan merkez, sadece Valencia'da 15.633 hektarlık bölgenin su altında kaldığını ve 190.000 kişinin doğrudan etkilendiğini kamuoyu ile paylaştı.

Birçok bölgede gerçekleşen orman yangınları, böcek istilaları ve kerestecilik faaliyetleri çevresel felakete neden olmaya devam etti. **World Resources Institute**, Avrupa'daki ormanlar üzerinde kapsamlı bir değerlendirme yaptığı "**Avrupa Ormanlarını Tehdit Eden Dört Unsur: Biyoenerji, Orman Yangını, Ağaç Kesimi ve Zararlı Canlılar**"³⁴ adlı raporunu yayımladı. Çalışmada, Avrupa'da bulunan ormanların son yirmi yılda 2,25 milyon hektar azaldığı ve özellikle 1986-2016 yılları arasında %80 oranında ormanlık alan kaybının kerestecilik sebebiyle gerçekleştiği ifade edildi. Avrupa'da ormanlık alan kaybının en yüksek olduğu ülkeler ise Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç oldu.

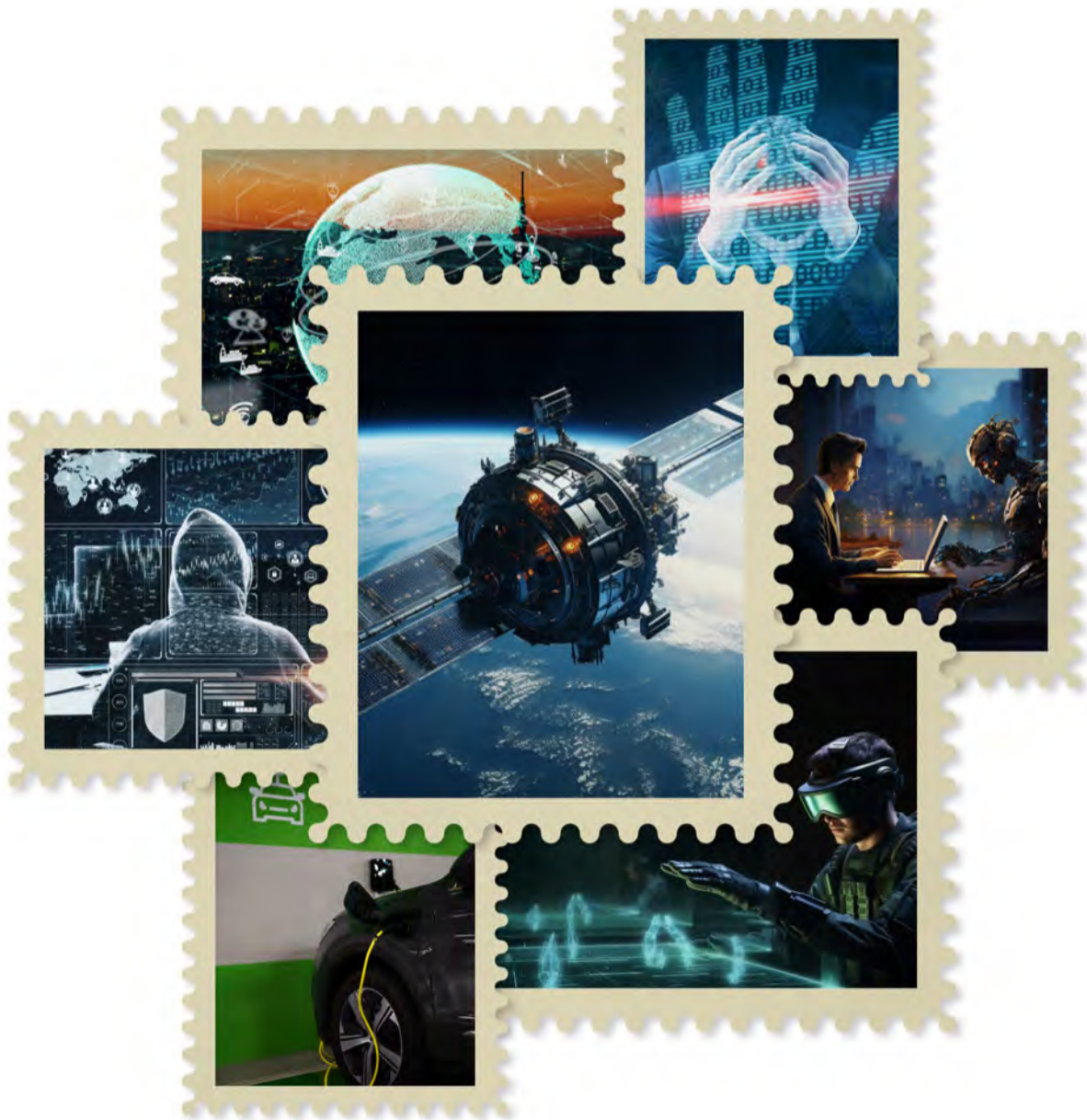
**DÜNYA
ÇEVRE
GÜNDEMİNDE
İLK 20**

Kaynakça

1. <https://www.rosalux.de/en/news/id/51478/can-germany-go-climate-neutral-by-2045>
2. https://www.financialexpress.com/opinion/mobilising-climate-finance-imperative-of-carbon-pricing/3511704/lite/#new_tab
3. <https://www.fraserinstitute.org/article/fossil-fuel-consumption-rising-despite-net-zero-plans-worldwide>
4. <https://www.wri.org/update/wri-turkiye-first-building-decarbonization-roadmap>
5. <https://www.bruegel.org/working-paper/how-much-does-europe-pay-clean-air>
6. <https://www.rti.org/insights/circular-economy-solutions-plastic-climate-change>
7. <https://www.orfonline.org/expert-speak/managing-construction-and-demolition-waste-in-cities>
8. <https://www.orfonline.org/expert-speak/achieving-water-sufficiency-through-wastewater-management>
9. <https://www.wri.org/insights/3-startups-tackling-food-loss-and-waste>
10. <https://www.ifpri.org/blog/ukraine-and-global-agricultural-markets-two-years-later>
11. <https://www.ifpri.org/blog/indias-export-restrictions-rice-continue-disrupt-global-markets-supplies-and-prices>
12. <https://www.ifpri.org/blog/southern-africa-drought-impacts-maize-production>
13. <https://www.ifpri.org/blog/egypt-increases-price-of-subsidized-bread-for-the-first-time-since-1989-implications-for-nutrition-and-food-security/>
14. <https://www.ifpri.org/blog/global-fertilizer-trade-2021-2023-what-happened-after-war-related-price-spikes>
15. <https://www.globaltimes.cn/page/202401/1304609.shtml>
16. <https://www.orfonline.org/expert-speak/fossil-fuel-consumption-perspectives-of-the-global-south-and-the-north>
17. <https://heartland.org/opinion/its-too-soon-to-abandon-fossil-fuels/>
18. <https://www.economist.com/business/2024/10/09/big-tech-is-bringing-nuclear-power-back-to-life>
19. <https://www.isdp.eu/the-lithium-battle-strategies-of-china-and-u-s-in-argentina/>
20. <https://foreignpolicy.com/2024/09/10/china-taliban-copper-afghanistan-economy-minerals-mes-aynak/>
21. <http://https://ecfr.eu/publication/material-world-how-europe-can-compete-withchina-%20in-the-race-for-africas-critical-minerals/>
22. <https://www.csis.org/analysis/china-imposes-its-most-stringent-criticalminerals-export-restrictions-yet-amidst>
23. <https://www.realinstitutoelcano.org/en/policy-paper/the-future-of-russian-gas-in-the-eu/>
24. <https://cepa.org/article/how-the-us-can-make-money-help-the-climate-and-hurt-russia/>
25. <https://www.belfercenter.org/research-analysis/can-black-sea-energy-corridor-power-europes-green-future>
26. <https://www.chathamhouse.org/2024/12/turkeys-energy-hub-ambitions-have-new-momentum-after-assads-fall>
27. <https://www.hutton.ac.uk/print/node/18004>
28. <https://www.fao.org/newsroom/detail/oeed-fao-agricultural-outlook--emerging-economies-will-continue-driving-agricultural-markets/en>
29. <https://www.fao.org/newsroom/detail/gaza-geospatial-data-shows-intensifying-damage-to-cropland/en>
30. <https://casst.com/agriculture-and-space-technology/>
31. <https://time.com/6957750/iceland-volcano-erupts-again-lava-footage/>
32. <https://www.theigc.org/blogs/climate-priorities-developing-countries/how-rural-poor-populations-fared-pakistans-2022>
33. https://www.esa.int/Applications/Observing_the_Earth/Devastating_floods_in_Spain_witnessed_by_satellites
34. <https://www.wri.org/insights/europe-forest-loss-drivers>

TEKNOLOJİ

Otonom Sistemler ve Uluslararası Güvenlik

2024 yılı boyunca dünyada yaşanan teknolojik ilerlemeler, güvenlik ve ekonomi konularını önemli ölçüde etkiledi. Yılın ilk ayında ABD merkezli **Human Rights Watch** tarafından ele alınan **“Katil Robotlar: BM Oyu, Anlaşmaya İlişkin Eylemi Teşvik Etmeli”** isimli çalışmada, İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün ölümcül otonom silah sistemlerinde BM’nin aldığı kararı desteklediği ifade edildi. Alınan bu karar ile silahların yasaklanması adına uluslararası müzakere yolunun da açılacağına yer verilen yazıda, 152 ülkenin bu kararı onayladığı, bazı ülkelerin ise karşı çıktığı belirtildi.

2021 yılında, İsrail’in Gazze’de gerçekleştirdiği saldırılarda yapay zekâ sistemlerini kullandığını belirten **The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies**, şubat ayında **“İsrail’in Askeri Yapay Zekâsı: Ne Kadar Yetenekli?”**² sorusuyla konuyu gündeme getirdi. İçerikte, İsrail’in yapay zekâ destekli sistemleri yoğun şekilde kullandığı ancak istihbarat servisinin tüm faaliyetleri gizli tutması nedeniyle konuyla alakalı detaylara ulaşmanın oldukça zor olduğu vurgulandı. 2021 yılında kurulan “Hedefleme Müdürlüğü” sayesinde İsrail’in elde edilen tüm istihbarat bilgilerini değerlendirdiği ve burada çıkan sonuçlar ile yeni hedefler belirlediği de yazıda belirtildi.

Otonom Silah Sistemleri, uluslararası düzeyde kabul edilmiş tek tip bir tanımı bulunmasa da bağımsız olarak hareket edebilen ve genel olarak bir insan unsuruna ihtiyaç duymadan hedef belirleyip gerektiğinde bu hedefe saldırabilen sistemler şeklinde tanımlanabilir.

Otonom silah sistemleri günümüzde tehdit unsuru olarak daha fazla gündeme gelirken, Hindistan merkezli **Observer Research Foundation**, "**Yapay Zekâ Sınırı Aşarsa: Otonom Silah Sistemlerinin Tehdit Oluşturması**"³ başlıklı bir yazı paylaştı. Yazıda, otonom silah sistemlerinde yaşanan son ilerlemelerin, gelecekte nasıl etkiler oluşturacağına dair artan endişelere dikkat çekildi. Tam otonom silah sistemlerinin henüz mevcut olmadığı ancak, yapay zekâ ve askeri uygulamalarda yaşanacak ilerlemeler sayesinde bir gün gerçeğe dönüşebileceği vurgulandı. Makalede ayrıca, otonom silah sistemlerinin ahlaki ve yasal açıdan sorgulanabilir olmaları nedeniyle ciddi tartışmalar ve düzenlemeler gerektirdiği de ifade edildi.

Center for Aerospace & Security Studies şubat ayında yayımladığı "**Hindistan'ın Yerli Yalancı Uydu Arayışı**"⁴ makalesinde, teknolojik gelişmelerin, devletleri uzay ve uydu teknolojilerine bağımlı hale getirdiğini ve bunun uluslararası güvensizlik ortamı oluşturduğunu belirtti. Hindistan'ın, Yüksek İrtifa Yalancı Uyduları (HAPS) gibi teknolojilerle askeri ve sivil amaçlar için önemli adımlar attığı vurgulandı. Yazıda, bahse konu uyduların maliyet açısından avantajlı görünmekle beraber Hindistan'ın bu teknolojilere sahip olmasının komşu ülkelerde bazı güvenlik kaygılarına neden olacağı ifade edildi. Hindistan ve Pakistan'ın, kaynaklarını teknolojik silahlanma yerine kalkınmaya yönlendirdiği takdirde bölgesel gerilimlerin azalacağı mantıklı bir seçenek olarak okuyuculara aktarıldı.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve yaşamın her evresine internetin nüfuz etmesi ile siber saldırı oranlarında artış yaşanırken, birçok ülke de bu saldırılara karşı aldıkları önlemleri artırdı. **Observer Research Foundation** tarafından yayımlanan "**AB Siber Güvenlik Endeksi'nin Küresel Ölçekte Uygulanması**"⁵ çalışmasında, Avrupa Birliği'nin 2024 Mart ayında yayımladığı Siber Güvenlik Endeksine (CSI) yer verildi. Endeksin içinde dört alan ve on altı alt alanın olduğu ifade edildi. Çalışmada; CSI'nin, bir ülkenin siber tehditleri tanımlama, kontrol etme ve engelleme yeteneğini ölçebileceği ancak CSI'nin küresel ölçekte özellikle G20 ülkelerinde uygulanabilirliğinin sınırlı olduğu iddia edildi.

Centre for Aerospace & Security Studies tarafından yayımlanan **"Tüketici Teknolojilerinin Silahlandırılması"**⁶ makalesinde, Hizbullah'ın izlenmemek amacıyla kullandığı eski çağrı cihazlarının, siber saldırılar sonucu uzaktan patlatılarak 32 kişinin ölümüne ve 5.000'den fazla kişinin yaralanmasına neden olduğu anlatıldı. Yazıda, Orta Doğu'daki gergin ortamda gerçekleşen siber saldırıların büyük bir paniğe yol açtığı ve iletişim cihazlarına yönelik güvensizlik olduğu ifade edildi. Lübnan, havaalanlarında çağrı cihazlarının taşınmasını yasaklarken, yaşanan hadise teknolojilerin silahlandırılma potansiyelini gözler önüne serdi.

Rusya'nın uzay sektöründeki faaliyetlerini ele alan **CAPS, "Rusya'nın Uzaydaki Dirilişi: Anti-Uydu Yetenekleri ve Testleri"**⁷ derlemesini yayımladı. Çalışmada Rusya'nın Anti-Uydu (ASAT) kabiliyetini test etmesinin, ABD güvenlik çevrelerinde endişe oluşturduğuna dikkat çekildi. ASAT'ların, uyduları yok etmeyi amaçladığına ve bunun da kritik uydu sistemlerinin güvenliği için tehdit oluşturduğuna yer verildi. İçerikte; Rusya, Çin ve Hindistan'ın, ASAT teknolojilerine sahip ülkeler arasında yer aldığı ve 2019 yılında ilk ASAT füze testini Hindistan'ın gerçekleştirdiği vurgulandı.

Diğer birçok sektöre kıyasla teknolojiye daha fazla uyum sağlayabilen bankacılık ve finans sektörü, haliyle siber saldırıların da odağında idi. **Sasakawa Peace Foundation** tarafından gündeme getirilen **"Siber Saldırıların Hedefindeki Finansal Hizmetler"**⁸ isimli raporda, mobil ödeme teknolojisinin gelişmesiyle bilişim teknolojileri arızalarının yaşam üzerinde büyük etkiler oluşturduğu söylendi. Gerçekleşen arızaların, donanım sorunları, yazılım problemleri ve siber saldırılardan kaynaklandığı vurgulandı. Japonya Finansal Hizmetler Ajansı'nın yapmış olduğu 2023 raporunda, DDoS (servis dışı bırakma saldırısı) saldırılarının arttığı ve bu saldırıların finansal hizmetleri hedef aldığı belirtildi. Yine aynı çalışmada, bu saldırıların arkasında Rusya ile Batı arasındaki jeopolitik çatışmaların yer aldığı da ayrıca vurgulandı.

Teknolojik Devrimler ve İş Dünyası

“IMF, Yapay Zekânın Küresel İşlerin Neredeyse %40’ını Etkileyeceğini Söylüyor”⁹ değerlendirmesini yapan **Business Standard**, özellikle gelişmiş ekonomilerin bu durumdan daha fazla etkileneceğini dile getirdi. Yapay zekânın çoğunlukla insanlar tarafından yapılan işleri ele geçireceğini ve gelişmiş ekonomilerde işlerin %60’ını etkileme potansiyeline sahip olduğunu ifade eden kuruluş, Avrupa Birliği’nin mevzuat konusunda anlaşmaya vardığını, ancak ABD’nin henüz bir karar almadığını belirtti.

Forbes üretken yapay zekâdan bahsettiği **“GenAI’dan İş Dünyasında Yıkıcı Bir Güç Olarak Yararlanmanın 3 Yolu”¹⁰** makalesinde, üretken yapay zekânın (GenAI) bu yıl küresel ekonomi üzerinde derin etkiler oluşturduğunu ve işletmeler için yeni fırsatlar sunduğunu ifade etti. Çalışma, başarılı bir GenAI entegrasyonu için dikkate alınması gereken üç ana ilkeyi ise şu şekilde sıraladı;

- İş Birliği ve Yeniliği Kucaklayan Bir Strateji Oluşturun
- İnsan Etkisine Öncelik Verin
- Risk ve Yönetim Konusunda Proaktif Bir Yaklaşım Benimseyin

Yapay zekâda görülen ilerlemenin küresel işleri büyük ölçüde etkileyeceğine dair birçok çalışma paylaşılırken, şirketlerin de artık yapay zekâ kullanımını artırma eğiliminde olduğu bilinmekte.

IFO Institute, Alman şirketlerin yapay zekâya adaptasyonu konusunda ne konumda olduğunu yorumlayarak **“Almanya’da Yapay Zekâ Kullanan Şirket Sayısı Artıyor”**¹¹ dedi. Yazıda, Alman şirketlerin %27’sinin yapay zekâyı kullandığı ve bu oranın geçtiğimiz yıl %13,3 seviyesinde olduğu vurgulandı. IFO Anketler Başkanına göre bu eğilim hızlanarak şirketlerin verimliliğini %10’un üzerinde artıracak. Yapay zekâ kullanımındaki artışın, otomotiv, elektronik, ilaç, tekstil ve giyim gibi sektörlerde %33’ün üzerinde bir seviyeye ulaştığı, hizmet sektöründe ise özellikle reklam ve pazar araştırması (%72) ile bilişim teknolojileri hizmet sağlayıcılarında (yaklaşık %60) dikkat çektiğine de çalışmada yer verildi. Perakende sektöründe bu oran %22, inşaat sektöründe ise sadece %11,6 olmuştur.

Centre For Strategic & International Studies yılın ilk çeyreğinde, yapay zekânın Singapur’a etkileri üzerine **“Yapay Zekâ ve Singapur’un Göçmen İşgücü Geleceği”**¹² isimli makalesini yayımladı. Makalede, yapay zekânın Singapur’un üretim verimliliğini artırmada, gümrük işlemlerini kolaylaştırmada ve inovasyonu teşvik etmede önemli bir rol oynadığı ifade edildi. Yapay zekânın göçmen işçilerin yoğun olarak çalıştığı sektörlerde kullanılmaya başlamasının, göçmen işçilerin işgücündeki geleceğine dair birtakım endişeleri artırdığına da yazıda vurgu yapıldı.

Ülkeler arasında teknolojik rekabetin boyutu her geçen gün artmakta. **Research Institute of Economy, Trade and Industry**, bu rekabetin ülkelerin ekonomik ve güvenlik stratejileri için kritik önem arz ettiğini **“Küresel Teknoloji Manzarasındaki Değişim”**¹³ başlığı ile okuyuculara aktardı. Avustralya Stratejik Politika Enstitüsü’nün 2024 raporuna göre, son 20 yılda Çin’in yapay zekâ ve kuantum gibi alanlarda hızla liderlik kazandığı, ABD’nin ise yalnızca yedi teknolojiye lider pozisyonunu koruyabildiği ifade edildi. Raporda ayrıca Japonya’nın bazı alanlarda gerilediği ve Güney Kore’nin teknolojik büyüme ile Japonya’yı geride bıraktığı vurgulandı.

Elektrikli araç üretim ve satış adetlerinin artması, devamında da yeni modellerin ve teknolojilerin duyurulmasıyla beraber bu konuya yönelik yayımlanan rapor sayısında da ciddi artışlar yaşandı. Kasım ayında **GlobeNewswire** tarafından yayımlanan **“Elektrikli Araç Şarj Altyapısı ve Sektörü Araştırma Raporu 2024”**¹⁴ de, 2023 yılında elektrikli araç şarj altyapısı pazarının 65,3 milyar dolara ulaştığı, 2030 yılına kadar yıllık %31,8 büyüyerek 452,2 milyar dolara çıkmasının beklendiği ifade edildi. Sıfır emisyon hedefleri ve şarj altyapısına olan talebin arttığı, kamu ve özel sektör yatırımlarının bu süreci hızlandırmaya yardımcı olduğu belirtilen çalışmada, ultra hızlı ve akıllı şarj cihazlarının, şarj altyapısını daha verimli hale getirdiği de vurgulandı.

Brezilya’da dijital ürün sektöründe geçtiğimiz yıl 389.000 kişi istihdam edilirken, sektörün ekonomiye katkısı ise %30’a yükseldi. **Fundaçao Getulio Vargas** tarafından kaleme alınan **“Brezilya’da Dijital İçerik Üretimi %30 Artarken, İş Piyasası Canlanıyor”**¹⁵ başlıklı yazıda, içerik üreticilerine yönelik gerçekleştirilen anket sonuçları üzerinden sektör değerlendirmesi yapıldı. Hotmart sponsorluğunda yapılan ankete katılan dijital içerik üreticilerinin %42’si, dijital ürün satışlarının ana gelir kaynakları olduğunu belirtti. Dijital içerik üreticilerinin 2024 yılında gerçekleştirdiği satış oranları, önceki yıla göre %154 oranına arttı. Ankete göre; genel yaş ortalaması 40’ın altında olan içerik üreticilerinin oranı %61, lisans mezunu oranı %59 ve yüksek lisans mezunu oranı %16 oldu.

Yapay Zekâ, Seçim Güvenliği ve Medya: Manipülasyon mu Var?

Yapay zekâ, teknoloji dünyasında büyük bir devrim yapmış olsa da beraberinde bazı riskleri de getirdi. Yapay zekâ; doğruyu ayırt edebilme kapasitesine sahip olmadığı için yanıltıcı bilgiler üretebilmekte olup, manipülasyona, dezenformasyona ve toplumsal algıyı şekillendirmeye oldukça müsait bir teknoloji. Ayrıca, hata yapma olasılığı da göz önünde bulundurulduğunda, yapay zekânın kullanımı, insanların kararlarını olumsuz etkileyebilmekte.

Yapay zekânın giderek daha fazla alana yayılması ve kullanımının artması, olumlu ve olumsuz yönlerini de ortaya çıkardı. **Brookings** tarafından yayımlanan **“Yanlış Anlaşılan Mekanizmalar: Yapay Zekâ, Tik-Tok ve Yalan Haberlerin 2024 Seçimleri Üzerindeki Etkileri”**¹⁶ raporunda, yapay zekânın seçim için yanlış bilgiler verebileceğine veya seçim sonuçlarını etkileyebileceğine dikkat çekildi. Yapay zekânın

asparagas haberlerin niteliğini artırabileceği, bununla birlikte ABD’li yetişkinlerin çoğunun sosyal medyada güvenilir kaynaklardan haber okudukları raporda vurgulandı. **ORF** tarafından yayımlanan **“Esneklik, Akışkanlık ve Yabancı: Yapay Zekâ ve Seçim Müdahalesi”**¹⁷ isimli çalışmada da yapay zekânın yanlış kişiler tarafından kullanılmasının seçime yönelik sıkıntılara yol açabileceğine yer verildi.

Rusya’nın, yapay zekâyı kullanarak propaganda yapmasının ciddi bir tehdit oluşturduğunu dile getiren **Center For Strategic International Studies**, **“Rus Bot Çiftliği: Yapay Zekâ ile Yalan Söyleme ve Sonrası”**¹⁸ yazısında, ABD, Kanada ve Hollanda’nın, Rusya yanlısı bir bot çiftliğini çökerttiği ifade edildi. Makalede, Rusya’nın, sahte Amerikan profilleriyle Ukrayna karşıtı mesajlar yaymak için Meliorator adlı bir yapay zekâ yazılımını kullandığı ve dezenformasyon yaptığına yer verildi.

Görsel içerik oluşturmada da önemli bir yere sahip yapay zekâ bazı olumsuz sonuçlar da doğurabilmekte. Yapay zekâ tarafından üretilen görüntülerin, insan hakları ve yardım kuruluşları tarafından kitlesel acıları ve insan hakları ihlallerini sergilemek için kullanıldığını ifade eden Norveç merkezli **PRIO**, konuyu incelediği yazısına **“Yapay Zekâ İkilemi: Savaş ve Acının Yapay Görüntüleri Empati Uyandırabilir mi?”**¹⁹ gibi farklı bir başlık attı. Yazıda, bu tür görüntülere aşırı maruz kalmanın, izleyicilerin gerçeklik algısını ve empati yeteneklerini tehlikeye atabileceği vurgulandı. Görseller, insan acısını anlamak ve harekete geçirmek için önemli araçlar olarak kullanılsa da çalışmada, yapay zekâ tarafından üretilen görüntülerin gerçeklik ve manipülasyon arasında denge sağlamak zorluklar oluşturabileceğine yer verildi.

Dijital İkipler ve Endüstriyel Devrimlerin Geleceği

Teknolojinin insanlığa hem fayda sağlama hem de zarar verme potansiyelini tanımlamak için kullanılan “Çift Kullanım” yapay zekâda da karşımıza çıktı. **Observer Research Foundation** tarafından yayımlanan **“Yapay Zekâda Yenilik ve Güven Paradoksu”**²⁰ makalesinde, barışçıl amaçlarla başlatılan bir teknolojinin (örneğin nükleer enerji) zamanla

silahlanmaya yol açtığı vurgulandı. Yapay zekâ yatırımları çoğalırken kullanıcılar arasındaki güvensizlik durumunun arttığı da belirtildi. 2022 yılında yapılan bir ankete atıfta bulunularak, katılımcıların yarısının yapay zekâyı güvenmediklerine, bu güvensizliğin de teknolojinin

belirsizliğinden kaynaklandığına yer verildi. **Observer Research Foundation**, yapmış olduğu diğer bir çalışmada da ise dijital ikizler konusunu ele aldı. “**Dijital İkiz Teknolojisinin Anlaşılması**”²¹ isimli çalışmada dijital ikiz teknolojisi, fiziksel nesnelerin sanal kopyalarını oluşturarak gerçek dünyadaki davranışlarını taklit etmesi olarak tanımlandı. Yazıda dijital ikizin; imalat, sağlık, ulaşım ve kentsel planlama gibi alanlarda verimliliği artırdığı, inovasyonu desteklediği ve sürdürülebilirliği sağladığı da belirtildi. Üretim süreçlerini optimize etme, sağlıkta tedavi planlarını kişiselleştirme ve ulaşımında çevresel etkileri azaltma da dijital ikiz teknolojilerine örnek olarak sunuldu.

Dijital İkiz, gerçek dünya nesneleri, süreçleri veya sistemlerinin sanal simülasyonunu temsil eden bir dijital model niteliğindedir. Fiziksel nesnelerin özelliklerini, performansını ve davranışlarını taklit ederek, gerçek zamanlı analiz, tahmin ve optimizasyon imkânı sunar. Bu teknolojiler, özellikle endüstriyel internet ve nesnelerin interneti (IoT) alanlarında geniş bir uygulama yelpazesine sahiptir.

Çinli uzay uzmanları; Çin’in BDS (Beidou Navigasyon Uzay Sistemi) ve ABD’nin GPS (Küresel Konumlama Sistemi) sistemlerinin, benzer navigasyon hassasiyeti ve uydu arama kabiliyetine sahip olduğunu, hatta BDS’nin bazı alanlarda GPS’i geride bıraktığını belirttiler. Konuyu “**BDS Uygulamaları, 600 Milyardan Fazla Kullanıldı**”²² başlığı altında inceleyen **Global Times**, Çin’in uydu navigasyon ve konumlandırma hizmeti endüstrisinin 2023 yılında %7,09 artışla 536,2 milyar yuana (74,23 milyar dolar) ulaştığını açıkladı. BDS ile donatılmış cihaz satışlarının 2023 yılında 400 milyonu aştığına, bu cihazların çoğunun akıllı telefonlar olduğuna yer verilen yazıda; yerel hizmet sağlayıcılarının, BDS’ye geçişi ve günlük kullanımın hızla arttığı belirtildi. Her ne kadar resmi BDS’nin lansmanı GPS’ten daha sonra yapılmış olsa da büyük veri hacmi ve yüksek yerleşme oranı sayesinde hızlı bir gelişim göstermekte.

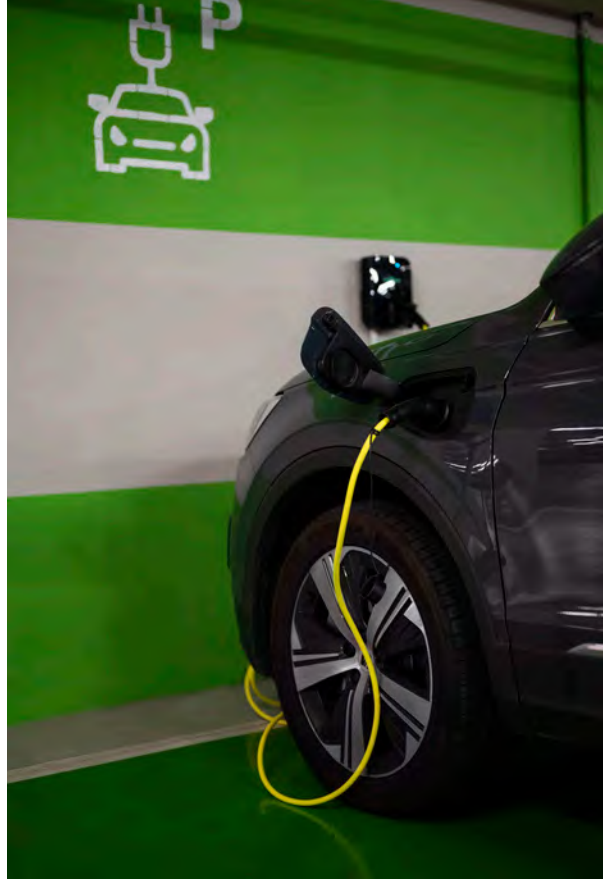
Ekonomik olaylar ve bazı sebeplerden dolayı etkilenen sektörlerden birisi de inşaat sektörü oldu. Kanada merkezli **Canada West Foundation**, “**İnşaat Sektörünün Sıkıntıları, Yapay Zekâ Kapasitesinin Artırılması İçin Finansman ve Daha Fazlası**”²³ isimli çalışmasını kamuoyu ile paylaştı. Yazıda, Kanada inşaat sektöründe 2033 yılına kadar 85.500 işçi açığının beklendiğine yer verildi. 263.400 işçinin emekli olduğu, sektörün talebi karşılamak için 351.800 yeni işçiye ihtiyacı olacağı çalışmada ayrıca vurgulandı. Kanada’nın, yapay zekâ kapasitesini geliştirmek için 2,4 milyar ABD doları ayıracağına; yapay zekânın, pazar analizi ve karbon izleme gibi alanlarda kullanılmaya başlanacağına da makalede yer verildi. Aynı makalede; yapay zekâ ile üretilen eserlerin, yazarlar ve sanatçılar için yeni yasal sorunlara yol açacağına, bu konuda sektörde koruma önlemleri alınmaya çalışıldığına dikkat çekildi.

Geleceğin Dönüşümünde Güvenlik

İnsanlar, her geçen gün daha fazla gelişen ve yeni yenilikler getiren teknolojilere uyum sağlamaya çalışmakta. Küresel çapta temiz enerjiye geçiş sürecinin önemli bir parçasını oluşturan yenilenebilir enerji ve elektrikli araç kullanımı, diğer tarafta bazı sorunları da beraberinde getirmekte. **Belfer Center**, elektrikli araçların elektrik şebekelerine olan etkilerini

inceleyerek **"Elektrikli Araçların Şebeke Etkilerini Azaltmak İçin Şarj Stratejilerinden Yararlanma"**²⁴ başlığı ile bir rapor yayımladı. Çalışmada, elektrikli araçların özellikle akşam saatlerinde kontrolsüz şekilde şarj edilmesinin, enerji talebini önemli ölçüde artırarak elektrik altyapısını zorladığına dikkat çekildi. Her geçen gün elektrikli araç sayısının artması özellikle şebeke operatörlerinin elektrik talebini karşılama konusunda çeşitli zorlukları ortaya çıkarmakta. Raporunda, elektrikli araçların kontrollü şarj edilmesi durumunda şebeke güvenilirliğinin artacağı ve kullanıcı açısından araç şarj maliyetlerinin azalacağı iddia edildi.

The Center for American Progress, "Elektrikli Araç Teknolojileri: Yüksek Yoksulluk Oranıyla Mücadelede Yeni İmkanlar"²⁵a değindi. Yazıda, ABD'de elektrikli araç batarya ve şarj ünitesinin üretimine yönelik yapılan özel ve kamu yatırımları toplamının 45 milyar doları aştığı vurgulandı. ABD'nin "Ulaşımı Karbonsuzlaştırma Planı"; 2050 yılına kadar ulaşımda sıfır emisyonu ulaşmayı, 2030 yılına kadar 500.000 elektrikli araç şarj ünitesi kurmayı ve bu sektörde sürdürülebilirliği sağlamayı hedeflemekte. Bazı kurumlar elektrikli araçların önemli bir ihtiyaç ve bunun ne kadar önemli bir teknoloji olduğunu dile getirirse de **The Heartland Institute**, konuyu **"Elektrikli Araç Sahipleri Normal Araçlara Dönmek İstiyor"**²⁶ değerlendirmesi ile farklı bir şekilde yorumladı. Önde gelen danışmanlık şirketi McKinsey'in yaptığı araştırmaya göre ABD'de elektrikli araç kullanan bireylerin neredeyse yarısının bir

sonraki araç alımında içten yanmalı motora sahip araçları tercih edecekleri ortaya çıktı. Diğer tarafta Chicago Üniversitesi Enerji Politikası Enstitüsü'nün yaptığı ankette katılımcıların %46'sı elektrikli araç almayı düşünmediğini belirtti. Birçok tüketicinin ise elektrikli şarj altyapısına yönelik bazı endişelerden dolayı elektrikli araçları düşünmedikleri ortaya çıktı. Yazıda, 2023 yılında ABD'de gerçekleşen otomobil satışlarında elektrikli araçların payının %10'un altında kaldığı belirtildi.

2024 yılında sadece elektrikli araç teknolojisine yönelik değil aynı zamanda elektrikli uçak teknolojisine yönelik bazı çalışmalar da yayımlandı. Uzay ve havacılık çalışmaları yapan **Centre for Aerospace & Security Studies**, sektördeki yeniliklerle ilgili dikkat çekerek **"Elektrikli Uçaklar:**

Yeni Bir Uçuş Çağı²⁷ makalesini yayımladı. Hibrit uçak teknolojisi ilk olarak 2013 yılında Paris Air Show'da dünyanın ilk hibrit elektrikli uçağı ile tanıtılmıştı. İsveçli Heart Aerospace şirketi, 200 km tamamen elektrikli menzil ve 800 km'ye kadar hibrit menzil sunan ES-30 uçağı geliştirdi. Makalede, bu tarz hibrit uçakların batarya kapasitesi sebebiyle küçük olacağı, Airbus gibi büyük yolcu uçaklarında kullanılamayacağı ifade edildi. Aynı çalışmada, yalnızca elektrikli motorlarla çalışan ve gelişmiş şarj edilebilir bataryalarla donatılan e-uçakların potansiyel olarak daha düşük karbon emisyonuna sahip olduğu ve çevresel açıdan uygulanabilir bir alternatif olduğu belirtildi. Tam elektrikli eğitim uçağı ve dokuz yolcu taşıyabilen uçakların da üretildiği ancak sertifikasyon aşamasında olduğu, vurgulananlar arasındaydı.

Çin'in devlet teşvikleri ve sübvansiyonları ile elektrikli araçlar dahil olmak üzere temiz enerji teknolojilerini desteklemesi küresel çapta ABD ve Avrupa'nın hakimiyetini sarstı. **KIEL Institute for the World Economy** bu faaliyetleri "**Çin'in Temiz Teknolojilere Sağladığı Büyük Destekler**"²⁸ başlığı ile raporlaştırdı. Çalışmada, Çin'in yoğun şekilde elektrikli mobilite ve rüzgâr enerjisi sektöründe yerli sanayiye desteklediği, özellikle BYD gibi şirketlerin bu destekler sayesinde teknoloji ve üretim kapasitelerini genişleterek küresel rekabette avantajlarını oldukça artırdıkları vurgulandı. Çin'in bu yöntemler ile yerli şirketlerini iç pazarda güçlendirdiği ve Avrupa pazarına nüfuz edilmesine olanak sağladığı ifade edilen raporda, ülkenin elektrikli araç ve rüzgâr türbinleri gibi temiz teknoloji sektöründe lider konuma gelmeyi hedeflediği ayrıca belirtildi.

Çin'in yapay zekâ, biyoteknoloji, yarı iletkenler ve kuantum bilişim alanlarındaki yatırımlarının, askeri kapasitesini güçlendirme potansiyeli nedeniyle uluslararası güvenlik endişelerine yol açabileceği bazı uzmanlar tarafından dile getirildi. Konuyu gündemine alan ve **“ABD ve Avrupa Çin Teknolojisine Yatırım Yapıyor”**²⁹ isimli makale ile okuyucularla paylaşan **French Institute of International Relation**, Çin'in yapay zekâ sektörüne yönelik yatırımlarını 2003 yılından günümüze kadar sürekli artırdığını ifade etti. Yapay zekâ sektörünün 2015-2017 yılları arasında hızla büyüdüğü, biyoteknoloji yatırımlarının ise %22'den %37'ye yükseldiği belirtildi. Yarı iletken sektörünün de hızlı bir şekilde büyümeye devam ettiğine yer verilen yazıda, Çin'e en fazla yatırım yapan ülkeler arasında ABD, Almanya, Fransa ve Hollanda'nın bulunduğu vurgulandı.

“Avrupa Birliği'nde Tiktok'u Yasaklama Zamanı”³⁰ gibi kesin sonuç içeren makale, **POLITICO** tarafından yayımlandı. Yazıda; Hindistan'ın, özellikle TikTok başta olmak üzere Çin'e ait bazı uygulamaları, güvenlik tehdidi ve ulusal çıkarlar doğrultusunda yasakladığına yer verildi. Bu uygulamaların, Çin devletinin bir uzantısı olarak görüldüğü ve kullanıcı verilerinin Çin'e aktarılmasının, manipülasyon potansiyeli gibi ciddi endişelere yol açabileceği belirtilen makalede TikTok'un, Batı hükümetlerine karşı propaganda yaparak demokrasiyi hedef aldığı, gençlerin görüşlerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığı belirtildi.

**DÜNYA
TEKNOLOJİ
GÜNDEMİNDE
İLK 20**

Kaynakça

1. <https://www.hrw.org/news/2024/01/03/killer-robots-un-vote-should-spur-action-treaty>
2. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/israels-targeting-ai-how-capable-it>
3. <https://www.orfonline.org/expert-speak/when-ai-crosses-the-line-the-impending-threat-of-autonomous-weapons-systems>
4. <https://casstt.com/indias-quest-for-indigenous-pseudo-satellites/>
5. <https://www.orfonline.org/expert-speak/challenges-in-applying-the-eu-cybersecurity-index-globally>
6. <https://casstt.com/exploding-electronics-weaponisation-of-consumer-technologies/>
7. <https://capsindia.org/russias-resurgence-in-space-anti-satellite-capabilities-tests/>
8. https://www.spf.org/iina/en/articles/osawa_03.html
9. https://www.business-standard.com/world-news/artificial-intelligence-will-affect-almost-40-of-global-jobs-says-imf-124011500072_1.html
10. <https://www.forbes.com/sites/deloitte/2024/01/17/3-ways-to-harness-genai-as-a-business-disruptor/?sh=1ee79f495e6e>
11. <https://www.ifo.de/en/facts/2024-07-18/more-companies-germany-using-artificial-intelligence>
12. <https://www.csis.org/blogs/new-perspectives-asia/artificial-intelligence-and-future-singapores-foreign-workforce>
13. https://www.rieti.go.jp/en/columns/a01_0766.html
14. <https://www.globenewswire.com/news-release/2024/11/13/2979971/0/en/Electric-Vehicle-Charging-Infrastructure-Industry-Research-Report-2024-Global-Market-to-Surpass-450-Billion-by-2030-Growth-of-Wireless-Charging-Technology-Propels-Market.html>
15. <https://portal.fgv.br/en/noticia/digital-content-creation-grows-30-and-boosts-brazilian-job-market-survey-shows>
16. <https://www.brookings.edu/articles/misunderstood-mechanics-how-ai-tiktok-and-the-liars-dividend-might-affect-the-2024-elections/>
17. <https://www.orfonline.org/expert-speak/flex-flux-and-the-foreigner-ai-and-election-interference>
18. <https://www.csis.org/analysis/russian-bot-farm-used-ai-lie-americans-what-now>
19. <https://blogs.prio.org/2024/04/the-ai-dilemma-can-artificial-images-of-war-and-suffering-stir-empathy/>
20. <https://www.orfonline.org/expert-speak/the-paradox-of-innovation-and-trust-in-artificial-intelligence>
21. <https://www.orfonline.org/expert-speak/understanding-digital-twin-technology>
22. <https://www.globaltimes.cn/page/202405/1312579.shtml>
23. <https://cwf.ca/research/publications/fwl-brief-45-construction-sector-woes-funding-to-build-ai-capacity-more/>
24. <https://www.belfercenter.org/publication/leveraging-charging-strategies-reduce-grid-impacts-electric-vehicles>
25. <https://www.americanprogress.org/article/historic-investments-in-electric-vehicle-batteries-and-chargers-are-expanding-opportunities-in-communities-with-high-poverty-rates/>
26. <https://heartlanddailynews.com/2024/07/huge-percentage-of-ev-owners-want-to-go-back-to-normal-cars-study-finds/#>
27. <https://casstt.com/electric-aircraft-a-new-era-of-flight/>
28. <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/chinas-massive-subsidies-for-green-technologies/>
29. <https://www.ifri.org/en/publications/etudes-de-lifri/funding-rival-when-united-states-and-europe-invest-chinese-tech>
30. <https://www.politico.eu/article/tiktok-ban-eu-china-social-media-apps/#:~:text=We%20know%20that%20TikTok%20has,variable%20data%20and%20sensitive%20information>

